આશક઼કા ખૂન, દામન પ ધબ્બા.

ઉર્ફ઼

દૌલતકા પ્યાર, ચા[illegible]સે [illegible]

નાટક દો બાબકા.

વાસ્તે ગિરોહે વિક્ટોરિયા નાટકકે

તસ્નીફ઼ કીયા

સાથ જુંગતકે,

મુનશી માહ઼મુદ મીયાં મુતખ઼લ્લુસ બ રૌનક઼ને

ઔર

છાપકે ઇજ઼હાર કીયા વાસ્તે ખાસો આંમકે,

માંલિકાંને

ગિરોહે વિક્ટોરિયા નાટકકે હુકમસે,

જહાંગીર બેજનજી કરાંની, ઔર કાવસજી પેસતનજી શરાફ઼ને.

જ઼બાંને ઉર્દૂ બ હ઼ુર્ફ઼ે ગુજ઼રાતી.

મુમ્બઇ,

અલાયન્સ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, નાં૦ ૭, મરીન સ્ટ્રીટ,

કાવસજી પેસતનજીને છાપા હુએ.

ઇ૦ સ૦ ૧૮૮૫ ઇંગ્રેજી.

કીમત આઠ આંને.

તઅ્રફએ નાટક.

ઇબ્નેઅમીર....એક ખાન્દાની અમીર. હાકીમે ફિરિસ્તાન, મસ્તેનાજકા આશકે સીયુમ.

શુજઅ્રા.........ફિરિસ્તાનકા એક છોટે દરજેકા અમીર, મસ્તેનાજકા આશકે દુયુમ, આસિકકા આશકકા દોસ્ત.

આશક...........એક નામેવર મુસવ્વર, મસ્તેનાજકા આશકે અવ્વલ.

આવારા.........એક મેંદ ભરા હુવા શખ્સ.

મુદ્દબ્બિર.......ઇબ્નેઅમીરકા અમાનતદાર મુશાવીર.

આસિક.........એક ઉમદા બુત તરાશ, આશકકા બાવફા દોસ્ત.

અસફુલ.........એક કહાવાખાનેકા ખુની ઔર ચોર માલિક, બિરાદરે ફરતુતા, બાઅ્દ મસ્તેનાજકા નોકર.

મસ્તેનાજ.......એક મરહુમ સોદાગરકી બેટી, આશકકી શુજઅ્રાકી બેવફા માશૂક, દૌલતકી તમાઅસે જોરૂએ ઇબ્નેઅમીર.

દિલનવાજ......આશકકે ચચાકી લડકી, બાઅ્દ ઉસકી વફાદાર માશૂક.

ફરતુતા.........એક મક્કાર બુઢ્ઢી, અસફુલકી બહન.

આહલેકાર. કાજી. ગારાસદ, સિપાહી, બખ્શી, વગએરા.

મુકામ.

ફિરિસ્તાન.

યેહ નાટક સને ૧૮૪૭ કે બીસવે કાએદેકે, ઔર સને ૧૮૬૭ કે પચ્ચીસવે કાએદેકે મુતાબિક દાખીલે રજીસ્ટર હુવા હય. ઔર ઇસકે તમામ હુકૂક ગિરોહે વિક્ટોરિયા નાટકકે માલેકાને અપને કબજેમેં રખ્ખે હયેં. મુસમ્મા ખુરશેદજી મેહેરવાંનજી બાલીવાલા, ધનજીભાઇ ખુરશેદજી ઘડીયાલી, ડોસાભાઇ ફરીદુનજી મુગલ, બઇજાજત માલેકાને મજકૂર, કે ઇસ કીસ્સેકા કોઇબી હિસ્સા કિસીને કરકે દિખલાના નહીં. ઇસ કિતાબકો છાપ કર મુશતહર કરનેકા તમામ હુકૂક જેહાંગીર બેજનજી કરાંની, ઔર કાઉસજી પેસતનજી ધરાફને માલેકાને મૌસુફસે ખરીદ લિયે હયેં, ઇસ લિયે ઉનકી ઇજાજતકે સિવા કિસીને છાપના નહીં.

આશકકા ખૂન, હામનપ ધબ્બા.

ઊર્ફે

દૌલતકા પ્યાર, ચાહતસે ઇનકાર.

બાબ પહેલા—પરદા પહેલા.

કુહાવા ખાના.

[અનવા ઇકસામકે લોગોંકા કુહાવા, ચાબી. કુઝા. ઔર હુક્કે દમ ઉડાતે દિખલાઇ દેના, કુરઆન મુરતાનીકા ચિલમે ભરતે હુવે નજર આના.]

So early in the Morning.—Air.

ઝિન્ઝોટી.—નેકી નેકી ઓ પ્યારી.—તર્જ.

સબ—કાબિલ હુએ વોહ મિહનતમે, જો પડે ન મેહનતમે.
રહેતી ઉસકો હુએ જીન્નત, હોતી જિસકો હુએ રહેનત
હોવે જો બે-મેહનત, વોહ હુએ ફરિશ્તા ખસલત,
જો મયસ્સર હો ગયા હો ઉસસેહી વોહ રાહતમે.—કાબિલ.

૧ શખ્સ—ખુદા મેરા હુએ દિલસોઝ,
૨ ,, કુહાવા મુઝકો હોના રોઝ,
૩ ,, અફીણુંન અપને છોડે સાત,
૪ ,, જીન્દા ચંડુકે મઝેં હાત.
૩ ,, કામીજ અફીણુંન મુઝપર,
૪ ,, ચંડૂકા મઝેં નૌકર,

સબ——મેહનતીકી મહેનત મજદુરી પડે સબ મેહનતમે.—કાબિલ.

[ગોવાલકા પુકારતે હુવે દાખિલ હોનાં.]

ગોરાસફ—કાનકા મએલ ! લાવ, દો પૈસે લાવ, કાનકા મએલ નિકલવાવ. અચ્છી અચ્છી આવાજે સુનો, સુખનકે બાગસે દાનાઇકે ફૂલ ચુનો. ભાઇ હિંદુસ્તાનીઓ ! બહોત દિન બહેરે રહે, જિસકે સબબ મુસીબત કુચ્છ કમ નહીં સહે. અબ કાન સાફ હોના, ગુઠ બાત હો તો ખફા હોના. મએં દોહી પૈસે લેતા હું, ઔર કાનકો સરરાસ કર દેતા હું. ચલો કિસેમ હાત ડાલો, મેરબી પેટકી ફિક્ર ટાલો.

અ બિ યા ત.

૧ શખ્સ—મેરે કાન કર દોનોબી સાફ અચ્છે,
ગોરાસફ—સમીંમે હો બસ આપ અશરાફ અચ્છે.

[ગોરાસફકા કાન દેખકર સાફ બતાના.]

બનાએ આલી, કાન તો બિલકુલ સાફ હુએ.

૨ શખ્સ—યે એક પૈસા ઔર કાનોસે સાફ કર મએલ.
ગોરાસફ—બિકારી હુએ તુ કાઠિયાવાડી કોઇ બએલ.

[ગોરાસફકા દૂસરે શખ્સકો બુરા જાન કર ચલે જાના, ફરતુતાકા કુહાવા, ચાએ બનાતે હુવે નજર આના.]

અ બિ યા ત.

૧ „ ફરતુતા એક ચ્યાલા હમે ચાએકા પિલાવ,
૨ „ ફરતુતા લો ચિલમ મેરી ચ્હે જલ્દ ભરકે લાવ.

[ફરતુતાકા આન કર ચિલમ ઉઠાને જાના, તિસરે શખ્સકા ફરમાના.]

૩ „ ફરતુતા હુક્કા તાજા કરો, પાની સડ ગયા,
૪ „ ફરતુતા પૈસે લો મુઝે અબ ચંડુ ચડ ગયા.
ફરતુતા—બંદે દે નોશ ઔર જો સાહેબ મદદ કરે,
૪ શખ્સ—નિરશેકી ચીજ હમતો ન કોઇબી રદ કરે.

[ફરતુતાકા પૈસે લે કર આદાબ બજા લાના, ઔર કમરસે એક ડબ્બી નિકાલ કર ઉસમેસે એક મદદકી ગોલી ચિલમમે ડાલ કર ચોથે શખ્સકો દેના, ઔર હુક્કા તાજા કરનેમે મશગૂલ હોના—ચોથે શખ્સકા મદદકા દમ ખીંચનેસે સો જાના, પહેલે શખ્સકા ઉસકા હાલ દેખ કર હંસના.]

૧ ,, નિસ્શા ન રદ કરે જો, ઉસે નિસ્શા રદ કરે,
આએ મદદ જો, ઉસકી મદદકી મદદ કરે.
[ચૌથે શખ્સકા નિન્દમે ખરરાટે લેના, દુસરે શ-
ખ્સકા ઉસકો દેખ કર અફસોસ કરના.]
૨ ,, ચંડુકો પીકે સાતોં તૂબક દુએ આપને.
ખા કર મદદ જમીન બગે દુઆ નાપને.
[ફરતુતાકા ચા, ઔર ચિલમ લે કર આના, ઔર
પહેલે શખ્સકો ચાકા પ્યાલા, ઔર તિસરે શ-
ખ્સકો ચિલમ દેના.]

ફરતુતા—સાહેબ ચ્હે પીજે ચાએ, ચિલમ લીજે આપકી.

[દુસરે શખ્સકા તિસરે શખ્સકો પહેલે ચિલમ મિ-
લનેસે ફરતુતાપર ગુસ્સે હોના.]

૨ શખ્સ—કયું આઈ આજ તલક ન ચિલમ આગલે બાપકી?
ફરતુતા—[ગુસ્સેસે] લાતી હું, આપ બાત કરો મુંહ સમ્ભાલકે,
૨ શખ્સ—ખિજમત ઉન્હોકી કર તુ જો સાહેબ હુએ માલકે.

[અસફલકા દાખિલ હોના ચમ્પીવાલેકે લિબાસમે.]

અસફૂલ—ચમ્પી, ચમ્પી, ગરમા ગરમ ચમ્પી, નરમા નરમ ચમ્પી, હલવા હજમ ચમ્પી, પુલાવ ભસમ ચમ્પી. પસીના લાએ ચમ્પી, દર્દ દૂર ચમ્પી, સબ ચમ્પીવાલોંમે હુએ મેરી નામી ચમ્પી.

બએત.

૧ શખ્સ—જરા ચમ્પી કરતે હુવે ગાના ગા,
અસફૂલ—હું બુલબુલસે અચ્છા મએં નગ્માસરા.

[અસફલકા ચમ્પી કરતે હુવે ગાના ગાના.]

બિલાવલ—ઓ માઇ માઇ મુઝે લૂટ ગએ ચોર.—તર્જ.

પેટ હાએ! પેટ અરે પેટકા ગડા.
જાહીરમે હુએ છોટા, પર હુએ દોજખસે બડા.
દુન્યાંકાભી માલ, ઇસમે દો જો ડાલ,
તોભી ખાલીકાખાલી રહેતા હુએ પડા.—પેટ.

અમીરાના અમીરીકા યેહ તખ્ત હએ ખડા,
ખાલી હુવા જબકે મેરા પેટ તોછડા.
કયા કયા ન કરા, તોભી ન ભરા,
હરએક બસકો ફૂટતા હએ છોટા વ બડા.—પેટ.

[પહેલે શખ્સકા જેબસે પૈસા નિકાલ કર અસફુલકો દેના, ઉસકા આદાબ બજા લાના.]

અબિયાત.

૧ શખ્સ—ફરતુતા પૈસે લો, લગી આનેકો નીંદ આંખ.
૨ ,, —હમ કયા કરેંગે બએઠકે, ગુજરી હએ નીમ શબ.
૩ ,, —જબ આપ જાતે હએં, તો ચલો બન્દાભી હએ સાથ.

[સબકા જેબસે પૈસા નિકાલ કર ફરતુતાકો દેના, ઉસકા આદાબ બજા લાના.]

ફરતુતા—હમ બેકસોંકી પરવરીશ હએ આપકેહી હાથ.

[તિનો શખ્સોંકા જાના, ઔર ચોથે શખ્સકા પિનકમેં આન કર બિલકુલ બેખુદ હોનેકે સબબસે અસફુલકા ફરતુતાકો બાજૂ લે જા કર મશવેરા કરના.]

અસફુલ—પ્યારી બહેન, હએ તાજા નેહાયતહી યેહ શિકાર,
ફરતુતા—પહેલેતો તનસે ઉસકા લો સર બાઈ તુમ ઉતાર.

[અસફુલકા આહેસ્તગીસે જેબસે પૈસે નિકાલ લેના.

અસફુલ—કિસે તટોલ કર લિયે પૈસેતો સબકે સબ,
ફરતુતા—કયા ઉસ લિબાસકી ભલા હમ આસ છોડેં જબ ?
અસફુલ—દો તીન અશરફીકા યેહ હોગા લિબાસ માન ?
ઉનકે વાસ્તે ભલા એક કૈસી લેવેં જાન ?

[ફરતુતાકા નજદીક પડી હુવી સૂકી મછલિયોંકી ટોકરી લે આના.]

ફરતુતા—યેહ મછલિયેં હએં કિતનેકી, ઉસપર તો કર ખીયાલ ?
અસફુલ—દો ચાર પૈસેકા યેહ અએ હમશીરા હોગા માલ.
ફરતુતા—પર મછલિયેં હએં કિતની, જરા યેહભી શુમાર?

અસફૂલ—છોટી બડી ર્‌હે મિલકે બહોત હોં તો હોં હજાર.
ફરતુતા—દો પૈસેકે લિયે જો હજારોંકી લેવે જાન,
તેરી તરહ હય્યે આદમી જ્હોભી ર્‌હે કર તુ ધ્યાન?
દો અશરફીમે મહેંગી તુઝે એક જાન હય્યે,
ઇતના ગુરૂર તુઝકો, ર્‌હે અલ્લાહકી શાન હય્યે.
અસફૂલ—મગ્જ ખેલી હય્યે તેરી તો કરતા હું ઇસકા ખૂન,
જો અચ્છી બાત સમઝે તુ, મય્યેં સમઝું કહ્યું જબુન.
[અસફૂલકા ઇધર ઉધર દેખ કર ચૌથે શખ્સકો ઉઠા
કર અંદર લે જાના, ઔર ફરતુતાકા પૈસેકે બાબમે
જુરૂરત જિતાના.]

કવ્વાલી—લાવણી.—અએ શહે જિન પ્યારે અરબાક—તર્જ.

ફરતુતા—
જાએ કરો એક કૌડી ન હરગીજ ચાહો જો દરજા તવંગરકા,
ચાહેતો દુન્યાં ગારત હો, પર પાસ રખો તુમ નિત જરકા.
કતરા કતરા જમ્અ કરોતો દરિયા હો જાએ બરકા,
બએઠકે જરકી કિસ્તીમે ફેર દેખો તમાશા હર હરકા.
કોઈ કહે એ અમીર સાહેબ, કોઈ કહે સરદાર,
કોઈ કહે એ મેરે મુરબ્બી, કોઈ કહે મુખ્તાર.
અન દાતાભી કોઈ કહે, ઔર કોઈ પાલનહાર,
આહલે જરકે સિજદેકો ન કોઈ કરે ઇન્કાર, સુનો બાત મેરી,
પાસસા દૌલતવાલેકે હો, પાસ ન ખાલિકે અકબરકા.—ચાહેતો.
પૈસેસે સબ ઑનરેબલ હય્યે, પૈસેસે નવ્વાબ,
બૅરોનાઈટ ઔર સર ર્‌હે સબ હય્યેં પૈસેકે અલકાબ.
લૉર્ડ ગવરનરસેભી મુફલિસ ઇદમમે હય્યેં નાયાબ,
બે પૈસેકે ઉન્કોભીતો દેવે મલેકા ખિતાબ? સુનો બાત મેરી,
પૈસે બિન નહિં કોઇ કિસીકા, તાજ ર્‌હે પૈસા હય્યે સરકા.—ચાહેતો.
[અસફૂલકા ચૌથે શખ્સકે લિબાસકો લિયે હુવે,
હાથમે ખૂં ભરા ખન્જર ચમકાતે હુવે આના.
ફરતુતાકા ખુશ હોના.]

અભિયાત.

અસફૂલ—અમે બહુત ફરમા તેરા બાપા જાન,
ફેરતુતા—ભાઈ મએંને તુઝકોભી પાયા જાન.
[અસફલકા યાદ કર કર બહનકો અર્જ કરના.]
અસફૂલ—કિસ લિયે હમ જાનેં એસી સેં હજાર?
દેખ આયા હું ફકત મએં એક શિકાર.
જો અગર હો અપને આયા દામમેં,
દસ હજાર દિનાર હએ ઇનઆમમેં.
ફેરતુતા—કૌન હએ વો જલ્દ મુઝસે જલ્દ બોલ ?
અસફૂલ—સુન તુ સારા કિસ્સા મએં કહેતા હું ખોલ.
આજ મેહનત મેરસે કિસને ન લી,
ચમ્પી, ચમ્પી કરતાયા ગલિયોં ગલી.
શામ તકભી મેરી બર આઈ ન આસ,
એક મહોલ્લેમેં ગયા મએં કરતા યાસ.
આઈ એક તાજિરકે ઘરસે યે સદા,
"ચમ્પીવાલે, ચમ્પી તુ કરનેકો આ".
ઘરમે જા કર દેખતા હું ક્યા! મગર;
નાજની તનહા હએ એક રશ્કે કમર.
પર બહોતહી પાયા ઉસકો દિલ્ગીર,
તબ હુવા મશગુલ મએં બસ જિક્રમેં;
ક્યું કિયે યૂ આપને બન્દેકો યાદ,
તબ કહા ઉસને કે, "સુન ઓ નામુરાદ,
ચમ્પીમે ક્યા તુઝકો હાસીલ હએ? મગર;
નૌકરી અબ તુ હમારી દિલસે કર.
યાને કરવાના હએ હમકો ખૂન એક,
હાથસે તેરે હો ગર વો કારે નેક;
તો તુમે દિનાર દેંગે દસ હજાર,"
મએં તો સુનતેહી હુવા ખુશ બે શુમાર.
ઔર કહા ઉસસેકે અમ્મે આહદે કરમ ?

મરેસા ખૂની જમાનેમે હુએ કમ.
આજ જિસકા નામ તુમ બતલાવોગી,
કલ ઉસે મુરદેકે આદમમે પાવોગી.
ઉસને તબ મુઝકો કહા, "કલ આ વહાં,"
ફ઼રેતુના—ક્યું નહીં બાઈ ગયા ફીર તુ વહાં ?
અસફુલ—મુબ્હે હોતેહી વહાં જાએંગે હમ,
ફરેતુના—કરના મત ગફલત, તુઝે મેરી કસમ !
અસફુલ—અબ બહોત મુજરી ચલો સોવેં શિતાબ,
ફરેતુના—મુઝકો તો હરગિજ નહીં આનેકા ખ્વાબ.
યૂં હુવા જિસકા ઉસે અબ ચલકે ગાડ,
અસફુલ—અપને પોશીદા કુવેમે દૂં પછાડ.

[જાના દોનોકા]

બાબ પહેલા—પરદા દુસરા.

મસ્તેનાજકા દિવાનખાના.

[મસ્તેનાજકા ફિકરો તદબીર કરતે દાખિલ હોના.]

પીલુ—મુસ્તેજાદ.—જુલદી પુર પેચમે દિલ.—તર્જ.

મસ્તેનાજ.—

કૌન બુતખાનએ દુન્યાંમે પરસ્તારે હવસ, હમ્મે નહીં કહિયે ભલા ?
પહેને મોમિનકીતો બસ જાએ હમે જુન્નારે હવસ, કહે કાફિર કૌન કયા?
કૌન,
ધરકુકે યારતે ન્હે હુસ્ને ખુદાદાદ બના, તુ મોહબ્બીસ કયું કિદા?
અએ જફાકારે મોહબ્બત, ઓ વફાદારે હવસ, કુચ્છ તો કર ખૌફે ખુદા !
કૌન.
તાલિબો જર હમે જમાનેમે તો હરએક ફકિલ, બહકે મુસુફસા જમિલ,
ગર્મ હમ્મે હુસ્નકી દુકાનોસે બાજારે હવસ, ધરકુ કમ્મે કૌન બચા ?
કૌન.

સુન્તે હૈં આહલે હવસસે નહીં રૌનકે જીનહાર, કહિયેતો જગમેં બહાર,
કૈસી દિખલા રહા કૂર હૈ ગુલે ગુલજારે હવસ, રંગ બદલ કરકે નયા?

કૌન.

[આના અસફ઼ુલકા ઔર આદાબ બજા લાના]

From Foo Choo Foo I come.—AIR.

ઝિંઝોટી.—ખુશ હો કન્હૈયા.—તર્જ.

અસફ઼ુલ—આયા હું મૈં નૌકર રહેને જલ્દી કામ બોલો ?
મુશ્કિલ તુમપર કૌનસી હૈ નેકોનામ બોલો ?
કરવાની હૈ મુઝસે ક્યા ક્યા ધૂમધામ બોલો !
ચહાતે હો કિસકો કરને આપ રામ બોલો !
મુઝમેં ન હૈ ખામી, અસફ઼ુલ હું મૈં નામી,
સારે મુઝસે ડરતે હૈં ક્યા રૂમી ઔર ક્યા શામી,
ઉસકા બેડા પાર હૈ બસ જિસકે હમ હૈં હામી,
પર મિલેંગે તનખ્વાકે ક્યા હમકો દામ બોલો ?

આયા.

મુસદ્દસ.

મસ્તેનાજ—અસફ઼ુલ જો તેરે હાતસેહી મેરા કામ હો,
તો જર દૂં ઇતના તુઝકો કે તૂ ખુશ મુદામ હો.
પર જૈસા ચહાતી હું મૈં વોહી ઇન્તેજામ હો,
ઐસા ન હો કે તેરેસે તદબીર ખામ હો,
જીનહાર તુઝસે લુંગી ન મૈં કામકી રસીદ,
જબ તક ન પુખ્તગીસે દે અન્જામકી રસીદ.

અસફ઼ુલ—ક્યા બોલું ક્યા સફાઇસે રહે હાથ હૈ ભરા,
જિસ મુહ પ મૈંને ફૂરા કે ફેરનહી વોહ મરા.
જો આન કર ગલે લગા મેરે કહીં જરા,
ઉસકા કલીજા કાટને હરગિજ ન મૈં ડરા.
કરવાના ખૂન હોગા તુમ્હે દો યા ચારકા,
બોલો તો કાટ ડાલું ગલા મૈં હજારકા.

મસ્તેનાજ—દેની બશરકો હજા ર્હે બદ મએં સમઝતી હું,
મુઝે બશરકો દામ મએં યા દદ સમઝતી હું.
ખૂન એક પર ન મેરે જિયે રદ સમઝતી હું,
મએં ઉસકો અપને અએશકી આમદ સમઝતી હું,
ગો વ્હો અજલ રસીદા કુરબે આહલ-દવલ નહીં,
પર ઉસકી મૌત બિન મેરી મુશ્કિલ હો હલ નહીં.

મુ ખ મ્મ સ.

અસફૂલ——જાહીર કરો મેરસે કે ક્યા ઉસકા નામ હએ ?
રહેતા કહાં હએ, ક્યા વ્હો કીયા કરતા કામ હએ ?
રૂસતમસેભી કુવી જો વ્હો આલી-મુકામ હએ,
લહેજેમે મેરે હાથસે હોતા તમામ હએ,
ર્હે બન્દા ક્યા હુનરમે ભલા અપને ખામ હએ ?

મસ્તેનાજ—તબતક ર્હે ભેદસે હો ખબરદાર તુ નહીં,
જબતક એ મેરસે કરે ઇકરાર તુ નહીં.
જી અપના દેને તક કરે ઇન્કાર તુ નહીં,
પર બોલે રાજ ઔર પ જીનહાર તુ નહીં,
ફૂર ક્યા મેરસે હોવેગા જરદાર તુ નહીં ?

અસફૂલ——જો તુમ કહો વ્હો કરતા હું ઇકરાર મએં યહાં,
ખાને કસમ ન ડરતા હું જીનહાર મએં યહાં.
જંજીરે કોલસે હું ગિરફતાર મએં યહાં,
સકીન કરૂં વ્હો કામ ન બેકાર મએં યહાં,
બસ હોનેહીકો આયા હું જરદાર મએં યહાં.

[મસ્તેનાજકા જેબસે એક નોટ નીકાલ કર અસફૂલકો દેના.]

અ બિ યા ત.

મસ્તેનાજ—લે પહેલે તુ ર્હે નોટ, રૂપએ હએં ર્હે એક હજાર,
અબ દિલસે મેરે કામપે હો મૂજી ઉતાવાર.
કરવાના જિસકા ખૂન મુઝે તેરે હાત હએ,
મશહૂર વ્હો બહોત યહાં આલી સિફાત હએ.
આશક હએ ઉસકા નામ સચ્ આશક મિજાજ હએ,
ફન્ને મુસવ્વરીમેભી લાસાની આજ હએ.

અસફૂલ—મએં જાનતા હું ઉસકો, કરો કિસ્સા મુખ્તેસર,
હએ દિલનવાજકા જો ગ્યાજાદા નામેવર.
લેકિન જો આદમી તો બહોત નેકબખ્ત હએ,
કયું ઉસસે એસી દુશમની તુમકો તો સખ્ત હએ!

ઢોલા.—ગઝલ.—બન ઠિનો જોશ જુનુ.—તર્જ.

મસ્તેનાઝ—

દુશમની ર્હે હએ કે કીધ ઉસને મોહબ્બત મેરી,
દોસ્તી હોતી જો જો કરતા અદાવત મેરી.—દુશમની.
કયું નહીં કર દું જમાનેસે મએં ગારત ઉસકો,
ધરકસે ઉસકે હુવી ખૂનોંમ શોહરત મેરી—દુશમની.
જિન્સે ખૂબીકા મેરે જિસને બઢાયા હએ મોલ,
ઉસસેહી દોઇ નહીં અબ જાતી હએ કીમત મેરી.—દુશમની.

મજકુર તર્જ.

અસફૂલ—

દોસ્ત દુશમનકે હો, ઔર દોસ્તકે દુશમન તુમ હો,
અએ બુતાં નામે ખુદા જાનતે કયા ફન તુમ હો!—દોસ્ત.
ખૂને આશકુકા નહીં મિટતા હએ ધબ્બા હરગિજ,
હશ્ર તક ધોતે રહા કરતે ગો દામન તુમ હો.—દોસ્ત.
રાહમ કરતે તુમકો દેખા ન કભી આશક પર,
સિનેમ દિલકી જગે રખતે કયા આહન તુમ હો!—દોસ્ત.
ફાફેરા ડરતે બહોત તુમ હો ગુનાહગારોંસે,
બેગુનાહોંકી સદા મારતે ગરદન તુમ હો.—દોસ્ત.
જાતે હો તુમ જો ખરાબાતિયોંમ રહેનેકો,
રૌનક આબાદમે કયું રખતે ન મસકન તુમ હો!—દોસ્ત.

અબિયાત.

મસ્તેનાઝ—આગે તો સુન અરે ઓ નેકોકે સરદાર જરા,
કરતી મતલબસે હું મએં અપને ખબરદાર જરા.
નહીં આશકુસા કોઇ મેરા ચહાનેવાલા,
માલો જર અપના હએ જો મુઝપે લુટાનેવાલા.

મેરાભી આયા થા કુચ્છ કુચ્છ જો વફાદારપે દિલ,
થા તસવ્વુર ન્હેકી સદકે કરૂં ઉસ યારપે દિલ.
બન દિનો મુઝપે હુવા સદકે અમીર ઇબ્નેઅમીર,
જિસકે મૈ મુહતાજ હુએં દૌલતમે કંઈ આહલે સરીર.
છોડ કર ઉસકો મુસવ્વરસે મએં બ્યાહું કૈસા !
જિસકો મજદૂરી સિવા હો ન મયસ્સર પૈસા ?

અસફુલ——બ્યાહો મત, તુમ જો નહીં કરતે હો મન્ઝુર ઉસે.
કિસ લિયે મારતે હો જીસેપર અપને હુર ઉસે !

મસ્તેનાઝ—બાત સુનતા નહીં, ઔર કરતા હએ બકબક નાહક,
ખૂન કરના તો હએ ઉસ નેકકા બેશક નાહક.
ઉસકો જો મએંને લિખે શૌકે મુલાકાતકે ખત,
મુઝકો આતે હએં નજર વોહી મેરે ઘાતકે ખત.
જાને ઇસ બાતકો ગર ઇબ્નેઅમીર અએ નાદાં,
તો નહીં બ્યાહેગા મુઝસે જો માઅજીઝ જીશાં.
ખત જો દે મેરે મુઝે તો ન ઉસે મરવાઉં,
નૌકરે ઇબ્નેઅમીર ઔર ઉસે કરવાઉં.

અસફુલ——પુંછી ગર હએ તો કરો પહેલે જો મકતુબ તલબ,
ન બહાઇસે કરે અપની જો મરગૂબ તલબ,
તો મએં લે જાઉંગા સાથ ઉસકો કોઇ કર હિકમત,
કહાવાખાનેમેં કરૂંગા મેરે ફૈરન ગારત.
નહીં બચનેકા કભી મુઝસે ગો હએ રુસતમ જો,
સામને મેરે હએ યૂં ટ્રીસેભી બેશક કમ જો.

મસ્તેનાઝ—તેરે ઇકરારસા ગર તુ જો કરે કામ મેરા,
તો મિલે હદસે જીયાદા તુઝે ઇનઆમ મેરા.
અબ તો મએં જાતી હું ખત લેને મેરે, ઘર ઉસકે,
ન જો જો દે, તો ફૈર આકે તુ ઉડા સર ઉસકે.

[જાના મસ્તેનાઝકા. ખુશિયાં મનાના અસફુલકા,
ઔર પૈસેકે બાબમે કુચ્છ જીક્ર કરના.]

My Grand father's clock—Air.
કાપાલી.—ઇંગ્રેજી તર્જ.

અસફંદ—ખૂની તુમ યા મક્કાર, ચોર યા હો બદકાર,
થોડે હોના પર જરદાર પૈસેસે.
લાખ હોં નેક અતવાર, પુછે નહિં કોઈ ગુનહાર,
બેડા તેરા હોગા પાર પૈસેસે.
લૂટ કર ગરદન માર, ખૂન કર લે તલવાર,
ફાંસી બાર લેકિન પાર પૈસેસે,
વાલી હુએ ઇજ્જતદાર, દુન્યાંકો કરકે ખ્વાર,
આસુદા જો હુએ આર પૈસેસે.—ખૂની.
અહલે જર હુએ જિતને, તુ સુખન પુછ ઇતને,
કાટે હો બાહરે જર તુમને તો સર કિતને!
કરના તુ પેહી કાર, હોને પાડે ગર ન ખ્વાર,
ખૂબ રહેના નિત હુશિયાર પૈસેસે.—ખૂની.
[જાના અસફંદકા.]

બાબ પહેલા—પરદા તિસરા.

આરાફકા મકાન—તસવીરખાના.

[આશકકા મરતેનાજકી તસવીર રંગનેમે માહુર દિખલાઇ દેના, ઔર ઉસકે હુસ્નકી તાઅરીફમેં ગાના. દિલનવાજકા કુર્સીપર બયઠે અખબાર પડતે નજર આના.]

ઉઝરા—પીલુ—ગઝલ—બની આદમ ન હો ગાફિલ—તર્જ.

આરાફ—
ન ભૂલ આઇનેકે કોઈ તેરે સાની નજર આયા,
રૂખે ખુરશીદભી દેખા નજર હમકો કમર આયા.—ન.
કહાં જાઉં રેહા હો કર કફસસે મયેં અરે સૈયદ !
કે તેરે દામમે આયા તો કટવા કર મયેં પર આયા.—ન.

તૂ જિસ્સે મેરા હો ઐસી ચલી તુઝસે ન કોઈ ચાલ,
ન કામ આઈ મેરે જારી, ન જોર આયા, ન જર આયા.—ન.

[દિલનવાજકા અખ્બાર પડતે પડતે ફેંક કર આશકકો તસવીર રંગનેમે માહુવ પા કર અફસોસ કરના.]

ગયા બાજીઅમે ઉલફતમે નિકલે દિલ તમાશેકો,
મગર તો હાર દી જાં, બસ રહે એક ખેલ કર આયા.—ન.

વ્હો બાહરે હુસ્નને મેરી વફાકી કુચ્છ ન સમઝી કદ્ર,
હુબાબ આસા મગ્ગે હો કર રૈનકે આલમ મગર આયા.—ન.

મુજકુર તર્જ.

દિલનવાજ—

જો સુરત સમઝા બાસાની તુ ઘસ તસવીરખાનેમે,
વોહી ગારતગરે દુન્યાં નજર આઈ જમાનેમે.—જો.
અફસસ તુ તેરો અખબર દેખ કર ઉસકી હુવા બિસમિલ,
બહાત ખૂને આશક હમે વ્હો કાતિલ એક બહાનેમે.—જો.
બુતાને સીમતન જિતને હમેં સારે જરપે મરતે હમેં,
મિલી કફસીર ઉનકો કુસ્તએ આશક બનાનેમે.—જો.
હો મસ્તેનાજપર તુમતો ફિદા, વ્હો ઔર પર સદકે,
ક્યા હાસિલ ઐસી હરજાઈસે હમે ફૂર દિલ લગાનેમે?—જો.

મુ ખ મ્મ સ.

આશક—જો ખાનએ દિલે આશકમે નિત કીયામ રખે.
ક્યું ઐસે યારકા હરજાઈ કોઈ નામ રખે?
હસીં હમે કૌન જફાસે નહીં જો કામ રખે?
પર ઇસકે ખૂબાં ગવારા વોહી મુદામ રખે,
વફાકા પહલેમે જો નકદ અપને દામ રખે.

દિલનવાજ-હમે ઐસી પ્યારે વફા કરતી પુર જફાઓંસે,
કરેં હમેં જૈસી, જફા કોઈ બાવફાઓંસે,
બુરોંકો અપની નવાજોં જો તુમ અતાઓંસે,
ભલોંકો ક્યું ન સતાવેં વ્હો ફેર ખતાઓંસે?
ન હોગી બાપકી જીનહાર નાસજાઓંસે.

મુસદ્દસ.

આશક—વો બાહરે ખૂબીકા કેસા હૂં નાસમજકા ખિતાબ ?
હએ જિસકે હુસ્નકી મૌજોંકે સબ હુસીન હુબાબ.
જો ઇશ્ક રખતા હએ ઉસકા મેરા દિલે બેતાબ,
વો મેરી કિશ્તીએ જાંકે લીયે બના ગિર્દાબ.
વો આશનાકે લિયે જીભી અપના ખોવુંગા,
મએં નાવ અપની વ્હે દરિયાહીમે ડુબોવુંગા.

દિલનવાજ-જહાજે ઇશ્ક ન બસ બાહરમે ચલા ભાઈ,
ખડક દગાકે હએ બસમે તો જા બ જા ભાઈ.
નેહંગે મક્ર હએ એક બસમેતો બદ બલા ભાઈ,
ન કોઈ કિશ્તી બુરી ઉસ્સેતો રેહા ભાઈ,
તુ જાનતા નહીં મૌજોંકા ઉસકે અન્દરકી,
ન આશનાઈ તુઝે કરને દેગી દમ ભરકી.

ખમસા.

આશક—વ્હે તેરા કહેના ગલત હએ. હજાર બાર ગલત,
વો સાદાર નહીં કરનેકી મેરા પ્યાર ગલત.
વ્હે માનુભી મએં કે વો મુઝપે જાં નિસાર ગલત,
પર ઉસકા લિખ્ખા હુવા કૈસા હો કરાર ગલત ?
ગયા હએ સમઝા તુઝે કોઈ નાગકાર ગલત.

બએત.

દિલનવાજ-ગલત સહી મએં, વ્હે અખબારતો નહીં હએ ગલત?
બતા દે બસમે તુ એક હિકાભી કહીં હએ ગલત ?

[દિલનવાજકા એક અખબારમેકી જાહીર ખબર આશકકો દિખલાના. ઉસકા બડી ઉમંગસે પઢના.]

અબિયાત.

આશક—ઇશ્તેહારે કતખિદાઈએ અમીર ઇબ્નેઅમીર.
હોતા ઇજ્જતમે કોઇભી નહીં જિનકા નજીર.

ઉનકો જૈઝ હોકે થોડે દિનમે હોગો સરફરાઝ,
બેટી બરજીસ સૌદાગરકી, નામ જિસકા મસ્તેનાઝ.

[આશકકા તાઅજ્જુબોસે મુહ ફાડ કર
દિલનવાજકો દેખના.]

ક્યા યેહ સચ્ચી બાત હોગી ! પ્યારી તુ ખુદ ગૌર કર,
મહોંચી હમે મુખ્બિરોસે ઉડતી હુવી ઝુઠી ખબર.

[આશકકા દિલનવાજકો તસવીરકે તરફ મુ-
ખાતિબ કરના.]

ભોલી જિસકી ઐસી સૂરત, જિસકા યેહ નાઝુક બદન!
તો હમ ન રખતે હમેં યેહ બાર ઉસ પે કૈસી મેહે જૂન!

અડુન્સ.—ગઝલ.—બેવફા યાર ખફા.—તર્જ.

દીદકા હુકમ સનમ મુશતહરે આમ કરો,
તુર્ક સબ હક પે રહે, હિન્દુઓંકો રામ કરો.—દીદકા.

દરસે અકલ લો, દિવાનોસે અફલાતુનો,
હિકમતે જાતિકો ઐાસ ફસે મત ખામ કરો!—દીદકા.

સૂરતે યાર નજર આતી નહીં બેસિરત,
ઇશ્ક પયેદા કરો ફેર હુસ્નકો બદનામ કરો.—દીદકા.

રોને દો, પીટને દો ઉસકી મોહબ્બતમે મુઝે,
નાસેહો મુઝકો નસીહત ન કરો, કામ કરો.—દીદકા.

[મસ્તેનાઝકો સામનેસે આતી હુવી દેખ કર
દિલનવાજકા આશકકો ખબર દેના.]

કાલિંગડા-ગઝલ.-સુનિયે હમારી અરજ અય સુલતાં-તર્જ.

દિલનવાજ-લો જિસસે તુમારી લગી જાન હય,
વોહ જાની યહાંપર લગી આન હય.—લો.
ફેર આઈ હય કરનેકો કુછભી ફરેબ,
તેરી ફેર ખાનીકા કુછ ધ્યાન હય.—લો.

મઝકુર તર્ઝ.

આશક—ઓહો આવે જો ઘર મેરે મેરે હબીબ,
ભલા એૈસે હો કહાં મેરે નસીબ !—ઓહો.
મરંગા મએ જિન ઉનકી તો દીદકે,
ખડી મૌત હએ આકે મેરે કરીબ.—ઓહો.
[આશકુકા મસ્તેનાઝકા દરવાજેકે નજદીક દેખ કર દિલનવાઝકા અંદર કમરેમે જાનેકા કહેના.]
તુ જા ઘરમે આજતો અએ પ્યારી જરા,
ખુલે બખ્તતો આજ મેરે અઝીઝ.—ઓહો.
[દિલનવાઝકા બેજાર હો કર જાના, મસ્તેનાઝકા ફિક્રકે દરિયામે ડુબે હુવે આના. આશકુકા મુતહૈયુર હો કર બાતઅઝીમ મિલાના.]
પીલુ.—ગઝલ.—નએના લગે સો લગે પરીપોંસે.—તર્ઝ.
મસ્તેનાઝ—મુઝે કર ચો આશકુ નહીં પ્યાર તુ અબ,
ન મઅશુકુ મએ ઔર ન હએ યર તુ અબ.—મુઝે.
મએ તંગ આજતો જિનેસેભી હાએ ! આહ,
મુઝે મૌત દેના અએ ગફ્ફાર તુ અબ.—મુઝે.
આસાવરી.—ગઝલ.—ઇસ ચર્ખકા ફિરાએગા ચક્કર કહાં કહાં.—તર્ઝ.
આશકુ—સબ તુઝપે ફિદા હો ચુકા જો પ્યાર થા મુઝમે,
ઇસ માયા સિવા ઔર ન ઝીનહાર થા મુઝમે.—સબ.
ઇકરાર થા તો તેરાહી ઇકરાર થા મુઝમે,
જુઝ તેરે સદા ગએરોંકા ઇન્કાર થા મુઝમે.—સબ.
મુહ ફેર લિયા મુઝસે એકાએક જો તુને,
કયા અએબ ભલા એૈસા સિતમગાર થા મુઝમે ?—સબ.
ઓહો મારા કીયા તેરી મોહબ્બતમે શબો રોઝ,
જિતનાકે દમે ઇશ્કુ અએ દિનદાર થા મુઝમે.—સબ.
અએ રૌનકે આલમ તુ દગા મુઝસે કરેગા,
સ્હે વહમભી અફસોસ ! ન ઝીનહાર થા મુઝમે.—સબ.

મુસદ્દસ.

મસ્તેનાઝ—જો હોના થા સો હો ચુકા, ઉસકા ન ગમ કરો,
બાહરે ખુદા મેરે પ તુમ અબ એક કરમ કરો.
દિલપર તુમ અપને જબ્ર કરો, યા સિતમ કરો,
મુઝકો રેહા પર ઇશ્કસે અપને સનમ કરો,
તુમ ઝૂઠ સમઝો અપને નિકાહકે કરારકો,
તકસીર ઇતની બખ્શ દો તકસીરવારકો.

[આશકકા મસ્તેનાઝકી બાતેં સુન કર હયરાનો પરેશાન હોના.]

આશક—ક્યા તુને જો કિયા. વહો કરૂં મયેં કરાર રદ ?
તુઝપર જો રખતાથા મયેં વહો થા એતબાર રદ ?
અયે મસ્તેનાઝ દુનયાંસે હું એકબાર રદ,
પર તુઝ પ જો હયે વહો ન કરૂંગા મયેં પ્યાર રદ.
ક્યા આઈ આઝમાનેકો તુ જાંનિસારકે !
બોલે તો રખ દું સર તેરે આગે ઉતારકે.

[આશકકા આજઝીસે સરનિગું હો કર મસ્તેનાઝકે પયેર પર અપને સરકો ધરના, ઉસકા ઉસકો ઉઠા કર છાતીસે લગાના.]

મસ્તેનાઝ—આશક વહે તેરે સરકા નિગાહબાં ખુદા રહે,
મેરી દોઆ હયે યેહી તુ શાદાં સદા રહે.
કિસકો પસન્દ તુઝસા નહીં દિલરૂબા રહે,
જિસકો તુ ચાહે, દિલસે વહો તુઝપર ફિદા રહે.
કર ઓરકો પસન્દ તુ, ઔર દૂર રખ મુઝે,
મેરી કસમ તુ ઇશ્કસે માઅઝૂર રખ મુઝે.

[આશકકા મસ્તેનાઝકી બાતેં સુન કર ઔરભી પેચોતાબ ખાના.]

આશક—તુઝકો રખું મયેં ઇશ્કસે માઅઝૂર મસ્તેનાઝ ?
જુઝ તેરે ઔરકો કરૂં મન્ઝૂર મસ્તેનાઝ ?

તુ મુઝસે હોને ચહાતી હય્યે દૂર મસ્તેનાજ !
જૂઝ તેરે જાંબર હોગા ન્હુ રન્જૂર મસ્તેનાજ.
વલ્લાહ ! તેરે ફિરાકમે મર જાઉંગા સનમ,
મય્યેં નૌજવાનીમેંહી ગુજર જાઉંગા સનમ.

[આશકકા ગમ ખાનેસે બેઅખત્યાર રોના,
મસ્તેનાજકા આશકકો છાતીસે લગાના.]

મસ્તેનાજ—રો રો કે અપના જી ન દુખા મેરી જાન તુ,
ઇસ ઇશ્કમે હય્યે કિતના હુવા નાતવાન તુ !
રન્જો અલમમે અપને ન રખ દિલકો, માન તુ,
બહેતર હય્યે અબ તો મેરી બેગ છોડ ધ્યાન તુ.
ઔર અપને જલ્દ કર મુઝે ઇકરારસે રેહા,
હોને મય્યેં આજ આઈ હું તુઝ પારસે રેહા.

[આશકકા તએશમે આકે કમરસે ખન્જર
નિકાલ કર મસ્તેનાજકો દેને ચહાના.]

આશક—ખન્જર લે લ્હે તુ ઔર મુઝે પહેલે કતલ કર,
લાશેકો બદલે ગુસલકે કરના લહૂમે તર.
એવજ કફનકે ખાક ઉડા દેના જિસ્મપર,
કર દફન શેઅર લિખ લ્હે મેરી કબ્રપર મગર ;
"આશક લ્હે વોહ હય્યે,જો ફુરકત હસરતમે મર ગયા,
પુરા વફાકા કામ જમાનેમે કર ગયા."

મસ્તેનાજ—કબુલ તેરી વફાકી હું સૌ બાર દિલરૂબા,
તુ મેરા જાં નિસાર હય્યે દિલદાર દિલરૂબા.
મુઝકો ન અપના રખ તુ ગિરફતાર દિલરૂબા,
લ્હે અર્જ કર કબૂલ મેરી યાર દિલરૂબા.
મય્યેંને તુઝે જો લિખ્ખે વોહ સબ પ્યાર નામે દે,
અપની મોહબ્બતોંકે તુ ઇકરાર નામે દે.

[આશકકા આહેસ્તગીસે અપને મુકરર કિયે હુવે
ખોયાલસે મસ્તેનાજકો વાકિફ કરના.]

ખમ્સા.

આશક—રહેતા હય્યે દાગ જૈસા હમેશાં કુમરકે સાત,
જૈસી ઉક્ક્ નમૂદ સદા હો સહરકે સાત.
જિસ તરહ જાને રહેતી હય્યે નિત જાનવરકે સાત,
બિનાઇકો જુ લાગ હો અપની નજરકે સાત,
ઇકરાર નામે યું હય્યે જો મેરે જિગરકે સાત.

[મસ્તેનાજકા ઘભરા કર આશકકો આરજુ ૨ આરસે મનાના.]

કાલિંગડા.—ગઝલ.—કરો ન ભાઈ હરગિજ ગમ મેરા.—તર્જ.

મસ્તેનાજ—ન મુઝસે સનમ બે વફાઈ કરો,
જો કાગજ દો અપની સફાઈ કરો.—ન.
ન ભૂલુંગી એહસાન રહેતા બ જીરત,
જો તુમ મેરી મુશ્કિલ કુશાઇ કરો.—ન.
મુઝે દામમે તુમ ન રખ્ખો અસીર,
મેરી કોઈ સૂરત રેહાઈ કરો.—ન.

[આશકકા મેજપરસે અખબાર ઉઠા કર મસ્તેનાજકો દિખલાના.]

મજકુર તર્જ.

આશક—ખજિલ રાજકે હો ન ઇજહારમે,
યહે કયા લિખ્ખા હય્યે દેખો અખબારમે—ખજિલ.
પસન્દ આયા હય્યે તુમકો ઇશ્તેઅગાર ?
કયા જાવોગી પહેલુએ અગિયારમે ?—ખજિલ.

[અખબાર દેખ કર મસ્તેનાજકા શરમાના.]

અબિયાત.

મસ્તેનાજ—હું નાચાર, ઔર બોલું કયા અય્યે અઝીઝ ?
કુદરત હય્યે યહે લિખ્ખા હુવા અય્યે અઝીઝ.

[તઅજ્જુબ ખાના આશકકા, ઘભરાના મસ્તેનાજકા.]

આશક—કુદરત હુએ વહે એએ પુર જફા મસ્તેનાજ!
તુ બકરી હુએ ક્યા બેવફા મસ્તેનાજ!
તેરા કૌલ તો થા વહે એ નાબકાર,
કે "તા ઉમરત તુઝપર રહુંગી નિસાર,"
નહીં કુચ્છ જમાનીકી તકફીર હુએ,
ખતાંમેભી દસ જાએ તાહ્મીર હુએ.

જફા તુને કીઇ મુઝસે નાચાર પર?
હો ફિટકાર તેરેસી મક્કાર પર.
મુઝે છોડ તુ આહલેજર પર મરી!
બે ઇજ્જત જમાનેમે મુઝકો કરી?
તુ સુખ પાતી કુચ્છ ભી મેરે ઘર નહીં?
ક્યા સકતાથા મએં ભલા જર નહીં!

મસ્તેનાજ—જુનુનીસા અપના ન તુ તૌર કર,
જરા અપની હાલતકોભી ગૌર કર.
તુ મહેનત કરે રોજો શબભી અગર,
હો ધનઅમીરઆસા કબ કરરોફર?
બનુંગી મએ ઉસ ઘરમે જા તાજદાર,
ખવાસેં જહાં સૌ, ગુલામ હુએ હજાર.
[આશકકા તએશમે આન કર ફેર ગુસ્સા ઠંડા કર લેના.]

આશક—મએં સમઝા, મએં સમઝા, તુઝે મસ્તેનાજ,
તુ જા, મત સતા, અબ મુઝે મસ્તેનાજ.
તવંગરકી બાનુ તુ લારએબ હુએ,
મેરે ઘરમે રહેના તુઝે અએબ હુએ?
જબર હુએ તુ, ફુરસત હો અબ જોરસે,
ખડી હુએ તેરી ગાડીભી દેરસે.

ફીસા—ગજલ.—પાબંદ હમારા દિલ શએદા નહીં હોતા—તર્જ.

મસ્તેનાજ—મહેમાનકો યું ઘરસે નિકલને નહીં કહેતે,
સાધલકો સફી દરસે નિકલને નહીં કહેતે.—મહેમાનકો.

કર મેહેર, કે મેહેર હએ દિલ ઇન્સાંસેહી નિકલી,
હમ મેહેરકો પથ્થરસે નિકલને નહીં કહેતે.—મહેમાનકો.
આએંગે કિસી વકત તેરે પાસઆતો હમ,
મુતલકહી તેરે ઘરસે નિકલને નહીં કહેતે !—મહેમાનકો.
જ્હો ખત દેતો બેબાક તેરે ઘરસે ચલે જાએં,
હમ ઔર કોઈ ડરસે નિકલને નહીં કહેતે.—મહેમાનકો.

મુખમ્મસ.

આશકુ—ઐયારી તેરી ચલને મએં દેતા હું આગે કબ ?
જાહીર હુવા ફરેબ તેરા મેરે પરતો અબ.
ઇબ્નેઅમીર આયા તેરે દામમે ગઝબ !
તુઝસે જ્હો જી-વિકાર હએ ગાફિલ, અએ બેઅદબ,
દિખલાઉંગા ર્‌હે ખત મએં ઉસે જાકે સબકે સબ.

[મસ્તેનાઝકા ઘબરા કર આશકુકે ગલેમે હાત ડાલ કર આજેજી કરના.]

મસ્તેનાઝ—હાં ! હાં ! ખુદાકે વાસ્તે, ર્‌હે બક રહા હએ કયા ?
ઇતનાભી બેમુરવ્વત અએ આશકુ હુવા હએ કયા ?
હાસિલ કિસીને એસી બદીસે કિયા હએ કયા ?
મેરી બુરાઈ કરનેમે તેરા ભલા હએ કયા ?
મએં નાઉમ્મએદ હુંગી, તુઝે ફાએદા હએ કયા !

આશકુ—ઉસકા કરેં ભલા, જો હમારા બુરા કરે ?
દુન્યાંમે પેદા ઐસા કિસીકા બલા કરે.
તુમ બેમુરવ્વતોંસે મુરવ્વત તો કયા કરે ?
હરએક જનાબે હક્કમે મગર ઇલ્તેજા કરે,
બદકારોંકી ઉમ્મએદ ન પુરી ખુદા કરે.

[ગુસ્સેમે આશકુકા મસ્તેનાઝકા હાત ઝિડક કર અંદર જાના, મસ્તેનાઝકા આજીઝ હો કર આશકુસે બુરાઈસે પેશ આનેકા ઇરાદા મુકર્રર કરના.]

મસ્તેનાજ—બેશક ફલાસિફાને કહે દીઇ અપની રાએ ખાસ,
કે "હમે બદી બશરસે બશરકે લિયે હરામ."
જબકે ભલાઈસે નહીં નિકલે હમે અપના કામ,
કહું ફૂર બુરાઈસે ન હો મતલબકા એહતેમામ.
મતલબકે વાસ્તેહી હુવે પએદા હમેં તમામ.

[આશકુકા આના, ઔર મસ્તેનાજકો ટાલને ચહાના.]

બેહાગ.—ઠુમ્રી.—મએંતો પીયાજીકો ઢૂંડને જાવું.—તર્જ.

આશકુ—
અરે કયું ખડી ફિક્રમે હો અએ ખાનો, તુમ્હે હો ગઈ દેર જાનો. ખડી.
મકાં વ્હે તુમારેતો લાયક નહીં હમે, કહું કયા બુરા તુમ ન માનો. તુમ્હે.

[મસ્તેનાજકા દો જાનુ હો કર આશકુકો મનાના.]

મજકુર તર્જ.

મસ્તેનાજ—
અરે! મએંને શે રોકેભી તો મનાયા, નહીં પર તુમે રાહમ આયા. શે.
તાહમ્મુલ કુફ્ત આજકા દિન તો કરના, કરો કલ જ્હો જો તુમકો ભયા. નહીં.
તુ અપ અર્જ ઇતનીતો સુન લે હમારી, બડા સફત દિલ જો બનાયા. નહીં.

અબિયાત.

આશકુ—જો કલકી દેખેગા જ્હો ખત અમીર ઇબ્નેઅમીર,
આજ ખાતિર આપકે હું મએં તાહમ્મુલમે અસીર.

[આશકુકા ગુસ્સેસે મસ્તેનાજકો અપનેસે દૂર કર કર બાજુ હો જાના.]

મસ્તેનાજ—[ખુદસે] બેજ કર અસફલકો શબ ભરમે ઇસે કરવાઉ પાર,
[આશકુકો] ખએર! રુખસત હોતી હું તુ ભૂલ મત અપના કરાર.

[જાના મસ્તેનાજકા માયૂસ હો કર, ઔર આશકુકા તલમલાના.

દેસ—દાદરા.—હમ્પે કેસી હુવી જોરા જફા.—તર્જ.

આશક—કેસી પારો હમેશકસે વફા, દો બતા, તા મયેં દેખ લું જરા,
પાતા નહીં મુઝકો તો પતા. કેસી.
જબ ન મિલી વ્હો દિલ ઇન્સાફીમ જો મુઝકો તો,
ક્યા વ્હો હોગી અર્શપે ભલા? અયે ખુદા!
હું વફાકા મયેં ગદા, દાદ મેરી લેકે કર અતા.—કેસી.

[આશકકા અપને સરકો ટેકા દિયે હુવે અફસોસ કરતે ખડે રહેના, દિલનવાજકા આન કર ઉસકો તસકીન દેના.]

પરજ.—કુમ્રી.—સુન સહેલી ઉસે લે આઈ.—તર્જ.

દિલનવાજ—
બાવર આવા કહા કુચ્છ હમારા, કૈસી તેરી રહે દિલઆરા,
માહપારા, તુઝે જાને હમે વ્હો પ્યારા, યા થા મક્દુરી વ્હો સારા.—બાવર.
ઔરતોંકી જાતતો હમે ભોલી બ જાહીર, પડતુ ન ઉન્કે તો ફનમે ખુદારા.
બાવર.

બરવ—ગઝલ.—મારા સો રહે દીવા જાના.—તર્જ.

આશક—સચ બહન વ્હો બેવફા તો બેવફાઈ કર ગઈ,
બાહરે દૌલત મેરસે બેઅતેનાઈ કર ગઈ.—સચ.
હાયે! મરતેનાજ તેરા કિસ તરહ હોગા ભલા?
તુઝસે બેકસસે જો તુ ઐસી બુરાઈ કર ગઈ.—સચ.
વસ્લ યા રબ કિસ લિયે ઇસ તનસે અબ હો જાનકા,
જાનેજાં જો મેરી થી વ્હોતો જુદાઈ કર ગઈ.—સચ.

[દિલનવાજકા આશકકો પ્યારસે મનાના.]

મુદસ.

દિલનવાજ—આઈના લેકે દેખ હુવા ચેહેરા કિતના જર્દ,
રોતાથા રાત દિન તુ સદા ભરકે આહે! સર્દ.
દુન્યાકે લાગેરોમેભી લાગીર હુવા તુ ફર્દ,
ઇસ દુખસે તેર રહેતાથા દિલમે મેરેભી દર્દ.

તુ

રહે રહેકે ધ્યાન આતા થા ન્હે નાતવાનકો,
પાવુંગી મયેં ચયાકે કહાંસે નશાનકો ?

[આશકકા કોઇ શખ્સકો સામનેસે આતા હુવા દેખ કર દિલનવાજકો અંદર જાને કહેના.]

બ એ ત.

આશક—દિલનવાજ આતા હયે જ્હો તસવીર ખિંચવાને કોઇ,
તુ જરા જા ઘરમે, તા તુઝકો નહીં જાને કોઇ.

[જાના દિલનવાજકા, ઔર આના અસફુલકા અકડતે હુવે એક બાંકે સિપાઇીકા લિબાસ પહેન કર હાથમે કાગજ લિયે હુવે.]

ઝીલા—બિલાવલ.—ઇંગ્રેજી.—ચલો ચલો શાદી રચી.—તર્જ.

અસફુલ—

ચલો ચલો જલ્દ ચલો, અબ ન ટલો, ભાઇ, આઇ, કમાઇ.—ચલો.
ફુરજ હયે કામ, નેકોનામ, જલ્દ કરો, કીસે ભરો,
માલો જરો, અશરફી લો, જલ્દ ચલો, નવ્વાબ તક રસાઇ.—ચલો.

[અસફુલકા ખત દેના આશકકો, ઔર આદાબ બજા લા કર હોના રવાના, આશકકા ખત પડ કર દિલનવાજકો બુલાના.]

અ બિ યા ત.

આશક—દિલનવાજ આ જલ્દ હમપર હક્ક હુવા હયે મેહેરબાં.

[દાખિલ હોના દિલનવાજકા.]

ભિજા હયે નામા કિસી નવ્વાબને મુઝપર યહાં.
નવ બજે શબકો બુલાયા હયે મુઝે ઉસને જુરૂર,
ખીંચું જો ઉસકી શબી મહેનતમે કયું કરના કુસૂર ?
જાયે નાહક્ક ઉમ્ર કીઇ ઉસ બેવફાકે ઇશ્કમે,
મુફલસી મેરે પ આઇ પુર જફાકે ઇશ્કમે.

[ખીયાલ કર કર મસ્તેનાજકા આશકકો અર્જ કરનાં.]

દિલનવાજ—ન જા શબકો, કિસીકાભી તુ કહેના માન ઓ આશક !
શગુને બદસે આયા હયે મુઝે ધ્યાન ઓ આશક !

આશક——કહું ક્યા ઔરતોંકી જાત હો કમફહમ હએ તુમ્મે,
શગૂં બદ ઔર મહૂરત અચ્છી, યહ સબ વહમ હએ તુમ્મે.
મેરા સંદૂકસે જા કર નિકાલે ફાખેરાના લાવ,
રખ્ખો વસવાસ મત દિલમે, મુઝે સોંપો ખુદાકો જાવ.
[દિલનવાજકા મજબૂર હો કર જાના, આશકકા જે-
બસે મસતેનાજકા ખત નિકાલ કર બગૈર દેખના.]
યે ખત ઉસ બેવફાકે હએં રખું ઉનકો જિગરકે સાથ,
સબબસે ઉન ખતોંકે ઉસકી રુસવાઈ હએ મેરે હાથ.
[આશકકા ખતકો જેબમે રખના, એક ગરીબ
મુસવ્વરકા અસબાબે મુસવ્વરી લિયે હુવે આના.]

તિલંગ—ગઝલ.—દોનો દસ્તોંમે મહેંદી લગાકે પરી.—તર્જ.

મુસવ્વર——ન ડાલે કિસી પર ખુદા મુફલસી,
કે હએ આદમીકી કઝા મુફલસી.—ન.
ખુદાકે લિયે દો મુઝે કામ કુચ્છ,
કે જિસસે હો મેરી ફના મુફલસી.—કે.
મેરે બચ્ચે મરતે હએં સબ ભૂખસે,
નહીં દેતી ફુરસત જરા મુફલસી.—કે.
હએ જીમે કે મએં જહેર ખા કર મરૂં,
કે ટલ જાએ યહ બદ બલા મુફલસી.—કે.

જેજેવંતી.—ગઝલ.—પૈયાં પડું પલંગે નાહીં ચઢુંગી.—તર્જ.

આશક——અગરચે મેરાહી બહોત ગમ મુઝે હએ,
મગર રાહમ તુઝપર અએ હમદમ મુઝે હએ.-અગરચે.
તુ અએ ભાઈ હએ મેરા યારે કદીમી,
મુરવ્વત નહીં કુચ્છ તેરી કમ મુઝે હએ.-અગરચે.
ન કર રન્જ તુઝકો દિલાતા હું મએં કામ,
કે અબ દુખાની શોહદકી સમ મુઝે હએ.-અગરચે.
[જાના દોનો દિલફિગારોંકા.]

બાબ પહેલા—પરદા ચોથા.

અમીર શુજાઆકા મહેલ.

[આના અમીર શુજાઆકા મસ્તેનાજકી
જુદાઇમે બેકરારી કરતે હુવે.]

આહંગ.—ગઝલ.—આહ ! અફસોસ ગયા.—તર્જ.

શુજાઆ—

કાબિલે સબકા ન તો લાયકે જુન્નાર હુએ હમ,
હકકો બુતકે નહીં ઇનસાંકે પરસ્તાર હુએ હમ.--કાબિલે.
અનકરીબ અપનીભી રૂસવાઇકા વકત આ પહોંચા,
એક મઆશૂકકો આબ કરને લગે પ્યાર હુએ હમ.--કાબિલે.
બાહરે ઉલફતમે લગી કિશ્તીએ જાંકો ઝોકા હવા,
ઇસ કિનારે નહીં પહોંચેયે કે ઉસ પાર હુએ હમ.--કાબિલે.
કૈસો ફરહાદસે જો માઅશૂકા મારા ન ગયા,
મારને ઇશ્કકી જાતે વહાં તલવાર હુએ હમ.--કાબિલે.
કામ બનતેભી હુએ રૈનકકે, બિગડતેભી હુએ,
પુરે ગાફિલ નહીં તો પુરે કબ હુશિયાર હુએ હમ.--કાબિલે.

[સર ગિરેબાંમે ડાલ કર શુજાઆકા ગમગિન
ખડે રેહેના, આસિફકા આન કર શુજાઆસે
નાઉમ્મેદીકા હાલ દરિયાફત કરના.]

જીલ્લા.—ઠુમરી.—કોઇ બોલોરે મોરા બંગાલી બંગાલે ચલા.-તર્જ.

આસિફ—

બોલો જી એહતેશામ, હુએ કૈસા મિજાજ આપકા નેકનામ.-બોલો.
અમીર આપ હો કર બ ફઝલે ખુદા,
કયું રહેતે હો રંજો અલમમે મુદામ.—હુએ.
છુપાતે હો કયું દોસ્તસે રાઝે દિલ,
કહો દર્દ દિલકા મેરેસે તમામ—હુએ.

કાંસિયા.—ગઝલ.—મુર્ગેદિલ મત રો યહાં.—તર્જ.

શુજઆ—

એક પરીરૂને હમે મારા નગારા માર કર,
આહ! બએઠા હએ દિલ બેકસ હમારા માર કર.—એક.
તીરે મિજગાંકા બસ ઉસ અબ્રૂ કમાને એકહી વાર,
કર દિયા દિલ ઔર જિગરકો પારપાર માર કર.—એક.
ગુલશને દુન્યાંમે નામ ઉસ ગુલકા મસ્તેનાઝ હએ,
બએઠા જો સૈયાદ મુર્ગેદિલ હમારા માર કર.—એક.

મુખમ્મસ.

આસિક—આશુફ્તા હું મએં જાનકે હુજ્જતકે રાઝકો.
રહે ક્યા હએ ધ્યાન આપસે કિસકી નવાઝકો?
બિલ્લાહ! છોડો હરકે દિલો જાંગુદાઝકો,
જીનહાર ભાઈ ચાહો ન તુમ મસ્તેનાઝકો,
પએછાનતા હું ખૂબ મએં ઉસ જાલસાઝકો.

શુજઆ—ચાહે હએ મુઝસે દોસ્તી ગર નેકકાર તુ.
દિલબરકી મેરે કર ન મુઝમ્મત એ યાર તુ.
કિસ તરહ આયા હોકે મેરા ગમગુસાર તુ?
કરતા હએ મેરે જખ્મ પ ઔર ઉલટા વાર તુ?
પરદેમે દુશમનીકે ન કર મુઝકો પ્યાર તુ.

મુસદ્દસ.

આસિક—હરગીજ તુ અપને યારકો અગિયાર મત સમઝ.
અગિયાર હોવે જો ઉસેભી યાર મત સમઝ.
સેહત જો તેરી હએ ઉસે આઝાર મત સમઝ,
કાતિલ જો હએ, હકિમ ઉસે જીનહાર મત સમઝ.
હમસે ન હોગી દોસ્તપર અપને જફા કભી,
હએ ન મસ્તેનાઝસે પર તુ વફા કભી.

કાલિંગડા.—ગઝલ.—દિખલાએંગે ક્યા મેરા રહે શમ્સો કુમર-તર્જ.

શુજઆ—

બેહતર હએ જફા યારકી ઔરોંકે કરમસે.
હમસે ભલા આશક કહીં ડરતે હએં સિતમસે—બેહતર.

આશક કભી રાહતભીકે હોતે જો તલબગાર,
ગમ ખાનેકો આતે નહીં હસ્તીમે અદમસે.—બેહે.
કરતા રહા ખુબાને જહાંકી મએં હિમાયત,
આબાદ હુવા કિશ્વરે હુસ્ન અપનેહી દમસે.—બેહેતર.
તુ કયા હએ? જમાના ફિરે, યા મુઝસે ફિરે હક,
કાફિર હું ફિરું મએં જો કભી અપને સનમસે.—બેહેતર.
[આના દિલનવાજકા આહો જારી કરતે આસિ-
ફકે પાસ વાસ્તે આશકુકે.]

ભએરવી—તિલાના—તનદીમ તનદીમ તનદેરેના.—તર્જ.

દિલનવાજ—તુ નજર મુઝપે કર, તુઝપે હો ગર અસર,
આશકુ બેખબર, નહિં ખબર હએ કિધર.—તુ.
પરસુ શબકો વ્હો, ઘર છોડ કર બેખતર,
ગયા એક કામ પર, તબસે નહિં હએ ખબર,
ખૂનકા ઉસકે ડર, મુઝકો હએ નામેવર. આશકુ.
[દિલનવાજસે માજરા સુન કર શુરૂઆ હુઆ
આસિફકા ગમ ખાના.]

મુસદ્દસ.

આસિફ—દુશમનીસે વ્હો જમાનેકી પરે રહેતાથા,
દોસ્તીપરહી બસ હરએકકી મરે રહેતાથા.
ધ્યાન બસ પેશેપહી અપને ઘરે રહેતાથા,
હવસે આમસે હર વક્ત પરે રહેતાથા,
એસેકા ખૂન કોઈ ચાહે વ્હે મુમકિનભી નહીં,
આદમી કયા ઉસે ઇજા દે કોઈ જિનભી નહીં.
દિલનવાજ—દેવ, જિન ભુત, વ્હે સબ પહેલે થે શએતાનોમે,
બસ જમાનેમે મગર આ ગએ ઇનસાનોમે.
ઉનસેકો ઇન્સને છોડા, મિલે હએવાનોમે,
ફાએદા ચાહતે હએં ઓરોંકે નુકસાનોમે,
ઉસને મારા ઉસે જિસને કે, જિસે પ્યાર કીયા,
ઉસકા કાતિલ હએ વ્હોહી, જિસને જિસે યાર કીયા.

અબિયાત.

શુજઆ——દોસ્ત આસિફકા થા વ્હો મુઝસેભી થી પ્યારી કુચ્છ,

આસિફ——હાથસે અપને નહીં ઉસકી ફુટી ખ્વારી કુચ્છ.

દિલનવાજ—દોસ્ત ઇનસા ફકત ઔર તુમસા અગર યાર હોતા,

તો ભલા કાહેકો ઇસ તરહસે વ્હો ખ્વાર હોતા?

ઉમ્ર ભર જિસકી મોહબ્બતમે વ્હો રોયા અફસોસ,

જાનસે ઉસનેભી શાયદ ઉસે ખોયા અફસોસ!

અબિયાત.

આસિફ——વ્હોતો આશુફતા થા મસ્તેનાજકા?

દિલનવાજ—ફએલે બદ હએ યહ ઉસી ગમ્માજકા.

[શુજઆકા દિલનવાજકે મુંહસે અપની મઆશૂકે મસ્તેનાજકા નામ સુન કર તઆજ્જુબ હોના]

શુજઆ——ઉસ ફરીસ્તા ખૂકો હાસિલ ખૂનસે?

બાત યહ જો કહે કિસી મજનૂનસે.

દિલનવાજ—વ્હે હએ ઉસકો નદીઅ ખૂને એક ફકીર,

મિલ ગયા શૌહર અમીર ઇબ્ને અમીર.

આસિફ——મએંનેભી દેખા હએ યહ અખબારમેં,

વ્હો અમીર ઉસકે પડા હએ પ્યારમેં.

[શુજઆકા મસ્તેનાજકી તરફદારી કરના]

જીલા—સારંગ—ગઝલ—મરહબા સૈયદે મક્કી મદની—તર્જ

શુજઆ—

રંગ આસમાનકા ગર્દો ગુબારસે ન છિપા,
બુલન્દ એકભી પસ્ત એક હજારસે ન છિપા.—રંગ.
જો બાગે ખૂનીમે બુલબુલ હુવા હએ નગમસરા,
વ્હો બાબ જાગા જમનકી પુકારસે ન છિપા.—રંગ.
હજારો બદનીકી પડતી હએં આંખેં મિરસે સહાબ,
વ્હો બર્કે હુસ્ન પ નજરોંકે વારસે ન છિપા.—રંગ.

બદીસે નેકભી નેકીકો ઢાંપતે હએં બદ,
પ કારે ખએરતો પરવરદિગારસે ન છિપા.—રંગ.
કહીં છિપાનેસેભી રૌનકે જહાન છિપે ?
કરમ કરીમકા શએતાં શઆરસે ન છિપા.—રંગ.

[જાના શુજઆકા આસિફો દિલનવાજકે તરફ ઇન્કાર જિતા કર, દિલનવાજકા દુન્યાકે તરફ અફસોસ જિતાના.]

ભએરવી—ગ઼જલ-સમઝ બાત તુ અબ ય્હે અએ મેરે પ્યારે.—તર્જ

દિલનવાજ—યહાંપર નહીં યાર કોઈ કિસીકા,
હો ક્યું ફ઼િર મદદગાર કોઈ કિસીકા.—યહાંપર.
ન બેગાનોકો તુમ કહો અપના, અપના,
નહીં હોગા જિનહાર કોઈ કિસીકા,
પડે ખૂને આશકકા દામન પે ધબ્બા,
ન હો તા સિતમગાર કોઈ કિસીકા.—યહાંપર.

અબિયાત.

આસિફ—બાત ય્હેતો સચ હએ આશક વીન દિનસે ગુમ હુવા,
પર ય્હે બાવર કિસ તરહસે હમ કરેં કે વ્હો મુવા!
ઔર અગર મરભી ગયા તો કૌનસી ઉસકી દલીલ,
જિસ્સે ખૂની ઉસકી મસ્તેનાજ હો બે કાલોકીલ?
દિલનવાજ-પાસ મેરે કોઈ જાહીરતો નહીં એૈસી દલીલ,
પર હએ બાતિનમે તો જૈસી ચાહીયે વૈસી દલીલ.
ગુમ હુવા જિસ શબ ચચાજાદ મેરા અએ નેકનામ,
આઈથી ઉસ દિન વ્હો મસ્તેનાજ કુહેબા લેકે દામ,
માગને આઈથી વ્હો નામે લિખેથે જો રકમ,
પર રહા આશક નહીં દેનેપેભી સાબિત કુદમ,
ઔર કહા ઉસે કે સબ દેખેગા ય્હે ઇબ્નેઅમીર,
ડર ગઈ રુસવાઈસે અપની વ્હો કુહેબા બેનજીર.
રોકે આશકસે કહા, કે, "સુન તુ અએ આહલેવફા,

આજકા દિનતો ય્હે નામે ઉસકો મત જાકે દિખા !
ચાહેતો કરના તુ કલકો શૌકસે ય્હે અપના કામ,"

આસિફ—બસ, મએં સમઝા, ઉસનેહી બેશક કિયા ઉસકો તમામ.
પર અમીર અન્જાન હએ, ઉસકો જિતાના ચાહીયે,
માઅરેફત એક બાતકી હાલ ઉસકો સુનાના ચાહીયે.
અબ ચલો તુમ સાથ મેરે, છોડકે મએં સારા કામ,
બદલા આશકકા લું મસ્તેનાજસે, તો મેરા નામ.
[જાના દોનો નેક અતવારોકા]

બાબ પહેલા—પરદા પાંચવાં.

ઇબ્નેઅમીરકા બાગ.

[આના ઇબ્નેઅમીરકા મઅ આહલેકારોં
મુદબ્બિરકે, વાકતે સએરકે. ઇબ્નેઅમીરકા
મસ્તેનાજકે લિયે મુદબ્બિરસે જીક્ર કરના]

જલસા—ગઝલ—ન કરં મારે બએરીસે બતિયાં.—તર્જ.

ઇબ્નેઅમીર—

જહાંમે બસ લુત્ફે જીન્દગાંની હરએકકો આલમ શબાબકા હએ,
જવાનીમે હોતી હએ વ્હો મસ્તી, કે જૈસા નિશ્શા શરાબકા હએ.
જહાંમે.

જહાં હુવા હુસ્ન જુલવગર હએ, તો ઇશ્કને આકે દીઇ ખબર હએ
નહીં ય્હે શયાને હર નજર હએ, કે જુલવા સાહેબ નકાબકા હએ.
જહાંમે.

હમેશાં હોતી અગર જવાંની, તો ચાહાતે અએશ જાવેદાની,
મગર જઇફી હએ આખિર આની, કરીબ વકત ઇનકેલાબકા હએ.
જહાંમે.

હુવે હએ હમ વ્હો સનમપે માઇલ, જો હૂરવશ હએ પરી શિમાઇલ,
વ્હો મુન્તજીર ઇંસ મુરકાબાનેમે હકસે અપને જવાબકા હએ.
જહાંમે.

[મસતેનાજકે ક્એલાંસે વાકિફ હોનેકે સબબ મુદબ્બિરકા
ઇબ્નેઅમીરકો ઉસ્સે ફિરાને ચહાના]

જીલા—ગઝલ.—આગે તુ હમસે બસ ફુદર.—તર્જ.

મુદબ્બિર—

રંગી હો કોઈ ગુલ તો ક્યા, કુચ્છ ઉસમે ખૂબી ચાહીયે,
કોઈ હસીન લાખ હો. ખુએ નિકૂબી ચાહીયે.—રંગી.
સબ હોં હસીનો પર ફિદા, ઉનકો ન ક્યું હો બદદુઆ ?
સાહેબ ચ્હે બેવફાવોંકા કોઈ અદૂબી ચાહીયે.—રંગી.
આલી નસબ જ્હો હએં જનાબ, નવ્વાબ થામે હએ રિકાબ,
સબસે જીયાદા આપકો તો આબરૂબી ચાહીયે.—રંગી.
તાજિરકી બેટી મસ્તેનાજ, તુમ હો અમીર સરફરાજ,
ખસલતો ખૂબી ઉસકે કરની જુસ્તજૂબી ચાહીયે.—રંગી.

મુ ખ મ્મ સ.

દખ્તેઅમીર—

સર તા બા પાકીઝા હો જો સનઅતે રબ્બે સમદ,
ક્યું ન શએતાં ખસલતોંકો ઉસકા ફૈર હોવે હસદ ?
પસ્ત કરને ચ્હાતે હરચન્દ હએં બાલાકો રદ,
લેકે આલાકો સદા રબ્બુલ ઉલાકી હએ મદદ.
જિસકા જી ચાહે હો ઉસકે હાંસેદાંમે મુસતનદ.

મુદબ્બિર—

સુનહે કુલ જો રખતે હએં દિલમે નહીં ઉનકે હસદ,
કરતે હએં પર ગાફિલોંકો જ્હો નસીહતકી મદદ.
આદમીકો ચાહીયે કુચ્છતો તમીજે નેકો બદ,
ગર ન મસ્તેનાજસે શાદી કરોગે અપની રદ,
સમઝોગે આઇન્દા મેરી બાતેં ફૂલોંકા સબદ.

બિલાવલ—ગઝલ.—ધન આજ દુલહો.—તર્જ.

દખ્તેઅમીર—બશરકો જો આઇન્દાહીકી ખબર હો,
ખુદા બનકે બએઠે જ્હો ક્યું ફૈર બશર હો!—બશરકો.
અજબ હએ કે જ્હો! કરતા હએ પેશ ગોઈ,
ખસે ખુરત અપને ન જિસકી નજર હો.—બશરકો.

ન ઔરોંકે જ્હો અગેબ દેખેગા હરગિજ,
નજર અપને અગેબાં પે જિસકો અગર હો.—ખબરકો.
મુનવ્વર જો કરતા હએ દાગી કમરકો,
કહીં દાગ ઉસ રસ્કે ખુરશીદ પર હો ?—ખબરકો.
ન ઉસ રૌનકે બજમે ખુબાંકી ગીબત,
કરો તુમ યહાં જો અભી જુલવગર હો.—ખબરકો.

[આના અસફૂલકા મટકતે હુવે.]

અભિયાત.

અસફૂલ——અર્જ બન્દા કરતા હએ તસલીમ અએ બન્દાનવાજ,
ઇબ્નેઅમીર—કહુ અએ અસફૂલ, ખએરીયતસે તો હએ મેરી મસ્તેનાજ!
અસફૂલ——ખએરીયતસે તો હએં, લેકીન રતી ભરકા ગમભી હએ,
ઇબ્નેઅમીર—ઉસકો શાદાં રખને કયા હિમ્મત હમારી કમભી હએ?
અસફૂલ——શાદ તો ફોરન હોં જ્હાં, ગર એક મિલે હિરેકા હાર,
ઇબ્નેઅમીર—અએ મુદબ્બિર હાર જલ્દિસે જ્હા કર જાકે તૈયાર.
અસફૂલ——[ખુદસે]વાહરી વાહ!મસ્તેનાજ, અચ્છા કિયા તુને શિકાર.
મુદબ્બિર——રૈજઅે અલમાસ જડવાતા હું સાહેબ એક હજાર.
ઇબ્નેઅમીર—બીસ હીરેભી બડે જડવાના તુ ઉસમે જુરૂર,
અસફૂલ——પહેનેગી બાનુ નહીં, હોગા જરાભી ગર કુસુર.
ઇબ્નેઅમીર—હાથ કટવા દુંગા, જો કુચ્છ ખર્ચ તુને કમ કિયા,
મુદબ્બિર—અચ્છા સાહેબ,[ખુદસે]બેસવાને કયાહી અફસું દમ કિયા!

[જાના મુદબ્બિરકા આદાબ બજા લા કર, અસફૂલકા જેબસે ખત નિકાલ કર ઇબ્નેઅમીરકો દેના.]

અસફૂલ——લીજે યહે ખત દે ગયા એક શખ્સ મુઝકો રાહમે,
જાતા હું અબ આપકી મઅશૂકાકી દરગાહમે.
ઇબ્નેઅમીર—કહેના યહે ઉનસે, કે કલ મએં હાર લે કર આવુંગા,
અસફૂલ——બન્દગી લો,[ખુદસે]આધા હિસ્સા ઉસ્સે મએંભી પાવુંગા.

[અસફૂલકા બન્દગી અર્જ કરકે જાના, અમીરકા ખત ખોલ કર પડના.]

ઇબ્નેઅમીર-સરે નામે પે નામ ઉસકા રકમ હએ,
કે જિસકે કબ્જેમેં લૌહો કલમ હએ.
અમીર ઉસનેહી હએ તુમકો બનાયા,
હમેશાં ઉસકા હોવે તુમપે સાયા.
અમીર ઇબ્નેઅમીર અએ ખાનદાની,
સુની ગર ચહાતે હો એક કહાની!
તો શબકો નવ બજે ઘરસે નિકલ કર,
શહેરકે બાહીર આવો તનહા ચલ કર.
તુમારે ખાનદાંકી હએ ફજીલત!
કિસીસે તુમ નહીં ખાતે હો દાહશત!

[ઇબ્નેઅમીરકા ખીયાલ કર કર આહલેકારોંકો ફરમાના.]

રહો હુશિયાર આહલેકાર તુમ સબ,
મએં તનહા શહેર બાહિર જાઉંગા શબ.

[આહલેકારોંકા બાતકા મજમૂન સુન કર શુબા જાનેકે સબબસે અમીરકે સાત જાનેકો અર્જ કરના.]

Wait for the waggon.—AIR.

બિલાવલ.—ઇંગ્રેજી તર્જ.

આહલેકારોં-સુનિયે આહલે ઇજલાલ, ક્યા જાને ક્યા હએ હાલ,
હોવેગા જી ઇકબાલ, શાઇદકે કોઈ જાલ!
ઇબ્નેઅમીર-મેરી જીન્દગાની, જો આખિર હો અએ ગ્યાની,
તો હો અદૂએ જાનીકો મેરે રહે ખીયાલ.
આહલેકારોં-સચ તુમારે સાની, હએ કિસકી નેકી ફગાની?
પહોંચા તુમસે ગ્યાંની ન કિસકો હએ મલાલ.
રહે હો રંજએ આલી, તો અએ હમારે વાલી,
સાથ હમકોભી તો ખાલીહી રખ્ખો નેક અહ્વાલ!
ઇબ્નેઅમીર-જો હએ ભરોસા રબ પર, તો ગાલિબ હું મએં સબ પર,
નામ ઉસકા અપને લબ પર, મએં રખતા હું હર હાલ.
સચ.

ઇબ્નેઅમીર—મઅેં મકારોંકે ઇસપર, તો ચલતા હું ન દમ ભર,
પર દેખુંગા વ્હો શબ પરસે ક્યા હો કીલાકાલ.

આહુલેકારોં—વ્હે મરજી હઅે તો જાવો, વ ફતહા કરકે આવો,
જો આસ હઅે દિલમે પાવો, વ્હો દેગા જુલ જલાલ.
સબ.

[ઇબ્નેઅમીરકા જાના, ઉસકે પિછે સબકા હોના રવાના.]

બાબ પહેલા—પરદા છઠ્ઠા.

તહેખાનેકા અંધેરા જંગલ.

[દિલનવાજકે હમરાહ આના આસિફકા ગુફતગુ
કરતે હુવે, ઔર બેકરારી કરના દિલનવાજકા
ફિરાક આશકમે.]

જીલા—ગઝલ—ક્યા રંગ બિગડને લગા.—તર્જ.

આસિફ—

ક્યા બેવફાસે છોડેંગે આહલેવફા એેવજ?
ગર હમસે છુટભી જાવે તો લેગા ખુદા એેવજ.—ક્યા.
તુમ રોજો શબ ક્યું રહેતી હો ઇસ તરહા બેકરાર?
આશકકા મસ્તેનાજસે છુટેગા ક્યા એેવજ.—ક્યા.
ખત મઅેંને આજ લિખ્ખા હઅે ઇબ્નેઅમીરકો,
જો આવે વ્હો યહાંતો મિલે બરમલા એેવજ.—ક્યા.
તહેખાનેમે મઅેં જાતા હું, તુમ બુર્કા ઓઢ કર,
ઇસ જા ખડી રહો ઔર ઉસે દો સુના એેવજ.—ક્યા.

[આસિફકા તહેખાનેમે સમા જાના, ઔર દિલનવા-
જકા આસિફકી તઆરીફ કરના.]

કોંસિયા.—ગઝલ.—અપની બિના મઅેં કાસે કહું.—તર્જ.

દિલનવાજ—

ઉન્હેકી તુમ નેક યારો જાનો, જો લેવેં હિસ્સા પરાઅે ગમમે.
કે ઇસ જમાનેમે મર રહા હઅે હરઅેક બશર અપને અપને દમમે,
ઉન્હેકી.

જો જીતે જીકે હયેં યાર સારે, જો મુહસે કહેતે હયેં આવો પ્યારે,
મગર દિલી યાર તો વોહી હયે, જો બાઅદ મર્ગ અપને હો અલમમે.
ઉન્હેહી.

હયે કૈસા આસિક઼ વ્હે યાર આશક઼, કે હો રહા હયે નિસાર આશક઼,
તમામ કામ અપને છોડ કર વ્હે બનાયા તહેખાના વક઼્તે કમમે.
ઉન્હેહી.

[રો કર]ઓ આશક઼,ઓ યાર, મેરે જાની,મયેં હો રહી હું તેરી દિવાની,
યા હસ્તીસેહી જો તુઝકો જાના, ન કયું મુઝે લે ગયા અદમમે?
ઉન્હેહી.

[આના અમીરકા હાતમે ફાનુસ લે કર, ઔર દુરહીસે રોકના દિલનવાજકા.]

અબિયાત.

ઇબ્નેઅમીર—કયું મુઝકો બુલાયા યહાં નેક જાન?
દિલનવાજ.—સુનો દૂરહીસે મેરી સાહેબ બાત.
ઇબ્નેઅમીર—મયેં નજદીક આ જાવું તેરે અગર?
દિલનવાજ—તો ગાયબ મયેં હુંગી યહાં જૂદતર.
ઇબ્નેઅમીર—તુ ઇનસાન હયે, યા હયે કોઈ બલા?
દિલનવાજ—જો કુચ્છ હું, ચહાતી હું તેરા ભલા.
ઇબ્નેઅમીર—ભલાઈ કરેગી કયા મેરેસે તૂ?
દિલનવાજ—તુ સુન ગૌરસે બસ મેરી ગુફ઼્તગૂ.
ઇબ્નેઅમીર—જો કહેના હયે કહે જલ્દ અયે જાલસાજ઼?
દિલનવાજ—કયા મઅશૂક઼ હોગી તેરી મસ્તેનાજ઼?
ઇબ્નેઅમીર—હાં બેશક, તુઝે ઉસસે કયા કામ હયે?
દિલનવાજ—નહીં તેરે લાયક઼, બદ અન્જામ હયે.
ઇબ્નેઅમીર—ખબર તુઝકો કયા ઉસકે અન્જામકી?
દિલનવાજ—સજા મિલતી હયે બદકો બદ કામકી.
ઇબ્નેઅમીર—બયાં કર કિયા ઉસને કૈસા ગુનાહ?
દિલનવાજ—બુરેમે બુરા હયે જો ઐસા ગુનાહ.

ઇબ્નેઅમીર--તુ ઝૂઠી હએ, કાઝીબ હએ, અએ બદ ખિસાલ,
દિલનવાજ—જરા થામ કર ગુસ્સા ઔર સુનિયે હાલ.
ઇબ્નેઅમીર--ખુરેમ ખુદા તો જિનાકાર હએ,
દિલનવાજ—હો જાનીસેભી બદ, બદઅતવાર હએ.
ઇબ્નેઅમીર—અએ કુહેબા તો કયા ફેર કિયા ઉસને ખૂન?
દિલનવાજ—હાં સાહેબ, કિયા પેહી કારે જબૂન.
ઇબ્નેઅમીર—અએ નાપાક, ઝૂઠી જબાં બંદ કર,

[અમીરકા ગજબનાક હો કર દિલનવાજ પર હુમલા કરને ચહાના, ઉસકા તહેખાનેમે સમા જાના. અમીરકા હએરાન હોના.]

રહે ગાએબ હુવી, કયા બલા થી! મગર,

[અમીરકા ખીયાલ કર કર જિન દેવકે ખીયાલસે બાજ આના.]

તસવ્વરકે પુતલે હએં સબ દેવ જિન,
જો હએ શકલે ઇનસાં, ઉન્હે ઇન્સ ગિન.
કરામત ઔર જાદુ, બશરકે હએં ફન,
હએં સબ શોબદે જો નજરકે હએં ફન.

Burmese National Anthem.—Air.

ગોપાલી—રાજ ગિત.—બરમા તર્જ.

આદમજાદ! આદમજાદ! બદ બલા હએ આદમજાદ!
ઇસકે ફન શએતાંકો હોવેંગે કબ યાદ.
સુજીદ હએ સબકા રહે, ખુદકી જાને નહિં ઇજાદ,
અએબગીરી, ગએબાની, સબમે હએ ઉસ્તાદ.
મૂજી હોકે રહે સબકા, આરિફ બનતા હએ રબકા,
પુતલા હએ કયા મતલબકા, દેખો આદમજાદ!
મખલુકાતે હએવાની, સબમે ગાલિબ ઇનસાની,
ગો નહિં જોરે જિસમાની, જૂર તો હએ યાદ.
ઇનસાં ઓ મક્કાર! ઇનસાં ઓ મક્કાર!
બસ, ચલ તો ખાલિકકોભી ઠગકે હો તુ શાદ.

[જાના પેચોતાબ ખાતે હુવે ઇબ્નેઅમીરકા.]

બાબ પહેલા—પરદા સાતવા.

મસ્તેનાજકા દિવાનખાના.

[મસ્તેનાજકા ફિક્રકે દરિયામે ગોતે મારતે દિખલાઈ દેના.]

બેહાગ—ઠુમ્રી—ચંચલ નટવાલા.—તર્જ.

મસ્તેનાજ—

હાએ! દેત મોહે દુખ મોરે હિર્દેકી પાપ.—હાએ!
જન બાત કારન પ્રેમ હત્યા દીની, પતિયાં વા સેવક મએકા ન દીની,
લાગે ન અસફલ મોહે થકીની, ઠગવા હએ દેવત મોહે અલાપ.
હાએ!

[મસ્તેનાજકા સરે ખીયાલ ફિક્રકે ગિરબાંમે ડાલના,
ઔર એકાએક શુજઆકા આંના, ઉસકા હાથ
સમ્ભાલના.]

બહેન્સ—ગઝલ.—પિલા સાકીયા સાગરે બેનઝીર.—તર્જ.

શુજઆ——લો દેખો નજર તો ઉઠાકે કોઈ,
ખડા દસ્તબસ્તા હએ આકે કોઈ.—લો.
સુખી અપને આશકકો અએ પુર સિતમ,
કહો તો હુવા હએ સતાકે કોઈ!—લો.
રહે અહે! માહરમ કયું વસ્લસે,
તુમ્હે દિલબર અપના બનાકે કોઈ!—લો.

મજકુર તર્જ.

મસ્તેનાજ—મોહબ્બતકી બાતેં સુનાકે કોઈ,
ન ખુદ રોએ હમકો રૂલાએ કોઈ.—મોહબ્બતકી.
નહીં દિલમે હએ અપને ઇમાને ઇશ્ક,
કરેગા હમે કયા મનાકે કોઈ?—મોહબ્બતકી.
ઇનાયત કિયે, ઘર જો આએ મેરે,
ગિલાકી ખિલાવું બનાકે કોઈ.—મોહબ્બતકી.

બરવા—ગઝલ—ચશ્મ ગિરિયા સીને બિરિયાં સએકડો.—તર્જ.

શુજઆ—ખૂન થૂકે વરબકે અરમાનમે,
રંગ કિનાયા આપકે હએ પાનમે.—ખૂન.
ચૂમને દો મુસહફે રૂખ આપકા,
હો તરક્કી તા મેરે ઇમાનમે.—ખૂન.
તુમમે હમમે હો ગયા હએ જો કરાર,
મએં દિલાવું યાદ, યા હએ ધ્યાનમે?—ખૂન.

મઝકુર તર્જ.

મસ્તેનાઝ—તુમ હો ખુદ કુચ્છ કુચ્છ મેરી પહેચાનમે,
વાઅદા કબ થા જો રખ્ખું મએં ધ્યાનમે!—તુમ.
બુતપરસ્તી છોડ દો બાહરે ખુદા,
ડાલતે હો કયું ખલલ ઇમાનમે?—તુમ.
આઇયે ફેર, અબતો મુઝકો કામ હએ,
આપકી રૂખસત હએ બસ ઇસ પાનમે.—તુમ.

[મસ્તેનાઝકા જેબસે પાનકી ડબ્બી નિકાલ કર એક ગિલોરી શુજઆકો દે કર જાને ચહાના. શુજઆકા ઉસકો રોકના.]

સિંધડા.—ગરબી.—પડસો નવ કોઇભી કુસમ્પમા રે લોલ.—તર્જ.

શુજઆ—

મેરી રજા સિવા ન તુમ આગે કદમ બડાવ,
તકદીર ઇશ્ક અપની બહમ, તુમ અએ સનમ, પુર સિતમ બડાવ.
મેરી.
હમસે ન બેવફાઇ કરો મસ્તેનાઝ તુમ,
અગિયારોંસે અએ રશ્કે ચમન, ગુન્ચાદહન, રાહ કમ બડાવ.
મેરી.

મસ્તેનાઝ—

મએં જાનતી નહીં કે વફા કહેતે હએં કિસે,
મતલબ તુમારા બોલો, જબાં ખોલો, નહીંતો કદમ બડાવ.
મેરી.

અ બિ યા ત.

શુજઆ——મતલબકી બાત કહે હમે, મેરી આવો ચાહોંમે,
મસ્તેનાજ—અબસે ન અપની દખોગે મુઝકો નિગાહોંમે.
શુજઆ——આતે હમે સબ નિગાહામે, જાતે ખુદા સિવા,
મસ્તેનાજ—મુઝમેભી કુચ્છ નહીં હમે, સિફાતે ખુદા સિવા.
શુજઆ——બુતભી ખુદાઈ કરતા હમે? શાને કરીમ હમે!
મસ્તેનાજ—સચ પૂછીયે તો બુતભી નશાને કરીમ હમે.
[મસ્તેનાજકો બાતોંમે ફુસા કર શુજઆકા દો જાનુ હો કર મનાના.]
શુજઆ——રદ અગ્ગે કરીમ ફેર ન ગદાકા સવાલ રખ,
મસ્તેનાજ—હરગિજ શુજઆ ન મિલનેકા મુઝસે ખીયાલ રખ.
શુજઆ——ફેર કૌન વાસિલ હોવેગા તુઝ દિલપઝીરસે?
મસ્તેનાજ—મનસૂબ હો ચુકી હું મએ ઇબ્નેઅમીરસે.
શુજઆ——આશકસેભી તો પહેલ થી મનસૂબ રહકે દૂર?
નિસબત કયું ઉસસે તોડ દી, ઉસકા થા ક્યા કુસૂર?
મસ્તેનાજ—મએંને સુના કિસીસે કે ઉસકા તો ખૂં હુવા?
મનસૂબ લેકે સાથ મેરે કબ થા વોહો મુવા.
શુજઆ——તુનેહી ખુદ કહા થા, ક્યા વોહો થા બયાં ગલત?
મસ્તેનાજ—રખતી નહીં દહનમે મએ અપને જબાં ગલત.
શુજઆ——હોગા ગલત, પ અબ મુઝે દેતી હો ક્યા જવાબ?
બસ છોડ દો અમીર, મુઝે કીજે કામયાબ.
મસ્તેનાજ—સચ સચ! ક્યા તુમભી હોતે હો હમસર અમીરકે?
[હંસ કર] કદમોસે જા લગો કોઈ ઉસકે ફકીરકે.
[શુજઆકા મસ્તેનાજકો મનાનેસેભી નહીં માનનેકે સબબ અપના કીના જાહિર કરના.]

Ratai Madam.—Air.

ઝિંઝોટી—ઇંગ્રેજી તર્જ.

શુજઆ——ન આશક મુઝકો જાનો, કે મુંહ સમ્ભાલો બાનો,
ખૂની તુમ હો માનો, મએં લુંગા ઇન્તેકામ.

મએં ખુદ સુના હું કાનો, વ્હો ખત તુમારે જાનો,
યેહ ખૂબ દિલમે ઠાનો, કે બદ હએ અબ અન્જામ.
ખૂની તુમકો આમ, જાને તબઇી નામ,
ફુરસત મુઝે દીજેગા, મુજરા મેરા લીજેગા,
ખૂની તુમકો આમ, જાને તબઇી નામ,
અબસે આપ કીજેગા ખૂબ સમ્ભલકે કામ.—ન.

[જાના પેચોતાબ ખા કર શુજઆકા, ઔર દસ્તે તાઅસ્સુફ મલના મસ્તેનાજકા.]

અભિયાત.

મસ્તેનાજ—વ્હો ખત ન હાથ આએ, ઔર આશકુકા ખૂં હુવા ?
ઇસ્સેતો ઔરભી કામ મેરા સરનિગું હુવા.
વ્હો મર ગયા, ન ખત મિલે, યેહ કામ ક્યું હુવા ?
અસફલસે જી ડરે હએ કે ઉસ્સે ફિસું હુવા.
વ્હો ખત મિલે તો ફેર યેહ મકાર કિસકા હએ ?
જાઓં સુજાઆસે દુશમન હોં દરકાર કિસકી હએ ?

[આના અસફલકા ખુશિયાં મનાતે.]

Jānismoka.—Am.

કલિયાન.—ધારી પોરી, ધીમા બોરી.—ઇંગ્રેજી તર્જ.

અસફલ——શરકત હોગી, આપની દોકી, હાર હીરેકા જો લાગી,
દમમે જિસકો તુમને લાયા, મએંને ઉસકો ઉલ્લુ પાયા,
જિતની ચાહે લે લો માયા.— શરકત.
વકુત સારા, દમ તુમારા, ભરતા હએ વ્હો હોકે સોગી,
રબકા તુમ પ હોગા સાયા, ગની એૈસા હાથ આયા,
માંગો જીકો જોકે બાયા.— શરકત.

મુસદ્દસ.

મસ્તેનાજ—ઘર મેરે રહેના ઔર સદા હાથ મારના,
જો ફર્જ સર ઉઠાયા હએ વ્હો મત ઉતારના!
મુઝી ફકત તુ જાને હએ બાતેં બઘારના,

યા સમઝેભી હએ કામકો અપને સંવારના ?
આશકકો તુમને મારા ય્હે હમને યકીં કિયા,
પર નામે ઉસકે પાસસે લે કર કિસે દિયા ?

અસફુલ——[દમમ] ઉસકો તો હમને મારા, જો ચાહો તો લો કુસમ,
ખત ઉસકે પાસ નિકલે નહીં તો કરેં ક્યા હમ ?
મએં સમઝા, કિસ લિયે ય્હે ભગતી હો આપ દમ ?
હારકે હારમે મેરી શરકત કરોગી કમ.
દને ખબર વ્હો ખૂનકી હાકિમસે જાતા હૂં,
સુલીપે ચડકે મએં, તુમ્હે ફાંસી ચડાતા હૂં.

[અસફુલકા જાને ચહાના, મસ્તેનાજકા મનાના.]

મસ્તેનાજ——આહમક ઠહર, ય્હે કામ ન ઇતના શિતાબ કર,
ફસવા તુ મુઝકો કરકે ન ખુદકો ખરાબ કર,
શરકત વ્હો હારમેસે લે, મત ઇજતેરાબ કર,
પર જુસ્તજૂમે ખતકી ન તુ ઇજતેનાબ કર,
જબતક ન હાથ આએ વ્હો, હએ ફિક્ર જાનકી.

[સામનેસે અમીરકો આતે હુવે દેખના મસ્તેનાજકા]

આતી સવારી હએ લો મેરે મેહેરબાનકી.

[અમીરકા આના, મસ્તેનાજકા પ્યારસે ઉસકે ગલે લિપટના.]

બએત.

મસ્તેનાજ—કિસ ગુલકી આઈ બૂ, કે મોઅત્તર દિમાગ હએ,
દિલ ખુશબુલે હજ઼ંકા હુવા બાગબાગ હએ.

ઝીલા.—ગજ઼લ.—અએ રશ્કે કમર.—તર્જ઼

અમીર——બે પર્દા હએ તુ અબ કહાં ઇમાન કિસીકા,
હિન્દુ હએ કિસીકા ન મુસલમાન કિસીકા.—બે.
તુઝ બુતસે ફિરાને ગો બહોત આતે હએં નાસેહ,
સુનતા હએ કહાં અબ દિલે નાદાન કિસીકા ?—બે.
વ્હો હાર હએ તૈયાર લે આ જાકે અએ અસફુલ,
તા જેમે ગુલુ હોવે ઇસી આન કિસીકા.—બે.

[અસફુલકા અમીરકો ખુશ દેખ કર કુચ્છ નિકાલને ચહાના.]

મુદસ.

અસફુલ——બસ ઇનકોભી જમાનેકે જેવરસે લાધ દો,
તાંબા તક હમકો મત દો ઇન્હે જરસે લાધ દો.
પએરાંસે લાધ દો, અજી તુમ સરસે લાધ દો,
દો ગજકી કોઇ હમકોભી ચાદરસે લાધ દો.
નૌકર ઇન્હીકે હમભીતો અએ નેકફાલ હએં,
હકદાર હમભી હિસ્સેમે કુચ્છ ઇનકે હાલ હએં.

અબિયાત.

અમીર——લે તુભી એક દુશાલા મુદબિરસે માંગ જા,
મસ્તેનાજ—જીનહાર ફૂરસે ઇસ તરાહ દેના ન બાંગ જા.

[અસફુલકા જાના, ઔર અમીરકા મસ્તેનાજકો
ગલે લગાના.]

અમીર——આફત અદાએં તેરી હએં, ઔર ગમજે કુહેર હએં,
બસ તુઝપે જહતે ઇસ લિયે ખૂબાને દહેર હએં.
અએ મસ્તેનાજ, ક્યા કહું અબ તુઝપે ખાસો આમ,
એક બેગુનાહકે ખૂનકા રખતે હએં ઇતેહામ.

બરવા.—ગજલ.—દિવાની હો ગઈ યારો.—તર્જ.

મસ્તેનાજ.—

ફરીસ્તોંસાભી નેક ઇસ જગમે કોઈ હો ગયા હોગા,
જબાને ખલકસે લેકિન નહીં વોહોભી બચા હોગા.—ફરીસ્તોંસાભી.

દોહા. { મરિયમકો કયું કરતે જગકે લોગ યું બદનામ,
{ રૂહ અલ્લાહકી મા જો સમઝતે ઇસકો ખાસો આમ.

ફરીસ્તોંસાભી.

નહીં રહે ખ્વાબમેભી આયા થા હમકો ખીયાલ હરગિજ,
કે હમસે રૌનકે ખૂબાને આલમ બેવફા હોગા.—ફરીસ્તોંસાભી.

દોહા. { દો તનકી એક જાન હુવીથી, મએં ઔર મેરા યાર,
{ ભાયા હમારા વસ્લ ન તુઝકો અર્પે કજ રફતાર.

ફરીસ્તોંસાભી.

ભએરવી.—ગઝલ.—હુરને માઅની જો પસંદ દિલ.—તર્જ.

અમીર—

કાન જો રખતે હએં હો સબકા કહા સુનતે હએં,
ગો ભલા બોલે કોઈ, લાકે બુરા સુનતે હએં.—કાન.
ગએબકા હાલ તો જાને હએ ખુદા લેકિન હમ,
ખૂન તુમસે કિસી બેકસકા હુવા સુનતે હએં.—ગો.
કહેનેવાલોંકી જબાં બન્દભી કરતા હએ કોઇ ?
બેવફાકાભી સુખન આહલેવફા સુનતે હએં.—ગો.

કાફી.—ગઝલ—જાને જાં સોયાથા ગુલ હાએ ગુલ.—તર્જ.

મસ્તેનાજ—

દમમે દમબાજો કે અપના ઘસીએ દમ આ ગયા,
આશકોને બાવફાકા વક્તે માતમ આ ગયા.—દમમે.
શેરે ખુર આએગા તુઝકો સુબ્હે ગુલશનસે નિકલ,
દસ્તે શબસે ગુલમે કયું આહૂએ શબનમ આ ગયા?—દમમે.
વસ્લ ઘસ ગુલકા તુઝે હોગા બહારે અએશ ગએર,
મુજદા હો મેરી ખિજાંકો તેરા આલમ આ ગયા.—દમમે.
કાન ફેરન ભર દિયે હએં યારકે અગિયારને,
દામને શએતાંકે કયા જલ્દીસે આદમ આ ગયા.—દમમે.
તુમ અએ આહૂ ચશ્મ જાવો રામ ગએરોંકે રહો,
કરકે તુમસે અબ દિલ વાહશતજદા રમ આ ગયા.—દમમે.

તિલંગ.—ગઝલ.—બહોત સહી તોરી.—તર્જ.

અમીર.—ગઝબકે હએં ગમ્જે સિતમકી અદાએં,
હમીસે બને હો હમે દો દોઆએં.—ગઝબકે.
જમાના હએ જૂઠા, અજી આપ સચ્ચે,
કહો તો કસમ આપ હમ અપની ખાએં.—ગઝબકે.
ગલેસે લગો ઓર દો કાકુલકે બોસે,
લો માનો બસ અબ લેતે હએં હમ બલાએં.—ગઝબકે.

[મસ્તેનાજકા મકસે અમીર પર સદકે જાના,
ઓર બલાએં લેના.]

પરજ કાલિંગડા.—ઠુમ્રી.—જા જા હુજૂમ હુવા સુન ક્યા.—તર્જ.

મસ્તેનાજ—

કભી જુરૂર હમે તુમ અચ્છે પ્યારે, અચ્છે પ્યારે, અચ્છે પ્યારે,
ઐસે ફિક્રે ધડકે ન્યારે, માર ડાલેગે બિમારે,
મજાક ઐસેતો હએં સારે, પ્યારે નાકારે, નાકારે.—કભી.
કૌલા ફસીજા હાય! હમારા, કહું નહીં જાની જાએ ઉલટ,
ઐસે બહોતાન, ઔર નાદાં હએં હમ બેચારે, બેચારે.—કભી.

કુલ્આિયાત.

અમીર——ભોલી હો નેહાયતહી મેરી જાન અભી તુમ,
દુન્યાંકે હો મકારોંસે અન્જાન અભી તુમ.
બહોતાન કોઈ બાંધ રખે ઉસ્સે હમે ક્યા?
કમસિન હો ઘસી બાઇસ હો નાદાન અભી તુમ.

મસ્તેનાજ-ક્યા બાત હએ અચ્છે જાની મ્હે વલ્લાહ તુમારી.
લોંડી ન સમઝ રખ્ખતી હએ — બાહ! તુમારી.
ક્યા જાનું મએં યું હોતી હએ નાહકકી અદાવત,
તબ ચાહાકોભી સમઝી, જો કીઈ ચાહા તુમારી.

અમીર——તુમ સાદહ હો જૈસી, યુંહી દિલભી હએ સાદા,
ઔર તુમસાહી ચ્હે આપકા માઇલભી હએ સાદા.
બે સર હએં અગર હમ, તો હોં બસ આપભી બે તેગ,
મકતૂલ જો સાદા હએ તો કાતિલભી હએ સાદા.

મસ્તેનાજ-પુરા મેરા અબ જલ્દીસે અરમાન કરો તુમ,
શાદીકા મોહૈયા સભી સામાન કરો તુમ.
ગુન્ચેકી રવિશ તંગ હએ દિલ હિજ્રમે અચ્છે ગુલ,
બિશગુફ્તા હમે વસ્લસે અચ્છે જાન કરો તુમ.

અમીર——અસબાબ સબ મોહૈયા હુવા અબ રહી ન દેર,
કલહી પડેગા સેજપે ફૂલોંકા આકે ઢેર.

નૌશાહકા જાકે પહેનતે હમ્મેં અબ લિબાસ હમ,
સબ જેવરે અરૂસસે હો જાવો તુમભી સેર.

[બગલગીરી કર કર જાને ચહાના અમીરકા, મસ્તેનાજકા હંસ કર રૂખસત કરના, અસફૂલકા હીરોંકા હાર લે કર આના, મસ્તોનાજકા ખુશિયાં મનાના. મુદબ્બિરકા દબે પઐરાં આના, ઔર છુપ કર દોનોકી તકરીર સુનના.]

Doodah Doodah.—Air.

ઝિંઝોટી.—લગાવો બાજી ચૌસરકી.—અંગ્રેજી તર્જ.

અસફૂલ—લે આયે હમ્મેં ય્હે હાર હમ, લો ય્હે, લે લો,
ન હિસ્સેમેં હો ઐસો કમ, લો ય્હે, લે લો.—લે.
હો શાદીસેભી શાદ, તો હમ હો બામુરાદ,
દબાવો લાખોંકી રકમ, લો ય્હે, લે લો.—લે.
જો દો મુઝે ય્હે હાર, તો મેરા બેડા પાર,
વ ક્યા હો મેરા રોઅબો દમ, લો ય્હે, લે લો.—લે.
જી ચહાતા હમ્મે ય્હે, કે અસફૂલહી ય્હે લે,
ન મસ્તેનાજ ખાવો ગમ, લો ય્હે, લે લો.—લે.

[અસફૂલકા મસ્તેનાજકો હાર દેના, ઉસકા ખુશ હોના.]

અ બિ યા ત.

મસ્તેનાજ—અય્યે વાહ! સુબહાંન અલ્લાહ હમ્મે ય્હે હાર ક્યા!
અસફૂલ—ઐસા વૈસા તુમને પાયા યાર ક્યા?
મસ્તેનાજ—આઈના લા પહેનકે દેખું મય્યેં અબ,
અસફૂલ—પહેલેતો આફત થી, અબ હોગી ગજબ.

[અસફૂલકા મેજપરસે આઈના ઉઠા કર મસ્તેનાજકો દેના, ઉસકા આઈનેમેં અપના હુસ્ન દેખ કર મગરૂર હોના.]

મસ્તેનાજ--ઐસી સુરતપર ન ક્યું કોઈ મરે ?
અસફુલ—યૂસુફ આગે આપકે પાની ભરે.
મસ્તેનાજ--સજતી હું અબ જાકે સબ સિન્ગારસે,
અસફુલ—હિસ્સા ર્હાં પહેલે મુઝકો દો હારસે.
મસ્તેનાજ--તુ ન જબતક બાત હમારે લાએગા,
એક પાઈભી ન હમસે પાએગા.
અસફુલ—મુને અશફુકા થા બસ હમસે કરાર,
બાત બાતકી હમ ન જાને જીનહાર.
મસ્તેનાજ—હમ ન હિસ્સા દેંગે તુઝકો હારમે,
અસફુલ—જાતા હું હાકિમકે મેં દરબારમે.
મસ્તેનાજ--ઉસસે તેરે હાથમે ક્યા આએગા ?
રુસવા હુંગી મેં, તેરા સર જાએગા.
દેખ અસફુલ ચાહે ગર અપના ભલા,
તો વ્હો બાત પએદા કભીસે કરકે લા.
હાથ અપને વ્હો ન આવે જબ તલક,
ખએર દોનોકી નહીં હએ તબ તલક.
અબ રૂપએ દેતી હું તુઝકો દો હજાર,
પર બાતોંકી ફિક્ર રખ લએલો નહાર.

[મસ્તેનાજકા અસફુલકો લે કર જાના, મુકબિરકા તમામ બાતેં સુન કર જાહિર હોના, વ અફ-સોસ ! કિતાના.]

કાફી.—હોરી.—હિન્દમે કૈસો ફાગ રચોરી —તર્જ.

મુકબિર—
અએ ખુદા તુ, મકસે ઔરતોંકે બચા તુ.—અએ.
જાહિરમે ભોલી હએ, બાતિનમે ફિતના પએદા કિયા હએ બલા તુ !
યા રબ ક્યા સીનમે દિલકી જગેપર ઉન્હોંકે હએ પથ્થર રખા તુ !
હમે દૂરહી રખ સદા તુ, મકસે ઔરતોંકે બચા તુ.—અએ.

[મુકબિરકા ઔરતોંકે તરફ ઇન્કાર કિતા કર જાના.]

મુ

બાબ પહેલા—પરદા આઠવાં.

અમીરકા ગુલજાર મહેલ.

[હોના રોશની બેશુમારકા, સબ આહલેકારોંકા અમીરકે લિયે શાદી મુબારકબાદી ગાના.]

I have been all over everywhere.—Air.

કલ્યાન.—ઈંગ્રેજી.—

આહલેકાર—

સરીરઆરાએ મુલ્કે ગરદૂં હો તાં શહે ખાવર,
કમર હો જબ તક વજીરે આજમ વ્હો શાહાકા શબ ભર.
તામીર મુનશી ઉતારદ હો, ઔર જોહરા રામિશગર,
રહે સિતારોંકી અફસરી જબ તલક જોહલકે સર,
હો તબ તલક નજર, હો તબ તલક નજર.
અમીર ઔર મસ્તેનાજપર એ જહાનકે પરવર.—સરીરઆરાએ.
બુખારે અર્જસે અબ્ર હો ઔર અબ્રસે પાની,
રવાં વ્હો પાનીસે બાહાર હો ઔર ઉસકો તુગ્યાની.
વ્હો સિતએ ખાક હો વ્હો તુગ્યાંસે ફયેં રએહાંની,
બને વ્હો રએહાંસે હુએવાં, હુએવાંસે રહે ઇનસાની,
હો તબ તલક નજર, હો તબ તલક નજર,
અમીર ઔર મસ્તેનાજપર એ જહાનકે પરવર.—સરીરઆરાએ.

[શાહાના પોશાક પહેન કર અમીરકા આના, સબકા આદાબ બજા લાના, ઉસકા મસનદપર જુલુસ ફરમાના.]

અબિયાત.

અમીર——નહીં જરઆ અબતક હુવે હએ તમામ,
મુખ્બિરને કૈસા કિયા ઇજને આમ!

[આના મુખ્બિરકા ઘબરાતે હુવે.]

મુદબ્બિર—અએ સાહેબ ન્હો કાજીજી તશરીફ લાએ,
અમીરે શુજઆભી હએ સાથ ઉનકે આએ.
[કાજીજીકે હમરાહ શુજઆ ઔર આસિફકા આના મઆ દિલનવાજકે લિબાસે ફાખેરાના પહેને હુવે, ઔર અમીરકા સર્વ કદ ઉઠ કર તાઅઝીમ બજા લાના, વ અલાકદ્રે મરાતિબ સબકો બિઠલાના.]

અમીર——શુજઆ સાહેબ મમનૂન મુઝકો કિયે,
કે ઇસ બઝમે આહકીરમે તસદી લિયે.
[આહલેકારોંકા મસ્તેનાજકી આમદ ગાના.]

બિલાવલ—ગઝલ.—આવો પીતમ આવો પીતમ.—તર્જ.

સબ——સજ ધજ કરકે આઈ નવેલી, દેખો ન્હો અલબેલી બની,
શુજઆ દિલનવાજ } આંખેં દોનો ખૂંસે રંગેલી, પલકોમે હએ નોકઝની.
સબ૦.
[આના મસ્તેનાજકા અસફલકે સાથ ફાખેરાના લિબાસ પહેન કર મઆ ખવાસોંકે, અમીરકા ઉસે અપને બરાબર બિઠલાના.]

અમીર——અએ શહે ખૂબાં આ તેરે દંદાં બેશક હએં હીરેકી કની,
મસ્તેનાજ—સદકે ન હું કયું સાહેબ તુમપર, તુમસા નહીં હએ કોઇ ગની.
સબ૦.

અબિયાત.

અસફલ—કયું દેર લગે કરને સાઅતભીતો નેક આઇ,
કાજી——હાં જએં ગવાહ અબ દો તુમમેસે કોઈ ભાઇ.
અસફલ—હએં એક ગવાહ તો હમ, દિગર હો મુદબ્બિર તુમ,
કાજી——દાનીસ્તમે મેરીભી, બહેતર હો મુદબ્બિર તુમ.
મુદબ્બિર—આકાકે લિયે મેરે મન્ઝૂર મુઝેભી હએ,
અસફલ—ઔર પાસ તુમારાહી અએ હૂર મુઝેભી હએ.
[કાજીજીકા અમીરકો નિકાહનામા દિખા કર મસ્તેનાજકે હાતસે હાત મિલા દેના.]

કાજી——યેહે અકદ બંધા અબ હએ, તુમ દોનો ગવાહોંસે,
એક એકકો પસંદ એક એક, હએ અપની નિગાહોંસે.

[મસ્તેનાજસે] અએ બાનો કહો મુઝકો. ક્યા માહર તુમારા હએ,
મસ્તેનાજ—દસ લાખ રૂપએ બસ હએં,
અમીર——મુઝકોભી ગવારા હએ.
[કાજીજીકા દોનો દુલહા દુલહનકો દોઆએ દેના.]
કાજી——બસ સાઅતે મએમૂને, દોનુકા બંધા અકદ,
ખાલિકસે દુઆ હએ યેહે, કાયમ હો સદા અકદ.
[સબકા દોઆએ દેના.]

બિલાવલ—શૉરટીસ.—ઈંગ્રેજી તર્જ.

સબ—
શાદી હુવી જિનકી વહો શાદ રહેં, શાદ રહેં, શાદ રહેં,
બનરા બની આબાદ રહેં, આબાદ રહેં, આબાદ રહેં.—શાદી.
હએ દોઆ હકસે રખે કુલકસે, દુલહન, કાયમ, નૌશાહ દાયમ,
રંજો અદકસે કુએદ કુલકસે, હરદમ દોનો આજાદ રહેં.—શાદી.
બાગે શાદીમે બસ નેહાલ, અએ પરી, હો હરી, ઔર ભરી, તુ જરી,

મસ્તેનાજ—
તુમ અએ મેરે ગુલ બે મિસાલ, દિલબરી, જિગરી, શાદ રહેં.—શાદી.
[સબકા ખુશિયાં મનાના, તરબો નશાતસે શાદીકા ઇખતેતામ પાના.]

તમામ હુવા બાબ પહેલા.

બાબ દુસરા—પરદા પહેલા.

જંગલ.

[આવારાકા ફટે પુરાને લિબાસમે ફિરાકે મસ્તેનાજમે આહો જારી કરતે આના.]

ભએરવી—ગઝલ.—ક્યા ખિઝાં આઈ ચમનમે.—તર્જ.

આવારા—
બસ્તિકો કરતા પસન્દ હએ ઔર ન વિરાનેકો દિલ,
કિસ જગે જાવૂં ભલા મએં અપના બહેલાનેકો દિલ.—બસ્તિકો.

કુચ્છ તો સામાને તરબ્ દેના થા, જો દેના થા દિલ.
હમને દિલ પાએ બલાકી માહુજ તરસાનેકો દિલ.—બરિતકો.
પાયા હએ આખિર બુતાને સંગદિલસે ફએજ કયા ?
કાબમેસે ચલ કર ગયા થા કયું તુ બુતખાનેકો દિલ.—બરિતકો.
આદમી હએં વ્હોભી જો પિતે હએં ખૂમ હાએ નશાત,
તરસે વ્હાં એક બાદએ ઇશરતકે પએમાનેકો દિલ.—બરિતકો.
જીતે થે તબતક કે જબતક જીનેમે થા કુચ્છભી હુજ,
ચાહાતા હએ અબ તો રૌનક અપના મર જાનેકો દિલ.—બરિતકો.

[આના આસિફો દિલનવાજકા મેસ બદલ કર મએ મુદબ્બિરો શુજઆકે. આવારાકા ઉન્હોંકો દેખ કર એક બાજૂ પોશીદા હો જાના.]

અખિયાત.

મુદબ્બિર—બાત વ્હે સચ હએ તુમારી ઉસનેભી બસ ખૂં કિયા,
છુપકે મએંને ઉસકે ઘરમે માજરા સબ સુન લિયા.
પર ખતોંકી અપને હએ ઉસકો નેહાયત જુસ્તજુ,
તો બ મર્ગ ઉસકો રહેગી વ્હે સલામત જુસ્તજુ.

આસિફ—ઉસકો તહેખાનેમે તુમ લાવો કિસી તદબીરસે,
હોગી કાબિલ ખૂંકી વ્હાં વ્હો અપનીહી તકસીરસે.

મુદબ્બિર—કયા મજા હો ગર સુને તકસીર સબ ઇબ્નેઅમીર !

શુજઆ—ઉસકો મએં લે આતા હું, કયું હો મુસીબતમે અસીર ?

મુદબ્બિર—લાના મસ્તેનાજકો વ્હે મેરે જીમ્મે કામ હએ,

શુજઆ—વ્હાં અમીરે વાલાકો મએં લાઉં તોહી નામ હએ.

આવારા—[ખુદસે] મર્દો ઔરત દોનોભી હએં વ્હે મેરી પએછાનકે,
પર હએ બેહેતર વ્હે રહું અન્જાનહી મએં જાનકે.

સોપાલી—ગઝલ.—તુમ સલામત રહો.—તર્જ.

દિલનવાજ—

મર ગયા જો હુવી બસ આજ કીયામત ઉસકી,
રન્જહી ઉસકા રહા ઔર ન શફકત ઉસકી.—મર.

કૂ બ કૂ ખાક સબા ઉસકી ઉડાતી હોગી,
ચાહે જિતની કરો તુમ ભાઈ હિમાયત ઉસકી.—મર.
કોઈ બતલા દો જરા મુઝકો મજારે આશક,
જાન દે દૂંગી મએં બસ દેખકે તુરબત ઉસકી.—મર.
ગુસ્લકો ખૂં થા કફન ખાકકા પહેનાં હોગા,
ઔર ફરીશ્તોંસે ઉઠી હોવેગી મૈયત ઉસકી.—મર.

મ જ કુ ર ત ર્જ.

આસિફ—

જુલ્મ જિસને કિયા વ્હો ખ્વાર હુવા હએ કે નહીં ?
જાલિમોંકે લિયે ઈનસાફે ખુદા હએ કે નહીં ?—જુલ્મ.
ખૂને આશકસે રંગે દેતે હએં દામન ઉસકા,
કુચ્છ તાહમ્મુલભી તેરે દિલમે જરા હએ કે નહીં ?—જુલ્મ.
“રૂએ તલખસ્ત વ લેકિન બરે શીરીં દારદ,”
કૌલ સાઅદીકા ભલા તુમને સુના હએ કે નહીં ?—જુલ્મ.

[એકાએક આસિફકી નજરકા આવારા પર પડના.]

અ બિ યા ત.

અરે કૌન વ્હે છુપકે સુનતા હએ હાલ !
વ્હો કુહેબાકા જાસૂસ હએ બદ ખિસાલ.
કરૂં ઇસકા ખન્જરસે મએં અબ તમામ,
વગરના વ્હો રદ અપના સબ હોગા કામ.

[આસિફકા દૌડકર આવારાકો જમીનપર પટકના,
ઔર ખન્જર નિકાલ કર ઉસે મારને ચહાના,
દિલનવાજકા રાહમ ખા કર ઉસકો બચાના.]

દિલનવાજ—ઇસે છોડ વ્હે બેગુનાહ હો કહીં,
ખુદા જાને જાસૂસ હએ યા નહીં.
જો ચાહે તો તહેખાનેમે રખ્ખો કૈદ,
વ્હો કામ હોને તક વ્હે રહે અપના સએદ.

આસિફ——[આવારાકો]કરૂં પુરા તુઝકો ઇસી આનમે,
રહેગા યા એક હફતા જિન્દાનમે ?

અહુન્સ—ગઝલ—જગત જીવન.—તર્જ.

આવારા——ન ફુએદકા ખતર, ન મરનેકા હુએ ડર,
હમ આગે મરનેકે ગએ હુએં ખુદહી નર.—ન.
બગાવો જલ્દ તેગ, ન તુમ કરો દરેગ,
તુમારે કામમે જો આએ મેરા સર.—ન.
મએં વફ્રકા હું માલ, હુએ ખૂં મેરા હલાલ,
જો સમઝે અપની મિલ્ક, જિસકી હો નજર.—ન.
હું મએંતો સખ્તમે, પ દિલ હુએ જખ્મમે,
ઔર આંખોંકી તો રાહસે બહે ગયા જિગર.—ન.

બએત.

——અભીતો ચલ હમરાહ દિલસોજ કે,
રેહા હોવેગા બાઅદ ચંદ રોજ કે.

[આસિફ્કા આવારાકો પકડ કર લે જાના,
સબકા પિછે પિછે હોના રવાના.]

બાબ દુસરા—પરદા દુસરા.

ઇબ્નેઅમીરકા મહેલ.

[વારિદ હોના મસ્તેનાઝકા મઆ અસફ્રલકે.]

તરંગ—ગઝલ.—સખી કોઈ શામસે મિલા દો મુઝે.—તર્જ.

મસ્તેનાજ—ફિક્ર તુઝકો નહીં હુએ કામકી સચ,
બેવફ્રા જાત હુએ ગુલામકી સચ.—ફિક્ર.
દિલ મેરા માનતા જરાભી નહીં,
બાત તુઝસે નમક હરામકી સચ.—ફિક્ર.
ન ખતોંકા પતા લગા અબ તક,
નૌકરી કરતા હુએ તુ નામકી સચ.—ફિક્ર.
ક્યું દે તસકીન તુ મેરે દિલકો!
તેરી તનખ્વાહ હુએ મુદામકી સચ.—ફિક્ર.

Garryowen (Irish.)

ઝીલા—બિલાવલ.—ઇંગ્રેજી તર્જ.

અસફૂલ—–દિલવા અમીરતો દિયા, ઔર જામે અઐશભી પીયા,
લાખોંકા માલ લે લિયા. દિલવા.
આશકકા ખૂનભી કિયા, મર મરકે મએંતો હું જિયા,
મંજૂર તુમને ન કિયા, મુઝકો નફ્ર તો મએં ચલા.
દિલવા.

મુસદ્દસ.

મસ્તેનાજ[ગુસ્સેસે]જાતા હુએતો ચલા જા તુ દેતા હુએ દમકિસે?
માહવાર મુફ્તકા નહીં દેને કે હમ કિસે.
તેરસી નિરફભી કભી દેતે રકમ કિસે,
એ હુકમકે હટાને ન દેતે કદમ કિસે.
ખા કર રૂપએ હજારો ન ખિજમત ગુજાર હો,
તુઝસે નમક હરામપે ખાલિકકી માર હો.
અસફૂલ—–ગુસ્સે ન હોં, હસોં, ન પડો ઇજતેરાબમે.
કોશીશ કરૂં તુમારે ખતોંકે મએં બાબમે.
પર દો રૂપએ હજાર, તુમ ઉસકે હિસાબમે,
બાઇસકે કર્જદારોંકે હું મએં અઝાબમે,
કરકે અદા યેહ ફર્જ ફિરૂં સબ જેહાનમે,
લે આવૂં ઉન ખતોંકો ગો હોં આસમાનમે.

ખમસા.

મસ્તેનાજ—ઔર ધૂલ ડાલે નામપે તેરે હજારકી,
પર ખૂબ રખના યાદ તુ અપને કરારકી.
[મસ્તેનાજકા સામનેસે અમારકો આતે હુવે દેખનાં.]
આમદ હુવી અમીરે જવિલ ઇકતેદારકી,
બસ બંદ બાત અપને કરો કારોબારકી,
કરતી હું ઇહતેમાસ મએં લાઅલોંકે હારકી.
[આના અમીરકા શુજાઓકે હમરાહ, અસફૂલકા આદાબ બજા લાના, મસ્તેનાજકા બશાશગિરી કરના.]

ભએરવી—ઠુંમ્રી.—તોરી મધમાતી નએનાંરે.—તર્જ.

અમીર—

મોરી મનમાની મોહેના, મોહે ચએન. દિનો રએન,
દરસ સરસ બિન તોરે નહીં સોહેના.—મનમાની.
બસ ગઈ જબસે તુ મનમા હમારે, તોહે દમભર નાહીં બિસારે,
જાવે ન જબતક યમકે દ્વારે, તબતકભી બિસરેંગે હમ જાની તોહેના.
મનમાની.

કલ્યાંન-ઠુંમ્રી.—મધ ભરીયાં નએના રે.—તર્જ.

મસ્તેનાજ—

મતવારી કિની રે, તુને ઓ પીતમ. રસ ભરિયાં, પ્રેમ અંખરિયાં,
નિખરિયાં, જો કરિયાં, બિસરિયાં, સુધબુ દીની. મતવારી.
બએરી હએં મોરે ડગર, ડગર, ઓ મીત નજર તુ રખ મોહે પર,
જબસે મોહે તુ મનમા લીની. મતવારી.

ભએરવી—ગઝલ.—ઊઠ પ્રભાત સમરિયે શ્રી ગનેશ દેવા.-તર્જ.

શુજઆ—

તુમસા હોવે નાજ મસ્તો ઇનસા હોવે બાર મસ્ત,
ફૂલ બ ફૂ ફિરતા ફિરે ક્યૂં ન હો કર પ્યાર મસ્ત?—તુમસા.
ચશ્મ વા હએ ઇનકી હરદમ, હરઘડી તુમ બે નકાબ,
તુમસા જુલવા મસ્ત હો, ઔર ઇનસા હો દિદાર મસ્ત.—તુમસા.
દિલબરીમે આપકી હએં રોજો શબ ઇબ્નેઅમીર,
હમને મસ્તેનાજસા દેખા ન કોઈ યાર મસ્ત.—તુમસા.

મુખમ્મસ.

ઇબ્નેઅમીર-તશબિ સનમ જો ઢુંડિયે તેરે જમાલકી,
તો વાહદ હૂ હએ જાત ફકત જુલજલાલકી.
નિસબત કહાંસે લાવું મએં તેરે બિસાલકી?
આદમકો હએ મનકસે બુજર્ગી કમાલકી,
બેશક મિસાલહી નહીં, બસ બે મિસાલકી,

મસ્તેનાજ—એક હાર લાઅલોંકા દો, યેહ હમ્એ અર્જ હાલકી,
જેવરસે આપકે હુવી જીનત જમાલકી.
ખૂ મેરી ખૂમેભી હમ્એ તુમારે ખિસાલકી,
વર્ના હમ્એ સદહા ઔરતેં મેરે મિસાલકી,
ઉનસી હું બંદી મગ્એંભીતો એક જુલજલાલકી.
[મસ્તેનાજોઅમીરકો દેખ કર અસફૂલકા ખુશા-
મદસે કુચ્છ નિકાલનેકી તદબીર કરના.]

અસફૂલ—[ખુદસે]યેહ જાહ ઇનકી, ઔર મેરે આકાકા યેહ જલાલ!
ક્યું કર ન દેખ દેખકે હું શાદ મગ્એં કમાલ!
[અમીરકો]પૂરા નમક ગો પાતા નહીં યેહ નમક હલાલ,
ફેરભી દોઆગો આપકા હું મગ્એં અગ્એ નેકફાલ.
સાહેબ મુઝેભી એક જરે બફતકી દો શાલ.

મુસદ્દસ.

અમીર——જા કર મુદબ્બિર અપનેસે પેહી સવાલ કર,
લે કર હમારા નામ ઉસજ અપની શાલ કર.
લાઅલોંકે હારકે લિયેભી કીલોકાલ કર,
કહેના કે જલ્દ પહેનાકે શાદ ઇનકો હાલ કર.
[અમીરકા શુજઆકો બતા કર મસ્તેનાજકો કહેના.]
મશગૂલ ઇનકે સાથ હું મગ્એં કોઈ કારમે,
શબકો ન તુમને રહેના મેરે ઇન્તેજારમે.
[અમીરકા શુજઆકે હમરાહ જાના, મસ્તેનાજકા
દસ્તે અફસોસ મલ કર અસફૂલકો દમ ભરાના.
મુદબ્બિરકા આના, ઔર પોશીદા હો કર સબ
હાલ સુનના.]

મસ્તેનાજ—તુઝકો ક્યા સુઝી, તુ તો હંસતા હમ્એ,
દિલમે બસ ગંજ તેરે બસતા હમ્એ.
મન મેરા કાલા હોકે ડસતા હમ્એ,
ન કમર બાહરે ખત તુ કસતા હમ્એ,
જ્હો નહીં મર જ્યેગે અપને હાત,
હમકો મરના પડેગા અપને હાત.
[મુદબ્બિરકા એકાએક જાહિર હોના, અસફૂલ
ઔર મસ્તેનાજકા ઘબરા કર હોશ ખોના.]

મુદબ્બિર—ન્હો ખતોંકી હય્યે મુઝકો પકડી ખબર,
મસ્તેનાજ—કૌનસે ખત? ન્હે બાતકી હય્યે દિગર.
મુદબ્બિર—જો લિખે તુમને બાનો આશક પર,
મસ્તેનાજ—કૌન આશક? હો તુમ દિવાને મગર.
મુદબ્બિર—હુવા એક રાતમે હય્યે ખૂં જિસકા,
[સહમ જાના મસ્તેનાજ્કા
ડરતી હો ક્યું, તુમ્હે હય્યે ડર કિસકા?

અ બિ યા ત.

અસફ્રુલ—કહિયે સાહેબ, ન્હો ખત હય્યેં કિસકે પાસ?
મુદબ્બિર—તુતો જિનેકિભી ન રખના આસ.
મસ્તેનાજ—રૂઠા હય્યે હાય્યે! આસમાં હમપર,
અય્યે મુદબ્બિર હો મેહેરબાં હમપર.
ખત ન્હો લા દે મુઝે અય્યે નેક અંજામ,
તેરી લોંડી રહુંગી ઉમ્ર તમામ.
વર્ના હય્યે કિસકે પાસ, ઉસકા નામ
મુઝકો બતલાકે ચાહે સો લે દામ.

મુદબ્બિર—જાનતા મય્યેં નહીં હું નામ ઉસકા,
હય્યે ખબર પર મુઝે મુકામ ઉસકા.
ગર ચલો ઉસકે ઘર હમારે સાથ,
આતેં શબ ભરમે ખત હય્યેં અપને હાથ.

બિલાવલ.—ઠુમ્રી.—તુને કૈસી કિનીરે તદબીર.—તર્જ.

મસ્તેનાજ—

મુઝે જૈસી કહો તદબીર, નાહીં સર કૂરે ન્હે દિલગીર.—મુઝે.
લોંડી તુમારી, તુમપે હય્યે વારી,
ન જાને ન્હે હાલ ઘબ્નેઅમીર, મેરે મશીર. મુઝે.
[મુદબ્બિરકા મસ્તેનાજ્કો અપને સાથ લે જાના,
અસફ્રુલકા પિછે પિછે હોના રવાના.]

બાબ દુસરા—પરદા તીસરા.

ત હે ખા ના.

[આશકકે પુતલેકે પાસ આવારા ઔર આસિફકા ખડે હુવે દિખલાઇ દેના. દિલનવાજકા આવારાકે પુતલેકે નજદીક ઉસકે મર્ગકા ગમ કરના.]

પીલુ.—સોજ.—ખાકમે તેરા નાજુક બદન હય.—તર્જ.

દિલનવાજ—

મૌતસે તેરી થી કતખિદાઇ, જાની મેરે, સદકે તેરે, જાની મેરે,
હમસે ક્યું કીઇથી ફેર આશનાઇ, જાની મેરે, સદકે તેરે, જાની મેરે.
મૌતસે.
ખાકસારી જો થી દિલરૂબાઇ, શકલે ખાકીકી આખિર બનાઇ.
જાની.
ગુલ થા મેરે ચચાકે ચમનકા, જાની મેરે, સદકે તેરે, જાની મેરે,
હોકે મોહતાજ ગજભર કફનકા, જાની મેરે, સદકે તેરે, જાની મેરે,
હુવા સાકિન તુ જન્નત વતનકા, કર ગયા મુઝસે બેઅેતેનાઇ
જાની.

[દિલનવાજકો ગિરિયા ઔ જારી કરતે દેખ કર આવારાકા સબ ભેદ પા જાના, મગર કિસમતકી કરામત કયા હય જો દેખનેકે ઇરાદેસે અપનેકો છિપા કર જાન બુજકે અન્જાન હોના, આસિફકા દિલનવાજકો દિલાસા દેના.]

મુ દ સ.

આસિફ—જાનતે હયં હમ કે આશકકા બહોત હય તુમકો ગમ,
પર કરો ચૌંધીસ ઘંટેમેતો એક પલ ગિરિયા કમ!
ઓકે જી ઇસ પુતલેમે કયા ડાલ દોગે અપના દમ!
નાગહા મરનેકા બેશક હોતા હય અફસૂં અલમ,

વકુત નુજ અલ્લાહાકે પર કૌન જાને મૌતકા ?
જાએકા ચખ્ખેગા હરએક હર બહાંને મૌતકા.
[આવારાકા તદબીરસે દોનોંકી તકરીરકો રોકના.]

કોસયા.—ગજલ.—ઇશ્કુ વ્હો આતશે સોઝાં હએ.—તર્જ.

આવારા—

કિસે હએ તપને લિયા, ઔર કિસે વબાને લિયા,
અમસ બહાંને હએં સબ, સબકો હએ કઝાને લિયા.—કિસે.
કિસીસે પએદા કોઈ, ન કોઈ કિસીસે મરા,
જિસે ખુદાને દિયા થા ઉસે ખુદાને લિયા.—કિસે.
યેહ અર્શો ફર્શકે મિજાંમે દોનું હએં પહલે,
ફના અબદને લિયા, તો અબદ ફનાને લિયા.—કિસે.
બદોંકી મિલ્કકે માલીક હએં નેકહી આખિર,
ખિઝાંકા રંગ સદા કબ્જેમે ફિઝાને લિયા.—કિસે.

[આસિફકી નજરકા દરવાજેપર જાના.]

સુ દ સ.

આસિફ——હમરાહ શુજઆકે આતા વ્હો ઇબ્નેઅમીર હએ,
અચ્છા લગા નશાનેપે તો અપના તીર હએ.
આશકકા અપને ખૂની જો મુઝ શરીર હએ.
ફજલે ખુદાસે આજ વ્હો હોતા અસીર હએ.
આવારા પિછે પુતલેકે છુપકે ખડે રહો,
હમને સિખાયા જો તુમકે વ્હો વકુત પર કહો.

[આવારાકા પિછે પુતલેકે છિપ જાના, શુજઆકા બુર્કેપોશ હો કર મઆ અમીરકે આના, આસિફકા આદાબ બજા લાના.]

અ ખિ યા ત.

આસિફ——ઇબ્નેઅમીર, બન્દગી સાહેબકો અર્જ હએ.
ઇબ્નેઅમીર—તસલીમ, યેહ જવાબ મેરે પરભી ફર્જ હએ.
તહેખાના તુને અચ્છા વ ઉમદા બનાયા હએ,
પર કામકા કયા તેરે, કહું જાહમત ઉઠાવા હએ ?

શુજઆ——કુચ્છ અસૈમેહી જાનોગે ઇસકાભી રાજ તુમ,
ચલકે વહાંપે અએહિયે બન્દાનવાજ તુમ.

[સામને દેખ કર] છિપનેસે હોગા ભેદા છુપા હમપે અબ અયાં.
આયા વ્હો સામને જોકે પરદેમે હએ નેહાં.

[આના મસ્તેનાજકા મઆ અસફૂલા મુદબ્બિરકે ખુર્કા પહેન કર, અમીરો શુજઆકા છુપ જાના.]

મસ્તેનાજ—

[આહેસ્તગીસે]જાનતા મુઝકો ન હો વ્હો, જિસકે મએ ચલતી હું પાસ,
જાનતા અન્જાન હો, વ્હો તુમને પહેના હએ લિબાસ.

[અસફૂલકા આસિકો દિલનવાજકો દુસરે લિબાસમે પએછાન કર મસ્તેનાજકે કાનમે આહીસ્તાસે કહેના.]

અસફૂલ—

દીલનવાજ હએ, ઔર આસિક્ કુચ્છ ન કુચ્છ તો રાજ હએ!
મૌત હમ દોનોકીભી અબ આઇ મસ્તેનાજ હએ.

[મસ્તેનાજકા ઘબરા કર વાપસ જાને ચહાના.]

મસ્તેનાજ—જાને દો મુઝકો અએ સાહેબ, જી મેરા ઘબરાતા હએ,
મુદબ્બિર—શકલ ખતવાલેકી યો બન્દા તુમ્હે દિખલાતા હએ.

[મુદબ્બિરકા મસ્તેનાજકો ગરદનમસે પકડ કર આશકકે પુતલેકે દિખલાના, મસ્તેનાજો અસફૂલકા હએબત ખાના.]

મસ્તેનાજ—કૌન વ્હો મકતૂલ આશક! યા ઇલાહી ખએર કર!
અસફૂલ——બાપરે વ્હે ભૂત! અસફૂલ ભાગનેકી સએર કર!

[અસફૂલકા મારે ડરકે આહેસ્તગીસે ફરાર હોના, અમીરકા મસ્તેનાજકો શકકી નજરસે દેખ કર શુજઆસે પુછના.]

અમીર——અએ શુજઆ સાહેબ ભલા વ્હે કૌન હોગી નાજની?
શુજઆ——નામ મસ્તેનાજ હએ, આગે ખબર મુઝકો નહી

અમીર——કૌન મસ્તેનાજ ! મેરી બાનું ઐસી બદ ખિસાલ !
શુજઆ——આપ ગુસ્સેમે ન આવો, ખુદબી સબ જાનોગે હાલ.
અમીર——ઉસ ફરીશ્તા ખૂસે તો હરગિજ ન હોગા ઐસા અએબ,
શુજઆ——જૂજ ખુદાકે જાનતા કોઈ નહી આહવાલે ગએબ.

[મસ્તેનાજકા આવેજ આ કર પુતલીકે સામને દો જાનુ હોના, ઔર બહોત મિન્નતસે રો કર ખત માગના.]

મસ્તેનાજ——દે અએ રૂહે પાક, હોં વ્હો ખત જો મેરે તેરે પાસ?
ગએબી આવાજ-ખૂન જિસે મેરા કરવાયા, વ્હે કહે દો બે હિરાસ.
મસ્તેનાજ—હોકે તુ મકતૂલ કાતિલકી નહીં તુઝકો ખબર ?
ગએબી આવાજ-એક સુખન મેરી જબાની સુન લે તુ ઉસ હાલ પર.

કાફી.—ઇંગ્રેજી.—તમો આતશી ચેહ્ર વરગે—તર્જ.

હમ જો કાતિલકાહી જાનતે કામ,
કયું એ આતા ફેર અપના અન્જામ.
જીસકે ખાતિર હમતો થે બદનામ.
બાહરે જર કીયા હમે ઇતમામ.
મેરા ઉસકા વ્હે હમે ઝઘડા,
હમે આખીરશ પેશ આલા,
ખાસો આમ. હમ.

ખમાચ—ઠુમ્રી.—આજ સગરી સખીયાં છુડાઇરે.—તર્જ.

મસ્તેનાજ—

અપરાધ મોરા મોહે ક્ષમા કર, મોહે ક્ષમા કર, મોપે દયા કર.—અપરાધ.
ભયો મોરી અગ્નાસે બાત તેહારો, નાથ છુપો રાખ પાપ હમારો,
અબ દે મોહે મોરી પતીયાં વ્હો લા કર.—અપરાધ.

અ ખિ યા ત.

અમીર——અએ શુજઆ મુઝકો કહો વ્હે કૌન હોગી બદ સિફાત?
શુજઆ——તુમ યહાં ઠએરો જરા મએં કરકે આવૂં ઉસસે બાત.

[શુજઆકા એકાએક અસલિ સૂરતમે બાહેર નિકલ આના, મસ્તેનાજકા ઉસે દેખ કર ઘબરાના, ઔર તગ્રેશ ખાના.]

મસ્તેનાજ--અયે મુદબ્બિર ઇસ જધે આને દિયા કયું ગઐરકો ?
શુજઅા——જૈસી તુમ આઈ, યુંહી આયા હું મઐંભી સઐરકો.
અમીર—[ખુદસે] કયા મુદબ્બિરભી હમારા આયા ઇસ ઔરતકે સાથ!

[મસ્તેનાજકા શુજઆકે પઐર પર ગિર કર રહમ ચહાના.]

મસ્તેનાજ—મેરા મરના જીના તો હઐ અયે શુજઆ અબ તેરે હાથ.
શુજઅા——અબ નહીં લાયક મેરે, તુમ બાત કિજે દૂરસે.
મસ્તેનાજ—અયે શુજઆ ઇન્કાર કરના જેબા હઐ મજબૂરસે ?

સુદસ.

વકૂત થા એક જોભી મેરે બિન ન થા તુમકો કરાર,
વકૂત થા એક જોભી દિલસે તુમ મુઝે કરતેથે પ્યાર.
વકૂત થા એક જોભી મેરી દીદકા થા ઇન્તેજાર,
તુમકો મેરે મિલનેકી થી આરજૂ લઐલા નહાર,
જબસે જબ અપને મિલે રહેતે થે જોભી વકૂત થા,
તુમ તો હાં, ઔર હમ નહીં કહેતે થે જોભી વકૂત થા.

[અમીરકા પેચોતાબ ખા કર અસ્લિ સૂરતમે બાહિર નિકલ આના, ઔર મસ્તેનાજકે મુહપરસે નકાબ ઉઠાના.]

અબિયાત.

અમીર——હમભીતો દેખે જરા મુહ તુઝસી ગુલઅન્દામકા !

[અમીરકા મસ્તેનાજકો ઔર મસ્તેનાજકા અમીરકો દેખ કર હઐરાન હોના.]

મસ્તેનાજ—કૌન અમીર! અફસોસ ! અબ જિના નહીં કુચ્છ કામકા.
અમીર——તુ તો મસ્તેનાજ, આલૂદા ગુનાહોંમે ન થી ?
મસ્તેનાજ—થી સહી, લેકિન મિયાં તેરી નિગાહોંમે ન થી.
કત્લ અપને હાથસે તુ કર મુઝે ઇબ્નેઅમીર,
અમીર——અપને હાથોં ભેજે દોજખમે તુઝે ઇબ્નેઅમીર ?

મસ્તેનાજ—તબ તુ ક્યા ઇન્સાફસે કસવા મુઝે ફરમાએગા ?
ખૂની તો ઠએરી મએં, મુઝકો દાર પર ખિંચવાએગા ?

અમીર——કુચ્છ ગરજ મુઝકો નહીં, જીનહાર રહેમી કામસે,
શુક્ર હએ કે મએં છુટા તુઝ ફાહેશાકે દામસે.
ખૂની મસ્તેનાજ, દેતા હું તલાક અબ મએં તુઝે,
કાલા મુંહ અબસે ન દિખલાના તેરા તુને મુઝે.
જાતા હું મએં, ઇસ જગે ઠએરા ન મુઝસે જાતા હએ,

દિલનવાજ—સાથ મુઝકો લે ચલો કે જી મેરા ઘબરાતા હએ.

[દિલનવાજકા તમામ માજરા સુન કર બેહોશ હોના, અમીરકા દિલનવાજકો બાગમે લાનેકે લીયે મુદબ્બિરકો ફરમા કર જાના.]

અમીર——એએ મુદબ્બિર, બાગમે અપને તુ રહે બાનુકો લા,

આસિફ——ગમમે આશકુકે હુવી હએ નાંતવાં, ગશ આ ગયા.

[મુદબ્બિરકા દિલનવાજકો ઉઠા કર અમીરકે પિછે લે જાના. મસ્તેનાજકા અપને કિયે હુવે પર પચતા કર શુજઆસે મઆફી ચહા કર કીનેસે બાજ રહેનેકો કહેના.]

મસ્તેનાજ—એએ શુજઆ, જી લે મેરા, પર મુઝસે રખ કિના નહીં,

શુજઆ——રખતા હએ મન્જૂર અબ કિના મેરા સિના નહીં.

[શુજઆકે મજકુર લફ્જ સુન કર મસ્તેનાજકા પેચોતાબ ખાના.]

મુ સ દ દ સ.

મસ્તેનાજ—આશકુ સાદિકુકા મએંને હાએ! અપને ખૂં કિયા,
બુલ હવસ દિલ તેરે બાઇસ યેહ ગુનાહ સર પર લિયા.
બુલ હવસ દિલ તુનેહી તરગીબ દોલતકી દિયા,
તુ જીરૂર અબ ચએન પા કર પહેલુમે મેરે જિયા,

[તએશસે] કિના સબ છોડેંગે, તુઝકો છોડુંગી પર મએં નહીં,
ગીરનેકે વાસ્તે કયા તેરે વ્હે ખન્જર નહીં ?
[મસ્તેનાજકા કમરસે ખંજર નિકાલ કર ખુદકો મારના, આવારાકા ઉસકો પશેમાનીમે ગર્ક દેખ કર દૌડ કર બચાને આના, મગર કુજાએ ઇલાહીસે જખ્મ કારીકા હો જાના.]
કિસ લિયે આયા મુઝે હએ શૌકને નાદાન તુ ?
આવારા——મએં તો જિન્દા હું, અબસ હોતી હએ કયું પે જાન તુ ?
મસ્તેનાજ—જિન્દાભી હો કર મેરે કિસ કામકા બેધ્યાન તુ ?
આવારા——શકલ તો બદલી હએ, હૂં આશકુ તેરા પએછાન તુ ?
[મસ્તેનાજકા હએરતસે મુંહ ફાડ કર આવારાકા મુંહ દેખના, આસિફો શુજઆકાભી હએરાન હોના.]

અ બિ યા ત.

મસ્તેનાજ—કયા તૂ આશકુ જિન્દા હએ! અસફૂલને કિસકા ખૂં કિયા ?
વાએ! ઉસ મક્કારને કયા મેરે પર અફસૂં કિયા !
[આસિફકા નજદીક જા કર આવારાકો બ ગૌર દેખના, મસ્તેનાજકા પેચોતાબ ખાના.]
આસિફ—કૌન મેરા દોસ્ત આશકુ ? ઔર તેરી હએ એસી શકલ !
શુજઆ——એ મુસવ્વર, એસી તુને અપની બદલી કેસી શકલ ?
આશક——ફેર હકીકત મએં કહુંગા અપની અબ તો નેકનામ,
મેરી દિલબરકે કરો જિનેકા કુછભી એહતેમામ.
[મસ્તેનાજકા જાં બ લબ હોનેસે પચતાવા કરના.]

Rosalie the prairie flower.—Air.

કલ્યાન—ઇંગ્રેજી તર્જ.

મસ્તેનાજ—જેસા મેરા આના થા, આયા વ્હો અન્જામ,
પેશ રબ સું જાના થા, કાલા મુંહ દિખલાના થા.
પાએ જેસા પાના થા, ખાલિકસે ઇનઆમ,
હો ચુકા હએ પૂરા મેરા કામ. જેસા.

બાકી રહે અફસાના થા, હોના શોહરતે આમ,
બહેનોકો સમઝાના થા, દાખિલ બિઠલાના થા,
બેવફાકા આના થા, હિસ્સે મેરે નામ,
હો ચુકા હએ પૂરા મેરા કામ. જૈસા.
બહેનો મેરી મત કરો લાલચ રહે ના કામ,
નેકીકાહી તુમ ધરો, પહલે અપને દામ,
નેકહી શોહર પર મરો, પાવો નિત આરામ,
હો ચુકા હએ પુરા મેરા કામ. જૈસા.

[મરતેનાજકી જીન્દગીકા ખતમ હોના, ઉસકા સર જાનૂ પર લે કર આશકકા જારો જાર રોના]

મુસદ્દસ.

આશક——હાએ ! મેરી અબ કહો કિસ કામકી હએ જીન્દગી !
યાર બિન સચ પૂછો તો બસ નામકી હએ જીન્દગી.
મએંને બેશક અપની મુફ્ત છંતમામ કીધ હએ જીન્દગી.
જગમે મેરી કૌનસે આરામકી હએ જીન્દગી ?
વસ્લતો ઉસકા લિખા થા યૂં ફ્રજાકે વાસ્તે !
જીતાથા મર મરકે ,મએં જિસ દિલરૂબાકે વાસ્તે !

[આસિફકા આશકકો મનાના.]

આસિફ——જી ન અપના ખો તુ, એસી નાસમઝાકે વાસ્તે,
પાઈ હએ ઇસને સજા અપની ખતાકે વાસ્તે.
એક બેકસ મરતી હએ તુઝ બાવફાકે વાસ્તે,
ચલકે અએ આશક બચા ઉસકો ખુદાકે વાસ્તે,
ખૂનકી પ્યાસી રહી ના જીસ્ત તેરી મરતેનાજ,
પર તેરી કુદરતમે બેશક મર મિટી હએ દિલનવાજ.

[આશકકા આસિફકે મુહસે દિલનવાજકા નામ સુન કર ખુશ હોના. ઔર ઉસ બાવફાકે વાસ્તે ઇન્તેજારી જિતાના.]

આશક—દિલનવાજ ! હા ! ઉસકી ખાતિર હમે મુઝે જિના કુબૂલ,
દેતા મરતેનાજ, બેશક જાન તુઝ પર દિલ મલૂલ,
પેકે હમે એક બાવફાસે બેવફાઈ બેઉસૂલ,
દિલનવાજ હમે બાગે ઉલફતમે મરે એક તાજા ફૂલ,
ઐસે ગુલકો કિસ રવિશ મયેં ખીંચું ગમકે ખાર પર ?
પુર્જે હો જાયેગા બ્હોતા ઇન્દલીબે જાર પર.

[મરતેનાજકી લાશકો દિખા કર શુજાઆકા આશ-
કકો સમઝાના.]

અ બિ યા ત.

શુજાઆ—ઉસકી તજહિજ ઔર તકફીંકા કરો સામાન તુમ,
બાદ અસફલકી ગિરફ્તારીકા રખ્ખો ધ્યાન તુમ.
અપની ય્હે વાહશતજદા સૂરતકો અય્યે આશક બદલ,
મયેં મદદ તુઝકો કરૂંગા, કર તુ શુકે અજજો જલ.

[શુજાઆકા આસિફકો ઉઠાને ચહાના, ઉસકા
માયૂસી દિખલાના.]

બાબ દુસરા—પરદા ચોથા.

ફરતુતાકા મકાન.

[ફરતુતાકા લિબાસે ફાખેરાના પહેન કર ઇત-
રાતે આના.]

સીંધડા—ઠુંમ્રી.—ભજન લાગી બંસરી શામકી.—તર્જ.

ફરતુતા—

કોઈ હમસા નહીં હયેં વ્હો આજ હમ,
જર હમે ઇતના કે કરતે હયેં રાજ હમ. કોઈ.
બાઈ હમારા અમીરકા નોકર, પહેને ન કયું ય્હે લિબાસો જેવર,
રોજ નયા ફેર અપના ન કયું કર, સજતે રહે ફેર સાજ હમ.—કોઈ.

ખૂનકા બદલા કહેતે હય્યેં સૂલી, દુન્યા મસલ ય્હે કહેતે હય્યે ભૂલી,
ખૂની મય્યેં હોકે ફૂલી ઔર ફૂલી, ક્યું ન હુવે તારાજ હમ?—કોઈ.
[આના અસફૂલકા ઘબરાતે હુવે.]

તિલંગ—ઠુંમ્રી.—જેલખાનેકા દારોગા આયા ક્યારી.—તર્જ.

અસફૂલ—વકત આયા હય્યે અપને સિધારનેકા,
સામા બહેના કરો છો ગુજારનેકા.—વકત.
જિસ મુસ઼૦વરકો કિયા હય્યે ઉસ શખ્શ હમને કતલ,
ભૂત હો કર કહેતા હય્યે વ્હો અપની હકીકત અસલ,
લા કફનભી તો કબ્ર સંવારનેકા.—વકત.
[મુશ્કિલ વકત દેખ કર બેઈમાન ફરતુતાકા અપને
ભાઈ અસફૂલસેભી બેઈમાની જિતના.]

અ બિ યા ત.

ફરતુતા—તૂને ખૂન ઉસકા કિયા હય્યે, તૂ ચલા જા દાર પર,
ય્હે હવસ અરમાનકે દિનમેં મય્યેં કૈસી જાનૂં મર?
અસફૂલ—જો મય્યેં લાતા થા વ્હો ખાને પીનેકો તો થી તૈયાર,
વકત આયા અબ મુસીબતકા તો બસ આયા ઇન્કાર?
ફરતુતા—કૌન હય્યે તુ, મય્યેંને તો દેખા હય્યે બસ આજહી તુઝે?
ઘરસે મેરે જા, ક્યા આયા મારનેકો તૂ મુઝે?
[અસફૂલકા બહેનકી બેઈમાની દેખ કર હય્યેરાન હોના]

ઝિન્ઝોટી—ઇંગ્રેજી,—ક્યા હાલ જંગકા હો બયાં.—તર્જ.

અસફૂલ—અય્યે ભાઈયોં જહાંકે રોવું ક્યું ન હાલ પર,
ફરાબત ઔર ખ્વેશી સબ રહી હય્યે માલ પર.
મલાલ અપને હોતા હય્યે કિસે મલાલ પર,
બહેન સગી હય્યે, ક્યું ન થુકૂં ઇસકી ચાલ પર.
મય્યેં લાતા થા જો પૈસા, તો લેતીથી ય્હે કૈસા,
થા ભાઈ મય્યેં પ્યારા બસ માલ પર,
સખ્તિ જો ય્હે આઈ, તો મેરા નહીં ભાઈ,
દેખો તો ઇસકે ભાઈ આમાલ પર.—અય્યે.

મજકુર તર્જ

ફરતુતા——ગલે તૂ પડતા કિસકે હએ નિકલ ઓ બેઈમાન,
કહીં પે તુઝકો દેખા ઇતનાભી નહીં હએ ધ્યાન.
ક્યા લૂટને તુ આયા હએ હમારા ય્હે મકાન !
મેરેસી નાજનીંકો જાનતા હએ નાતવાન.
ગરદન તેરી તોડું, જીન્દા નહીં છોડું,
જા જલ્દિ લેકે તુ અબ બસ ય્હે અપની જાન,
દેખા જો ય્હે જેવર, તો બાઈ બના આ કર,
જાએગા ન ગર તો બસ તૂ મરેગા ઇસ આન.—ગલે.

[આસિફકા સરકારી સિપાહીયોંકા લે કર આના, દોનોંકા ઘબરાના.]

ઝિન્ઝોટી—ઇંગ્રેજી તર્જ.

આસિફ——ઇસકો તુમ તો બાંધો જૂદ, ખૂની હએ યેહી મરદૂદ,
દેખો હોં ન ય્હે મફકુદ, કીસમતહીસે પાયા જૂદ.
અસફલ——ય્હેભી તો થી મેરે સાત,
આસિફ——બાંધો ઇસકો હાતો હાત,
ફરતુતા——સુન લો મેરીભી તો બાત,
આસિફ——બાત હએ બે વજૂદ. ઇસકો.

[સિપાહીયોંકા અસફલો ફરતુતાકો બાંધકે લે જાના, આસિફકા પિછે પિછે હોના રવાના.]

બાબ દુસરા—પરદા પાંચવાં.

અમીરકા બાગ.

[દિલનવાજકો દિલાસા દેતે અમીરો મુઃબ્બિરકા દિખલાઇ દેના.]

દેસકાર—ગઝલ.—રટ નામ જપ નામ નિર્દ નિરંજન.—તર્જ.
અમીર——અબસ મર્ગકા ગમ હએ જીન્દે બશરકો,
સફરસે મુસાફિર ન જાએ ક્યા ઘરકો ?—અબસ.

ઉરૂજ આદમીકા હય કિસ ગિનતીમે કૂર,
જવાલ આતા હય જબકે શમ્સો કુમરકો.—અબસ.
સમઝનેકો દુન્યાં કે બસ હય સમનદર,
ઇધરકો કભી ભરતી, ગાહે ઉધરકો.—અબસ.
હો ક્યું નોહાગર ખાનએ દુન્યવીમે,
ન આયા, ગયા જો અદમકે સફરકો.—અબસ.
અગર મરજી હોતો કરો મુઝસે શાદી,
લો કબ્જેમે જર ઔર લાઅલો ગોહરકો.—અબસ.

[દિલનવાજકા અમીરકી બાતકો ન કુબૂલ કરના,
ઔર આશકકી તરફ અપની વફાદારી જિતાના.]

સારંગ—લાવણી.—ખબી નહીં ઘર મેરા દિલદાર.—તર્જ.

દિલનવાજ—

દિલબર હય જિધર મેરા, વાંહાં હય સફર મેરા.—દિલબર.
દિલ ઉસપરહી વારૂં મયેં, જી અપના નિસારૂં મયેં,
માહાશરમે પુકારૂં મયેં,
હશ્રકે આદિલ, કહે દે કાતિલ હયેગા કિધર મેરા.—દિલબર.
આશક તૂ હુવા હય આજ, સચ્ચા બા વફાકા તાજ,
લૂટા મેરા આશક રાજ,
તેરે દિલદાર, હસ્તિમે જીનહાર હો ન ગુજર મેરા.—દિલબર.
મેરે લાઅલ બિન ગોહર, જગકે બજકે સારા જર,
હકમે મેરે ખાકસતર,
રહેકે સલામત, બસ મેરી અસમત, કુછ હો ઘર મેરા.—દિલબર.

[આના શુજાઆકે હમરાહ લિબાસે ફાફેરાના પહેન
કર શકલે અસલિમે આશકકા, ઔર દિલનવા-
જકો તસકિન દેના.]

અ બિ યા ત.

આશક—બાજ આ અયે દિલનવાજ અફસોસસે,
[દિલનવાજકા આશકકો દેખ કર હયરાન હોના.]

દિલનવાજ—લેને આયા ક્યા મુઝે ફિરદોસસે!
આશક——મઍં તો જીન્દા હૂં, તુઝે હઍ ગમ અબસ,
દિલનવાજ—દે રહા હઍ ક્યું મુઝે તુ દમ અબસ.

[દિલનવાજકા આશકકો ગલે લગાના, લાના બેડિયેં પહેના કર આસિફકા ફરતુના ઔર અસફલકો મઅ સિપાહીયોંકે.]

આસિફ——ખૂની હઍ સાહેબ યેહ દોનો તુન્દ ખૂ,
અમીર——માજરા કહે દે અઍ અસફલ મૂ બ મૂ.
જિન્દા આશક હઍ, હુવા ફેર કિસકા ઘાત?

[અસફલકા આશકકો સામને દેખ કર ચોંકના.]

અસફલ——ભૂત બન કર આયા હઍ યેહ નેક જાત!
[આશકકો] મુઝકો અઍ રહે મુતાહિર કર મઆફ,
ખૂન તેરા હો ગયા હઍ હમસે સાફ.
ખીંચને તસવીર તુ તો આયા થા,
હમને કહાવાખાનેમે બુલવાયાથા.
ભૂલ કર અફસોસ! તુ તો આ ગયા,
ઔર તુઝે શેરે અજલને ખા ગયા.

[અસફલકી તકરીર સુન કર આશકકા પેચોતાબ ખાના.]

આશક——હાઍ! મઍં સમઝા યેહ કિસ્સા ક્યા હુવા!
મેરેહી બાઇસસે એક બેકસ મુવા.
દોસ્ત એક મુફલિસ મુસવ્વર થા મેરા,
કુચ્છ સહારા ઉસકો અક્સર થા મેરા.
ખીંચને જાતે થે જો શખ્સ હમ શબી,
આ ગઈ વોહ સામને ઉસ દમ શબી.
ઔર કહા "દો રોજકે ભુકે હઍ હમ."
રાહમ મુઝકો આયા ઉસપર એક દમ,
સોંપ કર બસ કામ ઉસે તસવીરકા,
દિલ ઉઠા દુન્યાંહીસે દિલગીરકા.

જાકે જંગલમેં રહા શામો સહર,
કરતા થા ઝાડોંકે પત્તોંસે ગુજર.

[આશક્કી હકીકત સુન કર દિલનવાજકા મારે ખુશીકે ફૂલ જાના. અમીરો શુજાઓ આસિફ્કા શુક્રે હક બજાના.]

દિલનવાજ—જીનેકી બસ તેરે અબ પાઈ દલીલ,
શુક્ર કિતના મઐં કરૂં રબ્બે જલીલ.

[આશકકે મુંહસે તમામ માજરા સુન કર અમીરકા અસફલો ફરતુના પર ગુસ્સે હો કર સૂલીકા હુકમ દેના.]

મુ દ સ.

અમીર—રહે જગમે જીન્દા ન બદકાર દોનો,
બસ હઐં કાબિલે દાર મુરદાર દોનો.
હોં મેં જાન જબકે સિઆહકાર દોનો,
તો મુરદે ભી હોં દાખિલુન્નાર દોનો.
જીયાદા ન મુંહ કાલા ઇનકા દિખાઓ,
સિપાહી ઇન્હેં જલ્દ તુમ લેકે જાઓ.

[સિપાહીયોંકા અસફલો ફરતુનાકો સૂલી ચડાને લે જાના, ઉન બદકારોંકા ચુપ ચુપ હોના રવાંના, અમીરકા મસ્તેનાજકો યાદ ફરમાના.]

અ બિ યા ત.

સમઝતો લીઈ ઉસને કજાં આકે ઠએગી,
મગર મસ્તેનાજ હએ કહાં જાકે ઠએગી?

શુજાઆ—ઉઠાયા હએ અબ હાથ સબ શરસે ઉસને,
કિયા ખૂન આપ અપના ખન્જરસે ઉસને.

[અમીરકા અફસોસ! કરના.]

મુ ખ મ સ.

અમીર—હક્કને કિયાથા હુસ્નમેંભી અફજૂતર ઉસે,
ઔર મુઝસા શખ્સ ચાહે યા શામો સહર ઉસે.

અયેશો નશાત કમ થા ન તો માલો જર ઉસે,
એક બેવફાઈને કિયા ગારત મગર ઉસે,
બોએથે જિસકે તુખ્મ મિલા વ્હો સમર ઉસે.

શુજઆ——આહલેવફાસે દુન્યાંમે બેહેતર નહીં કોઈ,
ક્યા દુન્યાંકા હએ દીંકા ઉસે ડર નહીં કોઈ.
ઇનસાનમે વફાસા હએ જોહર નહીં કોઈ,
ફેરા વફાસે અપના કભી સર નહીં કોઈ,
જિસમે વફા હએ ઉસકેસા તો નર નહીં કોઈ.

અમીર——
[શુજઆકો] બસ, દિલનવાજ બસ હએ, વ્હે અપની દલીલકો,
સાબીત રહી હએ મુર્દાભી સુન કર ખલીલકો.
દિલબર બનાવે કોન ન થા ઇશ્ક જમીલકો,
લેકિન પસન્દ કિયા નહીં કારે રજીલકો,
અચ્છી થી જબકે અસલ, તો પાયા અસીલકો.

[શુજઆઓ આસિફકા આશકકો, ઔર અમીરકા દિલનવાજકો દિલાસા દેના, આશકકા આસિફકા એહસાન માનના.]

સુ દ સ.

શુજઆ——આશક, કરેંગે ભાઈસી નિત હમ મદદ તુઝે,
અમીર——દેતે બહનકી બાનો હએં હમભી સનદ તુઝે.
આસિફ——લિખ દેતા હું ગુલામીકી મએં તો હદ તુઝે,
આશક——દિલસે ચહાતા આસિફ હું મએ બેઅદદ તુઝે.
શુજઆ——અપની ગિરોહકા ખએરસે અન્જામ હો ચુકા,
આસિફ——સબ જમઆ થે જો કામકો વ્હો કામ હો ચુકા.

અ બિ યા ત.

અમીર——હક઼દાર જોથા હક઼ ઉસે દેને વ્હે થી ગિરોહ,
મુદબ્બિર——ખૂનીસે બદલા ખૂનકા લેને વ્હે થી ગિરોહ.

દિલનવાજ—જિન્દા તુમ્હારી મહેનતોંસે રહે હુવા નસીબ,
આશક—મમનૂન મયેં હરએકકા હુવા અબ હું યા હબીબ.

[આશકકા હરએકકા એહસાન માનના, અમીરકા સબકો ખુશ દેખ કર દિલનવાજસે આશકકા હાત મિલા દેના.]

અમીર—દોનો મિલા લો હાત, મુબારક રહે રોજ હમે,
હર સિમ્ત સાજ હો ચુકા, મઆદૂમ સોજ હમે.

[સબકા ખુશિયા મનાના.]

Spring Spring gentle spring.—Air.

ઝિન્ઝોટી.—ધંગ્રેજી—તર્જ.

સબ—કયા દોરે ચર્ખે ચમબરી, દિખાતા હમે દિલ્લગરી,
જો ધસકી હમે સિતમગરી; હમે અકલસે થોડી બરી.
કયા.

હમે હુકમે રબસે સાએબાં, અએ યારો અપના આસમાં,
કિસીકે હકકો રાએગાં, ન જાને દેગા યે ગુમા,
કયા કહેતરી. કયા બહેતરી, ગિને હમે જ્હો જરી જરી.
કયા.

થી કલકો સુખમે મસ્તેનાજ, મરી જ્હો દુખસે જાં ગુદાજ,
થી સુબ્હો દુખમે દિલનવાજ હમે શબકો સુખસે સરફરાજ,
ન નેકી કરનેકો ડરી, તો આઈ રૈનકમે ખરી.
કયા.

તમામ શુદ.

ઉર્દુ ઔર ગુજરાતી લોગ઼ત.

અએબચી-અએબ કરનાર.
અએશો નશાત-ખુશી આરામ.
અક઼દ-લગણનો ગાંઠ.
અકસર-ઘણું કરીને.
અખબાર-વર્તમાનપત્ર, ન્યુસપેપર.
અગિયાર-દુશમન, પારકો.
અજ઼જોજલ-કીર્તિવાલો ખુદા.
અજલરસિદા-મરણે પોંહચેલો.
અજીજ-વહાલૂં, પ્યારૂં.
અજીબ-તાજુબીમાં નાખનાર.
અતા-બખશેશ.
અદક-અઘરૂં, મુશ્કિલ, ભારી.
અદમ-પેલી દુન્યા, મિનોઇ જેહાન.
અદૂ-દુશમન, પારકો.
અનકરીબ-નજદીક.
અન્જામ-છેડો, અંત.
અન્વા ઇકસામ-જુદીજુદી જાતના.
અના દિલ-બુલબુલનુ દિલ.
અફઆલ-ખસલત, કામ.
અફજૂ-વધુ.
અફજૂતર-વધુ.
અફસરી-સરદારી, ઉપરીપણું.
અફસૂં-મંત્ર.
અબદ-હમેશગિ.
અબ્ર-વાદલ.
અબસ-નાહક્ક, નકામૂં.
અબ્રૂ કમા-કમાનદાર ભવાં.
અબિયાત-અનેક કવિતા.
અર્જ-જમીન.

અર્જ-અરજ કરવી. [માંન.
અર્શ-ખુદાની તખ્તગાહ, આસ-
અર્શોફર્શ-આસમાન ને જમીન.
અરૂસ-પરણતી કન્યા.
અલાકદ્ર-મોહટી ઇજ્જત.
અલાપ-થાપ આપવી.
અસીર-ફસવું, ગિરફતાર થવું.
અસ્તા-ચૂક, ભૂલ.
આજાદ-છુટકો.
આજાર-દુઃખ, મુસીબત.
આજુર્દા-હએરાન, દુઃખી.
આદાબ-સલામ, નમસ્કાર.
આદિલ-અદલ ઇનસાફ કરનાર.
આમ-સાધારણ લોક.
આમદ-પધારવું, આવવું.
આર-અટકાવ, રોકાણ.
આરિફ-ખુદાની પિછાણ.
આલમ-દુન્યાં, હાલ.
આલા-ઊંચૂં, મોહટું, બુલંદ.
આલી- ,, ,, ,,
આલી નસબ-ઊંચા ખાનદાનનો.
આલી સિફાત-ઊંચી સિફતવાલો.
આલૂદા-નાપાક, ગલીજ.
આવારા-દેશ નિકાલ થએલો.
આશુફતા-દુઃખી, હએરાન.
આસ-ઇચ્છા, અરમાન, ઉમ્મેદ.
આહન-લોખંડ, લોહૂં. [હેબ.
આહલે કરમ-મેહેરબાનીનો સા-
આહલેકાર-કારભારી.

આહુલે જર-દૌલતનો સાહેબ.
આહુલે દવલ-દૌલતનો સાહેબ.
આહુલે વફા-વફાનો સાહેબ.
આહુલે સરીર-તખ્તનો સાહેબ.
આહુલે હવસ-હવસનો સાહેબ.
આહુ-હિરન.
આહે સર્દ-ઠંડી આહે.
આહો જારી-આહે ભરવી.
ઇફતેખાર-ઇજ્જતવાલો.
ઇકરાર-કેડાર, વચન, કૌલ.
ઇકસીર-કારગર, લાગુ પડે તેવૂં.
ઇખ્તેતામ-ખતમ થવું.
ઇજતેરાબ-બેચેની.
ઇજ્ને આમ-ગામના તેડા.
ઇજલાલ-મરતબો, ઇજ્જત.
ઇજહાર-જાહેર, આશકાર.
ઇજાદ-પએદા કરવું.
ઇત્તેહામ-તોહમત, બોહતાન.
ઇતમામ-તમામ, પુરૂં, ખતમ.
ઇતરાત-અકડવું.
ઇદ્દેઆ-દાવો, હક્ક.
ઇન્કેલાબ-બદલાવું, ફરવું.
ઇન્તેકામ-કીનો, બદલો.
ઇન્તેજામ-ગોઠવણુ, બંદોબસ્ત.
ઇન્દલીબે જાર-રડતું બુલબુલ.
ઇબ્ને અમીર-અમીરનો છોકરો.
ઇલ્તેજા-અર્જ, પ્રાર્થના, વિનંતિ.
ઇલ્લત-આદત.
ઇશ્કો ફિસ્ક-મોહબ્બત ને હવસ.
ઇસ્તેહાર-પ્રસિદ્ધ પત્ર, હેન્ડ બીલ.
ઇસાએ દમ-ઇસ ખ્રિસ્તનો રૂહ.
ઉતારદ-બુધ સિતારો.
ઉન્સ-દોસ્ત, પ્યાર, સાથી.

ઉફક-દૃષ્ટી મર્યાદ, દુન્યાં.
ઉરૂજ-ઉગવું.
ઉલ્લૂ-ઘૂવડ.
ઉસૂલ-હાંસલ થવું, મળવું.
એતેબાર-ભરૂસો.
એવજ-બદલો.
એહતેમામ-સમ્ભાલ, ચોકાસી.
ઐયારી-ફરેબીપણું, ફિતુરીપણું.
ઔસાફ-સ્તુતી, વખાણ, તારિફ.
કઝા-કુદરતી બનાવ, મોત.
કત્આબંદાત-ગઝલના આકારની એક અસતે અને એક અંતરાની એક નહીં, પણ અનેક કવિતારૂપી બાંધણી.
કતખિદાઇ-લગણનો ગાંઠ.
કદીમી-જુનૂં, પુરાણૂં.
કફસ-પિંજરૂં, સપડાવું.
કમ ફહમ-કમ અકલ.
કમર-ચાંદ.
કમરેમે-ઓરડામાં.
કમસિન-નાહાની વયનો.
કરમ નસીબ, મેહરબાની.
કરીબ-નજદીક.
કર્રોફર-ભપકો, ઠાઠમાઠ.
કલક-બેચેની, દુઃખ.
કવી-જોરેમંદ, મોહટો, બળવંત.
કહેબા-છીનાળ, ખરાબ ખસલતની.
કાઇલ-નાચારીએ કબૂલ કરવું.
કાકુલ-જુલ્ફાં.
કાજીબ-ઝૂઠો.
કાતિલ-કતલ કરનાર.
કાફિર-આડે મારગે ચાલનાર.
કાબિલ-બની શકે તેવું, હુશિયાર.

કામિલ-પુરૂં, તમામ.
કારી-ઉંડો.
કાલોકીલ-વાતચિત.
કિનાયા-ઇશારો, નિશાણી.
કિશ્વર-ગામ, મુલ્ક.
કિયામ-મુકામ, ઠેકાણું.
કુશ્તા-જખમી, તુટેલું, દુખી.
કૂ બ કૂ-ગલી ગલી
ખજિલ-શરમિન્દગી,
ખત-કાગલ, બાલ.
ખતર-બિહક.
ખમ્સા-પાંચ એક સરખા કાફિયા-
ની કવિતાની બાંધણી.
ખરરાટે-હુંગમાં ધુરવું.
ખરાબાતી-કમીની દુન્યામાં ફસેલા.
ખલીલ-દોસ્ત.
ખાનએ દિલ-દિલનું મુકામ.
ખામ-ચૂક, ભૂલ, વાંક, તકસીર.
ખાસો આમ-અદના, આલા.
ખિજાં-શિયાલો, પતઝરીનો પવન.
ખિરામ-ચલન, ચાલ.
ખુદાદાદ-ખુદાની બખશેશ.
ખુદારા-ખુદાને વાસ્તે.
ખુલ્દ-બહેસ્ત.
ખુશિયાં-ખુશી.
ખૂબાં-ખૂબસૂરતો.
ખૂબાને જેહાં-દુન્યાના ખુબસૂરતો.
ખૂબાને દહર-દુન્યાના ખુબસૂરતો.
ખૂમ-મોહટૂં પીપ.
ખૂર-ખુરશિદ, સૂર્ય.
ગએબ બીં-ગએબ કામને જોનાર.
ગએર-પારકો.
ગની-દૌલતમંદ, દ્રવ્યવાન.
ગફ્ફાર-ગુનાહને માફ કરનાર. ખુ-
ગમ ફુસાર-ગમને તોડનાર. [દા.
ગમ્જે-નખરાં.
ગમ્માજ-ખબર કરનાર.
ગર્દો ગુબાર-ધૂળ તથા વટોળયો.
ગવારા-કબૂલ, લાયક.
ગવાહ-શાહેદી, શાખ્સી.
ગરા-ચક્કર, ફેર આવવા.
ગાયબ-છુપું.
ગારત-તબાહ, ફના, નાશ.
ગારતગરે-તબાહ કરનાર.
ગિર્દઆબ-ચારે બાજૂ ફરી વલવું.
ગિરફતાર-ફસાવું, સપડાવું.
ગિરિયા વ જારી-રડવું, ગમ કરવો.
ગિરેબાન-પહેરનનું ગરિયાન.
ગિલોરી-પાનની બીડી.
ગુન્ચા-ફૂલની બંધ કલી.
ગુલઅન્દામ-ફૂલના બદનની.
ગોશમક-કાનનો મએલ કાહડનાર.
ગૌર-વિચાર, ખિયાલ, અંદેશો.
ઘાત-નુકસાન, નાશ.
ચશ્મબાજ-ચશ્મોને જીતનાર.
ચૂંટી-કીડી.
જબર-શ્રેષ્ઠ, ઉંચું, ચઢતું.
જબૂન-ખરાબ, બુરૂં.
જમ્મ-જથ્થો, ઝુમલો, એકઠું.
જમિલ-ખુબસૂરત, સોહામનો.
જર્દ-પીળું.
જરર-નુકસાન.
જરેબફત-કમખ્વાબ, કસબી કપડું.
જલાલ-મરતબો.
જવાલ-નુકસાન, અસ્ત પામવું.
જલિલ-સાહેબ.

જહેરાબ—જહેર પાએલું, જહેરી.
જા—જગા, જવું.
જાઅલ—ફરેબી, લુચ્ચો, ટરકટી.
જાઅલસાજ—મકરબાજ, ફરેબી.
જાએ—ફોકટ, નકામું.
જાએકા—મઝા, સ્વાદ, લહેજત
જાગો જગન—કાગરો કાગરી.
જાં ગુદાજ—જીવને પિગલાવનાર.
જાંની—છિનાળવો, રંડીબાજ.
જાનિબ—તરફ.
જાં નિસાર—જીવને કુરબાન કરનાર
જા બ જા—જગે જગે, ઠામે ઠામ
જાં બર—જાન પર કબજો રાખનાર
જારી—રડવું.
જાસૂસ—છુપો ભેદ લેનાર.
જાહ—મરતબો.
જિક્ર—યાદ આપવી.
જિગરી—કલેજું.
જિતાના—જણાવવું, ચેતાવવું.
જિન્સ—ચીજ, જણસ.
જિનાકાર—છિનાળવો, રંડીબાજ.
જી ઇકબાલ—મોહટાં નસીબવાલો.
જી એહતેશામ—બુલંદ મરતબાનો.
જીનત—રોનક, આરાસ્તગી.
જીન્દા—જીવતું.
જી વિકાર—ઉંચા મરતબાનું.
જીશાં—મોહટા મરતબાનો.
જીસ્ત—જીન્દગી, જીવવું.
જુન્નાર—જનોઇ, કસ્તિ.
જુનૂની—ગુસ્સો રાખનાર, દિવાનો.
જુલ જલાલ—ખુદા, સાહેબ.
જુલવગર—ચલકતું, પ્રખ્યાત.
જુલવા—રોશની, ચમકાટ, દમામ.
જુલુસ—બેસવું.
જૂજ—વગર, સિવા.
જૂદતર—જલ્દિ, તાબડતોબ.
જૂર—ફરેબ.
જેર—આજેજ, નીચે, નબલો.
જોહર—અરક, ઝવેર.
જોહરા—સુક્કર સિતારો.
જોહલ—સની સિતારો.
જોજા—બાએડી, ધણિયાની.
ડગર—રસ્તો.
ઢેર—ઢગલો.
તએશ—ગુસ્સો.
તકફી—કફન ઓરાઢવું.
તકરીર—બોલચાલ, વાતચિત.
તજહીજ—લાશને દફનાવવી.
તટોલ—તપાસવું.
તનહા—એકલું.
તમન્ના—ઉમ્મેદ, ઇચ્છા, આસ.
તમીજ—સભિયતા, મર્યાદા.
તરક્કી—જીયાદતી, વધારો.
તરગીબ—લુભાવું, લલચાવું.
તરબ—ખુશી.
તલબસ્ત—જલદ છે.
તલમલાના—તડપવું.
તરાબી—સરબામણી.
તરાવીશ—વસવસો.
તસકીન—દિલાસો.
તસલીમ—સલામ.
તસવ્વર—ખીયાલ.
તહખાના—ભોંયરાંમાં બાંધેલું મ- [કાન.
તા—તુલીક, સુધી, એટલે.
તાઅજીમ—સભિયતા, આબરૂ.
તાઅના—મેણાં, તાણા મારવા.

તાઅસ્સુફ—ગમ, દુઃખ, તડપવું.
તાજિર—સોદાગર.
તા જીસ્ત—જીન્દગી તુલીક.
તા બ મર્ગ—મોત સુધી.
તામીર—બનાવટ.
તારીક—અંધારી.
તાલિબ—ઇચ્છા રાખનાર.
તાહમ્મુલ—ધીરજ, ખમવું.
તાહરીર—લખાંણ.
તિફ્લેદિલ—નાદાન દિલ.
તુખમ—બીજ.
તુગ્યાની—ઉભરવું.
તુન્દ ખૂ—પાજી સ્વભાવનો.
તુરબત—કબ્ર, ઘોર.
તેગ—તલવાર.
તૌર—ધપ.
થામે—પકડે.
દમબાજ—દમ દેનાર.
દરેગ—જૂઠું.
દલીલ—દાખલો.
દશ્ત—જંગલ.
દસ્તબસ્તા—હાત જોડેલા.
દહન—મોહડું.
દહેર—દુન્યાં.
દાઅવા—દાવો, હક્ક. [રવું.
દાખેલકુન્નાર—આગમાં દાખેલ ક-
દાગી—દાઘેલ, દાઘ વાલું.
દાનએ ગંદમ—ઘઉંનો દાણો.
દામ—ફંદો, પૈસા, કીમત.
દામન—કુમારિકાની ઇજ્જત,
દામ યા દદ—ફાડી ખાનાર, જાલમ.
દાયમ—સદા, હમેશ.
દાર—સૂલી, ફાંસી.
દારદ—રાખવું.
દિગર—બીજી, બીજું, બીજો.
દિલઆરા—પ્યારી, વહાલી.
દિલાબરી—દિલ બહેલાવવું.
દિલમલૂલ—ગમગિન દિલ.
દિલરુબા—દિલ લૂટનાર.
દિલસોજ—ગમગિન દિલ.
દિં—દીન, ધરમ.
દીદ—જોવું.
દુન્યાવી—દુન્યાંઇ.
દુર્રે શાહવાર—શાહી લાયક મોતી.
દુલહન—કન્યા.
દુલહા—વર રાજો.
ધબ્બા—ચાબું.
નકાબ—બુર્કો, પરદો.
નગમસરા—મધૂર, સુસ્વર.
નજારા—આંખે ઇશારો કરવો.
નજીર—સરખું, બરોબરિયું.
નશાત—ખુશી.
નશાના—તીર તાકવાની જગા.
નફેઅ—નફો, ફાએદો.
ના સજા—ના લાયક, અપ્રમાણિક.
નાસેહા—નસીહત કરનારા.
નિકૂ—સારી, અચ્છી, ભલી.
નિખરિયાં—સાફ કરવું, નિખારવું.
નિસ્ફ—હરખું.
નિસબત—સરખામણી.
નેક ફાલ—નેક શગુનનો.
નેકીખ્વાની—નેકી કરનાર.
નેહંગ—ડરામનુ ખોયાલી જાનવર.
નેહાલ—નવાજવુ. સરફરાજ કરવું.
નૈશાહ—વર રાજો.
નૌહાગર—રડનાર.

પએમાના-પ્યાલું, જામ, ગલાસ.
પર-પાંખ, પીછ, પણ.
પરસ્તાર-દાસો, પુજા કરનાર.
પરી શિમાઇલ-પરી સુરતનો.
પરે-દૂર, છેટે.
પલ્લા-પોલો, તરાજૂ, કાંટો.
પશે પુશ્ત-પીઠ પછવાડે.
પસ્ત-નીચું, હલકું, ખરાબ.
પહેલુ-પાસું, બાજુ, બગલ.
પાત-કાગલ.
પારા પારા-ટુકડે ટુકડા.
પાસ-ખાતર. શરમ રખાવત.
પિનક-અફીમનો ઝૂમ. કયેફ.
પિસર-છોકરા.
પુર્જે-ટુકડા.
પુર જફા-સિતમથી ભરેલો.
પેચોતાબ વળ ખાવો, તડપવું.
પેશ-રજુ કરવું, નજર કરવું.
પેશગોઇ-મોહડાંપર કેહવું.
પેશે રબ-ખુદા આગલ.
પોશીદા-છુપું.
ફએઝ-મેહેરબાની.
ફજલે ખુદા-ખુદાની મેહેરબાનીથી.
ફજીલત-ફજીહતી.
ફર્દ-અનુપમ, વગર જોડીનો.
ફન-હુનર, ઉદ્યોગ.
ફર્શે રએહાન-સબજાનું બિછાનું.
ફરીશ્તા ખૂ-ફરીશ્તાઇ ખસલતનો.
ફલાસિફા-ફિલસુફો.
ફાખેરાના-બાદશાહી લાયક.
ફિક્રા-તુકનો, ફકો, વાક્ય.
ફિજા-વિશાળ, વિસ્તીર્ણ, કુશાદે.
ફિરાક-જુદાઇ.
ફુસ-મંત્ર.
ફુરકત-જુદાઇ.
ફોરન-જલ્દિ, તુરત
બએરી-દુશમન, વેરી.
બઘારના-મરી મસાલો લગાડવો.
બએત-કવિતા. [લિસ.
બજમે આહુફોર-ગરીબની મજ-
બદ અતવાર-બુરી ચાલનો.
બદ બીં-ખરાબ નજર.
બનરા બનરી-વર કન્યા.
બર્કે હુસ્ન-વિજલીના જેવી ખુબ-
સુરતી.
બરમલા-જાહેર, આશકાર.
બરે શીરીં-મીઠું ફલ.
બશર-આદમ.
બસર-ગુજરાન,
બહમ-સાથે.
બાગે ખુલ્દ-બહેસ્તનો બાગ.
બાજ-પહુરેજ રેહવું.
બાદએ ઇશરત-ખુશીનો શરાબ.
બાર-બોજત, આબાદી, ભાર.
બાર બાર-ઘડી ઘડી.
બાલમ-ખાવિન્દ, પ્યારો.
બાલા-ઉંચું, મોતેબર.
બા વફા-વફાદાર, ઇમાની,
બાવર-સાચ્ચું.
બાહુર-લીલા, દેખાવ, રૂપ.
બાહરે ખૂબી-ખુબીનો દરિયાવ.
બાહરે હવસ-હવસને વાસ્તે.
બાહસ-તકરાર.
બિનાઇ-આંખ, જોવું.
બિરાગફતા-બોલતું.
બિસમિલ-જબે કરવું.

બુતખાના-મુર્તિ પુજવાનું રેહઠાણ.
બુતાં-મુર્તો, પુતલાં, મઆશૂકો.
બુર્કે પોશ-બુર્કો પેહરવો.
બુલ હુવસ-બદ હુવસ.
બે અદદ-બેશુમાર.
બે કસ-ગરીબ, આસરા વિનાનો.
બે કાર-કામ વિનાનું, નકામું.
બે તાબ-તાકત વગરનું, બેચએન.
બે નજીર-વગર જોડનો, અનુપમ.
બે બાક-ભય વિના, વગર બીહુકે.
બે વજૂ-વગર દમની.
બેસવા-છિનાળ.
બે સોરત-વિના ખુસલતનું.
બેસો કમ-કમતી જાસ્તિ.
બે હિરાશ-વગર બીહકે.
ભેસ-પોશાગ, વેશ.
મઅ-સાથે.
મએકા-મહુને.
મકતુબ-કાગલ.
મકતુલ-કતલ થનાર.
મખલુકાત-ખલકત.
મજકુર-ઉપર કહેલું યા લખેલું.
મજદુરી-મેહેનત, મજૂરી. [શક.
મજનુન-દિવાનો, લએલીનો આ
મજબૂર-નાચાર.
મજમૂન-મતલબ.
મજાર-કબ્ર, મરનારની નિશાન.
મટકને-અકડતાં, ભપકામાં.
મતઉન-બદનામ.
મતવાલી-છેલ છબેલી.
મદદ-આસરો.
મનઝલત-મરતબો.
મનસૂબ-જોડાણ, સગપણ.
મફકૂદ-છુપાએલું.
મર્ગ-મોત.
મરગૂબ-કબૂલ, મન્ઝૂર, પસન્દ.
મરદુદ-રદ કીધેલું, બાતલ કરેલું.
મર્દો જન-ઔરત મરદ.
મમનુન-ઉપકારી.
મયસ્સર-હાસલ થવું, મલવું.
મરાતિબ-મરતબો.
મલકુલ મોત-યમ, જમ.
મલાલ-ગમ, દુખ.
મશવેરા-મસલત.
મશીર-સલાહ આપનાર.
મસકન-રેહેઠાન, મુકામ, ઘર.
મસનદ-બેઠક.
મસલ-કહેવત, કેહેણી.
મહુરત-મુહુરત, વાસ્તુ.
માઅઝૂર-નામુરાદ, નિરાસ.
માઅદૂમ-નાબુદ થએલો.
માઅરેકા-લડાઇનું મેદાન.
માઅરેફત-મારફતથી.
માઇલ-ફિદા થવું, મોહી પડવું.
માજરા-હકીકત, આહવાલ.
માયુસ-નાઉમ્મેદ.
માહજ-ફકત.
માહપારા-ચાંદનો ટુકડો.
માહફુજ-કબ્જામાં રાખવું.
માહર-ખિદમત, પહેલું.
માહરૂમ-બેનસીબ.
માહાવાર-પગાર.
માહે કામિલ-પુનમનો ચંદ્રમાં.
મિજા-આંખનાં પાપણ.
મિજગાં-આંખનાં પાપણ.
મિલ્ક-મિલકત, માલ.

મિલ્લત-ધરમ, વિશ્વાસ.
મુખબિર-વર્તમાનપત્ર છાપનાર.
મુખમ્મસ-પાંચ એક સરખા કાફિયાની કવિતાની એક નહીં પણ અનેક બાંધણી.
મુખાતિબ-પોતા તરફ બીજાને રજુ કરવું
મુઝ્દા-ખુશ ખબર.
મુઝમ્મત-ટીકા કરવા.
મુ બ મુ-બાલે બાલ.
મુજરા-સલામ.
મુજિદ-પએદા કરવું.
મુતહૈયુર-આશ્ચર્ય થવું.
મુન્તજીર-ઇન્તેજાર.
મુનવ્વર-ચમકતો, પ્રકાશનો.
મુમકિન-બની શકે તેવું.
મુરક્કાખાના-તસવીરખાનું.
મુર્ગે દિલ-દિલનું પખેરૂં.
મુલ્કે અદમ-પેલી દુન્યાં.
મુલ્કે ગર્દૂ-આસમાની મુલ્ક.
મુશ્કિલ કુશાઇ-મુશ્કિલને તોડનાર.
મુશ્તહર-જાણીતું, પ્રખ્યાત.
મુસતનદ-સનદદાર.
મુસદ્દસ-ચાર એક સરખા અને બે એક સરખા કાફિયા મલી છ કલીની એક નહીં પણ કવિતાની અનેક બાંધણી.
મુસવ્વર-ચિતારો.
મુસવ્વરી-ચિતારનું કામ.
મુસહફે રૂખ-ધર્મપોથી જેવું મોહડું
મુઝી-ઇજા દેનાર, દુખ દેનાર.
મૈયત-મુર્દું, લાશ.
મોઅઝ્ઝીસ-માનવંતા, નેકનામ.
મોમિન-મુસલમાન.
મોહવ્વીસ-હવસ કરનાર, હવસી.
મોહૈયા-અસબાબ, તયારી.
યારી-દોસ્તી, પ્યાર, મદદ.
રકમ-લખાણ.
રકસ-નાચ.
રઝીલ-નીચ, હલકો.
રન્જાર-રન્જીદગી, દિલગીરી.
રન્જો અલમ-ગમ અને દુખ.
રબ્બે જલાલ-બુજોર્ગીનો સાહેબ.
રબ્બુલ ઉલા-પરથમનો સાહેબ.
રવિશ-તગાડું, ક્યારા, ભાત.
રમ-દોડવું.
રસ્કે ખુરશીદ-સુરજને અદેખાઇમાં નાખનાર.
રાએ-સલાહ.
રાજ-ભેદ.
રાઝે દિલ-દિલનો ભેદ.
રામ-તાબેદાર.
રાહત-આરામ, કરાર.
રાહમ-રેહેમ, મયા, દયા.
રિકાબ-લગામ,
રેઝએ અલમાસ-હીરકણી.
રેહા-છુટકો.
રોઝી રસાં-રોઝી પોહચાડનાર.
રોઝે રોશન-ખામદાદ.
લઅલો નહાર-રાત દિવસ.
લહઝા-પલ, ઘડી, ક્ષણ.
લાગર-દુબળું, નાતવાન,
લાએક-બરોબર, બેશક.
લાશ-મુર્દું, શબ.
લાસાની-અનુપમ, વગર જોડીનો.
લિફાફ-ખુદા ખાતર.
લુત્ફ-મેહરબાની, મજા.

લોહો કલમ-દુન્યાંની પએદાઈશના વખતની તખ્તિ તથા કલમ.
વકફ-પ્રતી પાલન, રક્ષણ.
વરે-કુરબાન થવું. [વજીર.
વજીરે આઝમ-પેહલા દરજાનો
વબા-મરકી, ખરાબ હવા. નાબ્રિ
વલ્લાહ-ખુદાના કસમ.
વસ્લ-મેલાપ.
વસવાસ-વસવસો, દગદગો.
વહમ-વેહેમ, જુઠો ખોયાલ.
વા-ખોલ્લું, તે.
વાએ-અફસોસ ! [પવું.
વાપસ-પાછું ફેરવવું અથવા આ-
વારે-કુટડો, ઝટકો. કુરબાન થવું.
વારિદ-દાખલ થવું, આવવું.
વારું-કુરબાન થવું અથવા કરવું.
વાલી-ખુદા, શેઠ, ધણી.
વાસલ-મેલાપ.
વાહેદ હુ-એકલો એક, ખુદા.
વાહશતઝદા-જંગલી જેવો.
વિરાના-જંગલ
શઆર-ખસલત.
શકિલ-ખુબસુરત, સોહામનો.
શગુન-સગણ, મહુરત.
શબ-રાત,
શબનમ-દવ, ઠાર, ઓસ, ઝાકળ.
શબાબ-જવાની.
શબો રોજ-રાતો દિવસ.
શર-ગડબડ, ભીડ, બુરાઈ.
શરકત-ભાગ, હિસ્સો.
શરીર-મસ્તીખોર, ચુલબુલો
શહે ખાવર-સુરશીદનો શાહ.
શહેદ-મધ.
શાઈદ-કદાચ
શાદાં-ખુશી.
શાન-રૂપ, ચાલ, રીત.
શાયાં-લાયક. છાજતું.
શાહાના-બાદશાહી લાયક.
શુબા-શક, વહેમ.
શેએર-કવિતા.
શેરે નર-સિંહ.
શોબદે,-જાદૂ, હાથ ચાલાકી.
શોહર-ખાવિન્દ.
શોહરત-ચર્ચા, પુકાર.
સએદ-શિકાર.
સજના-રચવું, ગોઠવવું.
સદફ-સીપ.
સદહા-હજારો.
સનદ-સતા.
સબદ-ટોપલો. [હારડી.
સબહા-બન્દગી કરવાનો દાણાની
સમ-જહેર, વિખ.
સમદ-મોહટો, બુલંદ. પાક.
સમર-ફલ.
સર તા પા-પગથી તે માંથા સુધી.
સર નિગૂં-માથું નીચું કરવું.
સરે કદ-સરોવરના કદનું. [નાર.
સરીરઆરા-તખ્તને જેબ આપ-
સહર-સહવાર, બામદાદ.
સહમ-ડરાઈ જવું, થંભ થઈ જવું.
સહાબ-વાદળું.
સહારા-સહયારો.
સાઅત-ઘડી, ચોગડિયું.
સાઅતે મએમું-મુબારક ઘડી.
સાઈલ-સવાલ કરનાર, માગનાર.
સાજ-સિન્ગાર.

સાદા રૂ—સાદું આદમી.
સાદિક—સાચ્ચો.
સાની—બરોબરિયો, જોડિયો.
સાબિત કદમ—ઉસ્તવાર, મક્કમ.
સિત્ત—ટુકડો, કટકો.
સિફાત—ખસલત.
સિમ્ત—તરફ, બાજુ.
સીમતન—રૂપેરી બદન.
સુદસ—ચાર એક સરખા અને બે એક સરખા કાફીયા મલી છ કલીના એક બંધની કવિતાની બાંધણી.
સેહત—તનદરોસ્તી,
સૈયાદ—શિકારી.
સોગી—ગમ કરનાર.
સોઝ—ગમ.
સોહેના—સોભાવલી.
હક્ક—દાવો. ખુદા.
હક્કાબુત—ખુદા અને મુર્તિ.
હઝ—ખુશી, મજા.

હુબાબઆસા—પરપોટા મિસાલ.
હબીબ—દોસ્ત.
હમદમ—સાથી, જોડિયો.
હમરાહ—સાથી.
હમશિરા—બહેન, સાથેદુધ પીનારી.
હમસર—સાથી.
હરચંદ—કેટલોક, જોકે.
હરજાઈ—દુર ઠેકાણે ભટકનાર.
હરી—લીલી, તાજી.
હલ—આસાન. [હવસ.
હવસે આમ—સાધારન માનવીનો
હશ્ર—કયામત, આખેરીનો દિવસ.
હસ્તિ—પેદાઇશ, દુન્યાં, જગત.
હસરત—ગમ, દુખ.
હસી—ખુબસુરત, રૂપાવલો.
હાસેદો—અદેખાઈ કરનારાઓ.
હિજ્ર—જુદાઇ.
હિંદૂ—હેંદૂ.
હૂર—બહેસ્તની ઓરત.
ક્ષમા—માફ.

વીકટોરીયા નાટક મંડલીના
ઉર્દુ ગાયન યુકત નાટકો.

	રૂ.	આ.
હુમાયુન નાસીર.	૦	૬
હીર રાંઝા.	૦	૪
બેનજીર બદરેમુનીર.	૦	૪
પુરન ભગત	૦	૪
સબ્ઝેકુસ સુલેમાન	૦	૪
જફાએ સીતમગર તથા મીયાં પીસુ	૦	૬
ફીસાનએ અજાઇબ	૦	૮
હાતમ બીન તએ તથા બોલેમીયાં	૦	૮
ઇનસાફે માહમુદશાહ ગજનવી	૦	૮
જુલ્મે અજલમ	૦	૬
ખ્વાબે મોહબ્બત.	૦	૬
અજાએબાતે પરસ્તાંન.	૦	૬
ફરેબે ફીત્ના	૦	૬
શુરે રઅદશાહ	૦	૬
આશકકા ખુન, દામન પ બખા	૦	૮
જલસો તથા ફરેબી મોહબ્બત	૦	૪
મીયાં પીસુ.	૦	૨
બોલે મીયાં.	૦	૨
નુરૂદ્દીન ઔર હુસ્ન અફરોજ	૦	૨
ચમબેલી ગુલાબ	૦	૨
ઇંદર સભા (હાલમાં ચાલતી)	૦	૩
અલાદીન.	૦	૩
તીલસ્મે જોહરા	૦	૩
લયલી વ મજનુ.	૦	૩
છેલ બટાઉ મોહેનારાની તથા હવાઇ મજલીસ.	૦	૪
ફરરોખ સભા	૦	૩
શકુનતલા.	૦	૩
જેહાંગીરશાહ ઔર ગોહર	૦	૩
બેનજીર બદરેમુનીર (જુની).	૦	૩

ઠેકાણું :—અલાયન્સ પ્રીંટીંગ પરેસ, નાં૦ ૭ મરીન સ્ટ્રીટ તથા જાં૦ બેં૦ કરાંણી, પારસી બજાર.

સી. એમ. બાલીવાલા
ટેલર, ડ્રેપર અને હેટર.

ઘણાજ હલકા, સુંદર તે સાથે શોભીતા **વેલાતી ફેંટા,** નાહના મોહટા, તરેહવાર ફેશનના તઇયાર મલશે, અથવા બનાવી આપવામાં આવશે.

વેલાતી સાધારણ ફેંટાની કીંમત રૂ.૫) તથા બંગાલી ફેંટાની કીંમત રૂ. ૨ાા થી રૂ. ૨ રાખીછે.

કીસમ કીસમનાં કપડાંની ટોપીઓ.

કેશમીર, સકલાત તથા આલપાકાના ડગલા પાટલુન તથા અનેક કીસમનાં કપડાં સીવેલાં તઇયાર મલેછે અથવા બનાવી આપવામાં આવેછે.

ભાત ભાતનું કાપડ વેચાતું મલે છે.

સી. એમ. બાલીવાલા.
ટેલર, ડ્રેપર અને હેટર.
નાં૦ ૧, ધોબી તલાવની પાસે.

સએફુસ સુલેમાન

ઉર્ફે

માઅ્‌સુમ માઅ્‌સુમા.

નાટક તીન બાબકા.

વાસ્તે ગોરોહે વીકટોરીયા નાટકકે,

તરજોમહ કીયા

મુનશી માહમુદમીયાં મુતખ઼લ્લુસ બ રૌનકને

ઔર

દો બારા છાપકે ઇજહાર કીયા વાસ્તે ખાસો આમકે,

માલેકાને

ગોરોહે વીકટોરીયા નાટકકે હુકમસે

જેહાંગીર બેજનજી કંગાની ઔર કાવસજી પેશતનજી ખટાઉને

જ઼બાંને ઉરદુ બ હુરૂફે ગુજરાતી.

મુંબઈ,

અલાયન્સ પ્રીંટીંગ પ્રેસ, નાં૦ ૭, મરીન સ્ટ્રીટ

કાવસજી પેશતનજીને છાપા હુએ.

ઈ૦ સ૦ ૧૮૮૩ ઇંગ્રેજી.

તખ્તએ નાટક.

ખુશસીયર....................અમીરે તારા નગર.

ગીલમાનરૂ....................ફરજંદે ખુશસીયર.

સાદીક....................એક બદ ખસલત શખ્સ.

પાગલખાંન....................સાદીકકા નોકર.

ખન્નાસ....................ઇબલીસકા નોકર.

હુરવશ....................ખુશસીયરકી ભતીજી ઔર ગીલમાનરૂકી મઆશુક.

ગુલરૂ....................જને ખુશસીયર.

જોબેદા....................જને સાદીક.

મઅસુમા....................દુખતરે સાદીક.

આસમાનપરી....................નેકોંકી રાહબર.

દેવ—સીપાહી—વગએરા.

મુકાંમ

તારા નગર.

યેહ નાટક સને ૧૮૪૭ કે બીસવેં કાએદેકે ઔર સને ૧૮૬૭ કે પચ્ચીસવે કાએદેકે મુતાબીક દાખલ રજીસ્ટર હુવા હય. ઔર ઇસકે તમામ હુકુક ગીરોહે વીકટોરીયા નાટકકે માલેકોને અપને કબજેમેં રખ્ખે હયેં. મુસમ્મા દાદાભાઈ રતનજી કુકી, ખુરશેદજી મેહેરવાનજી બાલીવાલા, ધનજીભાઈ ખુરશેદજી ઘડીયાલી, દોસાભાઇ ફરાંદુનજી મુગલ એ ઇજાજત માલેકાંને મજકુરકે ઇસ કોઇભી હીસ્સા કીસીને કરકે દીખલાના નહીં, ઔર ઇસ છાપ કર મુશતહર કરનેકા તમામ હુકુક જેહાંગીર બેજનજી ૨. ઔર કાવશજી પેશતનજી શરાફને માલેકાંને મોસુફસે ખરીદ હયેં, ઇસ લાયે ઇન્હોકી ઇજાજતકે સીવા કીસીને છાપ

સએદુસ સુલેમાન
ઊર્ફે
માઅ્સુમ માઅ્સુમા.

બાબ પહેલા—પરદા પહેલા.

જંગલમેં એક ઝોંપડી.

[સાદીક્કા તાઅ્રરૂફ કરતે દીખલાઇ દેનાં.]

ઝીલા-કલ્યાંન—લાવની.—પ્રીતમ પ્યારે સોજા.—તર્જ.

સાદીક્—

હવસકો હમને જાના હએ—બુરાઇકા ખજાના હએ.—હવસકો.
ઇસ હવસસે સએકડો હો ગએ જેર ખાક,
પાક ઇનસાંકો પેહી કરતી હએ નાપાક,
હવસસે પૂર જમાનાં હએ—બુરાઇકા ખજાના હએ.—હવસકો.

હએં હવસકે ઉર્ફે તીન, હએ ઔર સીનો વાવ,
તીનોભી મનુક્ત હએં, કયા ફાએદા ઇનસે પાવ,
કયા હાસીલ ઇનસે આના હએ—બુરાઇકા ખજાના હએ.—હવસકો.

મએંનેભી આ લાલચમે ખેલા જુવેકા ખેલ,
દૌલત મેરી સબ બહા લે ગઇ હવસકી રેલ,
મોહબ્બીસતો દીવાના હએ—બુરાઇકા ખજાના હએ.—હવસકો.

[દાખેલ હોનાં જોમેદાકા.]

પીલુ—ગઝલ.—કૌન જંગલમે જા તુ ફુસારે.—તર્જ.

જોએદા—તુ અબ ગુજરી બાતોંકા અફસોસ કર તુ;
કુછ આઇન્દાકી ફીક્ર પર કસ કમર તુ.—ન અબ.
હુવે ફાકે ઘરમે દો દીન વ લેકીન;
નહીં લાતા હએ પએદા કુચ્છ કરકે જર તુ.—ન અબ.
હએ બીન દુધ કે, લબ પર હસ તીફલકે દમ,
કર ઇસકે તડપને પ ટુક એક નજર તુ.—ન અબ.
હુવા હાતસે અપને ખુદ ખ્વાર પ્યારે,
જુવેમે જરો માલ સબ હાર કર તુ.—ન અબ.
જો કુચ્છ હોના થા વ્હો તો સબ હો ચુકા હએ,
જા અબ કરને મજદુરી પ્યારે મગર તુ.—ન અબ.

અબીયાત.

સાદીક—ક્યા કમ થા ગમ મેરે જીકો દુખાને?
જો આઇ હએ મુઝે તુભી સતાને?
હવાસ અબતો નહીં હએ મેરે કાયમ,
રહા કરતા હું મએં બેમગ્જ દાયમ.
જુવેમે જબસે હારી મએંને દૌલત,
હુવી હએ હાએ! તબસે મુઝકો વાહશત.
કાંહાં હએં આશનાં વ્હો મેરે બદકાર?
જો ખાને પીનેકો હોતેથે તૈયાર.
કાંહા હએં દોસ્ત અબ વ્હો સબ બદ અખ્તર?
જો લે જાતે થે રંડીકે મુઝે ઘર.
કાંહા હએ વ્હો રફીક અબ મેરે સારે?
કે સુખમે ઉમ્ર સંગ મેરે ગુજારે.
થે વ્હો મરદુદ ક્યા પૈસેકેહી યાર?
જીન્હે અપના સમજતા થા મએં ગમખ્વાર.

મુખમ્મસ.

જોએદા—

જો નહીં જાને કાર પૈસેકા—આદમી હએ વ્હો ચાર પૈસેકા,
સબ હએ નકશા નીગાર પૈસેકા—ચાહ પૈસેકી પ્યાર પૈસેકા,
જીસકો દેખોસો યાર પૈસેકા.

સાદીક—

હાએ! કયું પૈસા મએંને ખ્વાર કીયા—ઓ સાહીબ દુશમનોકો યાર કીયા,
વાએ ! મ્હે કૈસા મએંને કાર કીયા—કયું ન અએ પૈસે તુઝકો પ્યાર કીયા,
હાતસે અપને ખુદકો ખ્વાર કીયા.

ગજલ—તાહુતુલ લકૂજી.

જોએદા—

ઇતને દીન નાદાન રહા, અબ ફાએદા હો કર આકીલ કયા ?
બાહાર ગઇ ઓર આઈ ખીજાં, તબ હોના ગુલ પર માઇલ કયા ?
લાઝીમ તો થા કરની હીફાજત પહેલેહી અપને ખીરમનકી,
ચુન ગઇ ચીડીયેં ખેત, અબ હો પચતાનેસે હાસીલ કયા ?
જા કુચ્છ કર કર મજદુરી લા પૈસા તાકે હોવે ગુજર,
દુધ પીન મ્હે મરે હએ બચ્ચા, બએઠા હોકે કાહીલ કયા ?

મુસદદસ.

સાદીક—

નહીં રખ્ખી જમાનેનેહી મેરી હાએ ! જબ પરવા,
મુઝેભી ફીક્ર બીબીકી ન હએ બચ્ચેકી અબ પરવા.
તુમ્હે પૈસેકી પરવા હએ, નહીં હએ મેરી અબ પરવા,
થા પૈસા પાસ મેરે તો મેરી રખતેથે સબ પરવા.
હું ગમસે મએં તો દીવાના, તુમ્હે મજદુરી સુઝી હએ ?
મીલો મીટ્ટીમે દોનો અબ મુઝે માહજુરી સુઝી હએ.

જોએદા—

ગલત કહેતા હએ તુ, "તુમકો નહીં હએ મેરી અબ પરવા,"
તેરી ઇસ મુફલસીમેભી તો છોડી હમને કબ પરવા ?
ભલા તીસપરભી તુ મેરી ન રખ્ખ આલી નસબ પરવા,
વ લેકીન અપને બચ્ચોંકીતો રખ્ખતે આએ સબ પરવા !
બચાને ઇસકે જીકોહી મુઝે મજદુરી સુઝી હએ,
તો તુઝકો કહેતી હું મએં, ઔર તુઝે માહજુરી સુઝી હએ.

રૂબાઈયાત.

સાદીકુ—

લગી મરનેકોહી કુમરીતો ક્યા શમશાદસે મતલબ?
બ વકતે નજઅ ક્યા બુલબુલકો ગુલકી યાદસે મતલબ?
હરએકસે વકત રાહતકે તો મતલબ રખ્ખે હએ ઇનસાંન,
ન જીકો અપને રાહત હો તો ક્યા ઔલાદસે મતલબ?

જોબેદા—

નહીં રખ્ખી થી ગો શીરીનને ફરહાદસે મતલબ,
મગર તા મર્ગ રખ્ખા ઊસને ઊસકી યાદસે મતલબ.
પીદરકે ગમકી ગર નાંદાન બચ્ચેકો ન હો પરવા,
તો ક્યા ઊસ ગમમે વ્હો રખતા નહીં ઔલાદસે મતલબ?

સુદસ.

સાદીકુ—

પડો દોજખમે તુમ ઔર ડાલો બચ્ચેકો જહન્નમમે,
મએં દીવાંનાં બનાં હું હાએ! અપને આપહી ગમમે.
સતાને ક્યું ભલા જીતે હો મુઝકો તુમ રહે આલમમે,
દે બચ્ચા લા મરોડું ઊસકી ગરદન એકહી દમમે,

[સાદીકકા લડકીકો મારને જાના, ઔર જોબેદાકા ઊસે બચાના.]

તુઝેભી જાનસે મારૂં કે રહે મીટ જાએ સબ ઝગડા,
મએં ખુદ મરતા હું જાલીમ કરતે હો ક્યું મુઝસે અબ ઝગડા?

[બેહોશ હોકર ગીરના સાદીકકા.]

મુસદ્દસ.

ખુદાકા ક્યા હુવા હએ ગર્મ બાજાર,
તવંગર ફખ્રમે હએં સબ ગીરફતાર.
ન કુછ બેગાને અપનેકી હએ દરકાર,
હવાકે ઘોડે પર હએં સારે અસવાર.
ગોયા શીરઓન ખુદકો જાનતે હએં,
ગરીબોંકો નહીં પહેછાંનતે હએં.
જમાનેસે મુરવ્વત ઊઠ ગઇ હએ,
દીલોંસે અબ મોહબ્બત ઊઠ ગઇ હએ.

કરમ ઊઠ્ઠા મુનાંયત ઉઠ ગઈ હય્એ,
રહે બાઈસ હય્એ કે ચાહત ઊઠ ગઈ હય્એ.
હુવા હય્એ કયા અઝીઝે આંમ પૈસા,
હય્એ સબકા દીન ઔર ઈસલાંમ પૈસા.
ઓ જાલીમ મેરા ખુદ તુ હોકે શૌહર?
ગયા પૈસા તો અકલો હોશ ખો કર,
રહે લખ્તે દીલ તેરા બચ્ચા, બદ અખ્તર,
મીલાતાથા ઈસે માટીકે અંદર?
ખુદાસેભી નહીં ડરતા થા મલઊન?
અરે કયા કાંમ તુ કરતા થા મલઊન?
જીગરસે કીના, ઈસ કીને પ લઆનત,
તેરે ઈસ સંગસે સીને પ લઆનત.
હય્એ તેરે સાત અબ જીને પ લઆનત,
શરાબે પરલકે પીને પ લઆનત.
તુ કયા પાલેગા હમકો અએ બદ અખ્તર?
હય્એ સબકા પાલનેવાલા ખોદા દાવર.

[જોબેદાકા ગુસ્સેમે આંનકર માઅસુમોંકો સાથ
લે ઘર છોડ જાનાં, સાદીકકા હોશમે આંનાં.]

અ બી આ ત.

સાદીક—કયા રંજો ગમમે હાય્એ! ગીરફતાર મય્એં હુવા,
આસુદા કયા થા ઔર કયા નાચાર મય્એં હુવા.
અય્એ જોબેદા મય્એં કૈસા કરૂં દુર રંજો ગમ,

[જોબેદાકો નહીં દેખનેસે સાદીકકા
હય્એરાંન હોનાં.]

અફસોસ! કયા ચલી ગઈ? સદ હય્એફ! કયા સીતમ!

સુ દ સ.

લાયક હય્એ જાનાં તેરા બેલાશક અય્એ જીશઆર,
હરદમ નયા સીતમ મેરા સહેતીથી દીલફીગાર.
બચ્ચોંકા અપને ખુન મય્એં કરતા થા નાબકાર,
કયા મુફલસીને હોશ કીયે હય્એં મેરે ફરાર,
ચક્કી બને હય્એં મેરે લીયે અર્જો આસમાં,
ઔર મીસલે દાનાં પીસતે હય્એં મુઝકો બેગુમાં.

કટેયાંન—ગઝલ—કુબકર દીલમે મેરે.—તર્જ.

હાએ ! મુફ્લીસ જો કોઇ તુટકે જરદાર બને,
મુફલસી ઉસકે લીયે ક્યું નહીં તલવાર બને?—હાએ !
ન બડાકે કીસી દુશમનકોભી યા રબ તુ ઘટા,
બલકે જો હોવે સીપાહી વોભી સરદાર બને.—હાએ !
જરે ગુલ બાગમે જબ દુજદે ખીઝાંને લુટા,
હોકે પઝમુરદા વો ઈફ્લાસસે સબ ખાર બને.—હાએ !
બાગબાં હોતા નહીં મેહેરબાં તુતો મુઝપર,
પુર ફીઝા કેસા મેરે બખ્તકા ગુલઝાર બને.—હાએ !
સુનતા ફરીયાદ હમારીહી નહીં તુ અએ ખુદા,
એસે દુન્યાંમે ક્યા એક હમહી ગુનાહગાર બને.—હાએ !

મુ દ સ .

ફરીયાદ મેરી સુનતા નહીં જબકે ઝુલ જલાલ,
તબ કીસ લીયે મએં નેકી બદીકા રખ્ખું ખીયાલ.
ચોરી, ફરેબો ખુંસે કરૂં જગકો પાએમાલ,
ગએરોંકા હર તરહા કરૂં કબ્જેમે અપને માલ,
જીસકી મદદસે દહરમે મએં શાદ કાંમ હું,
શએતાનભી વો હો તો મએં ઉસકા ગુલાંમ હું.

[સીઆહ બાદલકા એકાએક નજહાર હોનાં,
બર્કકી ચમકકે સાથ અગ્રે ગલીજાસે
ખન્નાંસકા નમુંદાર હોનાં.]

ક લી યાં ન—સા રે ગ મ .

ખન્નાસ—

ક્યા હએ ગમ, બોલ મેરસે,
કીયા હમકો યાદ કૈસા, ક્યું હએ એસા, બેકલ જૈસા.—ક્યા.
મુરીદ હો મેરા, દુખ સારા, ટલે તેરા, હોજા ચેરા.—ક્યા.

ઠાફી—જીલા—સુરત તેહારી સૈયાં.—તર્જ

સાદીક—

હએ તુ બલા ક્યા તોહે નાહીં મએંને જાનાંરે.—હએ.
હએ કૌન તુ બોલ જલદીસે મોહે,
મોરે ઘર પર તોરા હુવા કૈસા આનાંરે?—હએ.

જીલા—કાફી—કોઇ ઘડી ન વસ્લકી.—તર્જ.

અન્નાસ—

શએતાનકો જો તુને કીયા યાદ અએ બશર,
ઉસ શાહાને સુની તેરી ફરીયાદ અએ બશર.—શએતાનકો.
ફૈરન મુઝે મદદકે લીયે તેરી ભેજા હએ,
અન્નાસ નાંમ મેરા હએ રખ યાદ અએ બશર.—શએતાનકો.
...ંમો સહર ગુલાંમી જો મેરી કરેગા તુ,
કર દુંગા એક પલમે તુઝે શાદ અએ બશર.—શએતાનકો.

બરહુન્સ—લાવની.—બેદરદી દગા તેરે દીલકા.—તર્જ.

સાદીક—અએ શાહોંકે શાહ મેરે વાલી, હું ગુલામ મએં તેરા,
સખ્ત મુફલસીને દીન દાનો અરે હાએ! મુઝે ઘેરા.
લગા મોડને મુંહ મુઝસે, અપનાં વ બેગાના,
જ્હોભી ગએર હુવા હએ હાએરે! જીસે અપના મએં જાના.
રખ સર પ મેરે તુ જલદી, આબ તાજે શાહાના,
તા હો જાવે મેરા દુર સારા રંજો અલમ પાના.
રહું તેરે મએં જેરે ફરમાં, ટલે દુખ અગર મેરા,
સખ્ત મુફલસીને દીન દીનો અરે હાએ! મુઝે ઘેરા.

અબી યાત.

અન્નાસ—હું મઆવીન મએં તેરા ક્યું હોતા હએ તુ બેકરાર,
આજહી તુઝકો તવંગર કરતા હું મએં આશકાર.
પર હમારે હુકમ પરહી ચુસ્ત તુ રહેનાં મુદાંમ,
કરનાં ઈનસાંનોકી ખ્વારી તાકે હો આલી મુકાંમ.
મહેલ તુઝકો રહેને હમ દેતે હએં અબ એક જરનેગાર,
દેખ થોડે અર્સેમે બડતા હએ કયા તેરા વીકાર.

કવ્વાંત.—ઈંગ્રેજી તર્જ.

સાદીક—હર દમ તેરા ધ્યાંન, કર તુ મુઝકો અબ ફરમાંન,
કહે તુ તો દે દું જાંન, તાબએ હું મએં અબ હરઆંન.
હું મએં મુદાંમ, તેરાહી ગુલામ, કહે તુ કાંમ, નેકનાંમ,
કરદું મએં તમાંમ—હર દમ.

મજકુર તર્જે.

ખન્નાસ—

કર તુ ય્હે પએમાંન, માને હકકો જો ઇનસાંન,
કર તુ ઊસકો હએરાંન, જપના નીત ફૂર યા શએતાંન,
હોગા માલદાર, તુ અએ જીગીફાર, જર ખીસીયાર, લે હરબાર,
હમસે તુ અએ યાર—કર તુ.

[દાહશતનાક આવાજકે સાત ખન્નાસકા
જાના ઔર સાદીકકા ઊસકે પીછે
હોના રવાનાં.]

બાબ પહેલા.—પરદા દુસરા.

બાગ.

[બાગકે દરવાજેકે નજદીક જોબેદાકા બેકરારી
કરતે હુવે માઅસુમાકો લે કર આનાં.]

અબીયાત.

જોબેદા-તડપતી હએ મેરી બેટી કરૂં કયા મએં ઇલાજ અફસોસ !
બગએરજ દુખકે દીન તીસરા હએ ઇસકો આજ અફસોસ !
ય્હે મરતે વકતકા દેખું તડપના કૈસા મએં તેરા,
હએ કયું બેતાબ તુ ઘબરા ગયા હએ હાએ ! દમ મેરા.
જમી હએ તેરી માં, જા પાસ ઊસકેહી તુ અએ પ્યારી,
પીદર હએ આસમાં તેરા, કરેગા પરવરીશ વારી.
તુઝે જીસને કીયા પએદા વોહી તેરા સદા હાફીજ,
મએં તુઝકો છોડ કર જાતી હું અએ બેટી, ખુદા હાફીજ.

[અપને અફસોસકે સાત બેટીકા દુખ દેખ
ન સકનેસે માઅસુમાકો દરવાજેકે
નજદીક રખના જોબેદાકા ઔર ગીરીયા
વ જારી કરના.]

કાહાનડા—ગજલ—હોરીકી ભીનક મોરે.—તર્જ.

ઓ ખાલેક ! તુ ખાવીન્દ ! ખુદાયા ! ખુદાયા !
રખ ઇસ પર અપના તુ સાયા ખુદાયા.—ખુદાયા.

નીગાહબાંની ઇસકી તુ કીજો હમેશાં,
નહીં સુખ રહે બચ્ચેને પાયા ખુદાયા.—રખ.
તુ પોશાક નેકીકા પહેના તા ઇસકો,
કહે નેક અપનાં પરાયા ખુદાયા.—રખ.
ખબરદાર દોલતસે મુઝ બેવાકી રહે,
તેરે જીમ્મે રહે બચ્ચા આયા ખુદાયા.—રખ.

[પહેછાનતકે લીયે સાદીકુકી તસવીરકા લીફાફા માઅસુમાકે સગાને રખ આહા કુગાં કર કર જોખેદાકા જાનાં, ઔર સામનેસે ગીલમાનરૂકા આનાં.]

ઝીંઝોટી—લાવની—સુંદર કહેતી પીયા પીયા.—તર્જ.

ગીલમાંનરૂ—

અએ ગમ તુ જીસ જાએ નહીં, વોહ જગે જેહાંમે નહીં કહીં,
હર એક દીલમે ઘર હએ તેરા, ખાલી તુઝસે નહીં જમીં.
મુફલીસહી નાશાદ નહીં, આહલે દૌલતભી આઝાદ નહીં,
બેગમ હોગા દહરમે જો, વોહ આદમકી ઔલાદ નહીં.
મેરા પીદર સરદારે જેહાં, વોહોભી કરતા હએ દીન રાત ફુગાં,
કયું હએ મુજતર ઇતનાં વોહ રહે હોતા નહીં હએ ભેદ અયાં.

[દાખેલ હોના ખુશસીયરકા.]

મજકુર તર્જ.

ખુશસીયર—

બેટા કયું હએ પરેશાં તુ, હએ ફીક્રમે કૈસી હએરાં તુ ?
પજમુરદા કયું મુંહ હએ તેરા, ગમગીં કયું હએ અએ જાં તુ ?
દુખ્તર તેરી જબસે મરી, સુખ તરક ભતીજીને મેરી કરી,
ઉસકો દીલાસા દેના તુ હએ નયા નયા દાગે જીગરી.

ખમસા.

ગીલમાંનરૂ—હુરવશકો તો દીલાસા દેતા હું સુબહો મસા,
કયું કે વાલીદ ઐસી કહાં મુઝકો મીલેગી દીલરૂબા.
પર નયા ગમસે તુમ્હારે, મેરે દીલમે ગમ બસા,
ઉસ જલે ઘર પર પીદર હર રોજ તકલીફ આપ ઉઠા,
જાતે હો ઔર કરતે હો કયું દેખ કર આહો બુકા ?

અ બી વા ત .

ખુશસીયર—અએ મેરે પાસે હુવે બચ્ચે ન પુછ અબ ઉસકા હાલ,
કહેનેસે દીલકો નીહાયતહી મેરે હોગા મલાલ.
ગીલમાંનરૂ—ક્યા પીદર મએં આપકા પાલા હુવાહી હું પીસર?
જબતો મુઝકો ભેદસે વાકીફ કરો અએ નામેવર.
ખુશસીયર—જીદ જો તુ કરતા હએ તો મએં કહે દેતા હું તેરી બાત,
સુન તુ અએ ગીલમાંનરૂ ગુજરી જો મુઝપર વાંરી દાત.
જો જલા ઘર દેખ કર રોતા હું મએં જારો નેજાર,
ખાસ થા મેરા મહેલ વ્હો અએ પીયારે જરનેગાર.
ઉસમે ગુલરૂ નાંમ રહેતી થી મેરી મઆશુક એક,
થી બહોતહી ખુબસુરત ઔર નીહાયત થી વ્હો નેક.
એક દીન દીઇ હએ કીસીને આગ ઉસ ઘરકો લગા,
જલ ગઇ હએ ઉસમે મેરી હાએ! ગુલરૂ દીલરૂબા.
પીટતા સર આ રહા થા મએં બહોત હો બેકરાર,
રાસ્તેમે એક પડા રોતા થા બચ્ચા જારો જાર,
રહેમ ખા કર મએં ઉઠા લાયા હું ઊસકો અપને ઘર,
વ્હો તુહી હએ,વ્હો તુહી હએ,વો તુહી હએ અએ પીસર.

[ગીલમાનરૂ ઔર ખુશસીયરકા બગલગીર હોના, ઔર ગીલમાનરૂકી નજરકા માઅસુમા પર પડનાં]

ગીલમાનરૂ—પીદર બચ્ચા રહે નાવારીસ પડા કૌન!
ગયા હએ છોડ કર ઇસકો ભલા કૌન!
ખુશસીયર—અરે અફસોસ! સચ કીસકા પીસર હએ!
હએ કૈસી ઇસકી માં, કૈસા પીદર હએ!
જો ઇસ માઅસુમાકો યહાં છોડ સદ હએફ!
ગએ હએ હાએ! કયું મુંહ મોડ સદ હએફ!

[ઉઠાના ગીલમાનરૂકા માઅસુમાંકો પ્યારસે.]

ગીલમાનરૂ—પીદર હએ લડકી રહે તો મેરે બરમે,
હુવી પએદા કીસી મુફલીસકે ઘરમે.
ખુશસીયર—યેહી માઅસુમ હોતા હએ મુઝે તૌર,
પર ઇસકો દેખ સુઝા મુઝકો કુચ્છ ઔર;

નીહાયત હુરવશ રહેતી હએ મુજતર,
મરી માઅસુમાં જબસે ઉસકી દુખ્તર.
સદા દીવાંનેપનકા ઉસકો હએ જોશ,
કોઈ અકુલો હોશ ઉસને સબ ફરામોશ.
વ્હે લડકી બેગુનાહ દે ઉસકે બરમે,
તો કુચ્છ હોશ આએ ઉસ નુરે બસરમે.
તેરી દુખ્તરકાભી માઅસુમાં થા નામ,
રખેં હમ ઇસ્મ ઇસકા યાહી ખુશ કામ.

શીલમાનરૂ—સલાહ હએ ખુબ જા મએં ઘરકે અંદર,
મેરી માઅસુકુકો લાઉં ખુલા કર.

ખુશસીયર—વ લેકીન વ્હો નહીં આનેકી જબતક;
ન તુ એસા કહેગા ઉસકો તબતક;
કે ચલ દેતે હએં તુઝકો તેરી દુખ્તર;

શીલમાનરૂ—કહુંગા એસાહી મએં ઉસકો જા કર.

[જાના શીલમાનરૂકા ઔર ખુશસીયરકો
લીફાફા પાના માઅસુમાકે સરાનેસે.]

ખુશસીયર—અરે પર યે સરાંને કયા પડા હએ?
લીફાફા હએ વ્હે, કયા ઇસ પર લીખ્ખા હએ?

[ખુશસીયરકા લીફાફા બાંચનાં.]

તાહુતુલ લફ્જી-ગઝલ.

જો ઇસ મેરી બેટીકો લીલ્લાહ પાલે,
હરએક ઉસકી મુશકીલકો અલ્લાહ ટાલે.—જો.
નહીં પરવરીશ ઇસકી હમસે હુઇ જબ,
સરે રાહ ઇસ બચ્ચેકો હમને ડાલે.—જો.
ન ઇસકા દુખાનાં કભી દીલ ખુદારા,
પડે ગમકે હએં ઇસકે સીનેમે છાલે.—જો.
વ્હે જીસ રોજ ખુશ હોવે હદસે જ્યાદા,
તો ઉસ રોજ ખત તુ વ્હે ઇસસે પડાલે.—જો.
લીફાફા વ્હે ઉસ અર્સેમે કોઈ ખોલે,
તો સર અપને જુઠી કસમકી બલા લે.—જો.

[આના હુરવશકા શીલમાંનરૂકે સાત દીવાનેવાર.
ઔર મરહુમ બેટીકી યાદ કરનાં.]

ઝીન્ઝોટી—ઠુમરી—કૈસી આવેરે કલ મોરે.—તર્જ.

હુરવશ—ખાક ડાલેરે ક્યું જીગર પર,
સોવે ક્યું બેઠી મેરી કાયકે ઘર પર.—ખાક.
દેદ મુઝે મેરી માઅસુમા વર્ના,
ડાલુંગી ખુન અપને સર પર, જીગર પર.—ખાક.
તકતી હું રાહ મેરે નુરે બસરકી,
આંખેં લગી મેરી દર પર, જીગર પર.—ખાક.

અખીયાત.

ખુશસીયર—અબ હુરવશ ક્યું ખાતી હએ મેતના તુ દર્દો ગમ,
લે આએ હએં રહે માઅસુમાકો તેરી જાકે હમ.
[દેના ખુશસીયરકા માઅસુમાકો હુરવશકે પાસ.]
હુરવશ—ક્યા મેરી માઅસુમા ! તેરા શુક્ર અએ પરવરદીગાર,
દેખ બેઠી કીતની મએં તેરે લીયે થી બેકરાર.
[હુરવશકા માઅસુમાકો બા ઉલફતો પ્યાર
છાતીસે લગાનાં.]

તાહેયુર.

બાબ પહેલા—પરદા તીસરા.

રાસ્તા.

[હાતમે તુમડી લીયે હુવે ભાટકે લીબાસમે
દાખેલ હોનાં પાગલખાંનકા.]

જીલા—મડમ સાહબ લાંગાયા બોલા.—તર્જ.

પાગલખાંન—
બાવા સાહબ તુમડી ભરો, તુમડી ભરો,
ખએર કરો, પૈસા ધરો, તુમડી ભરો.—બાવા.
ચોરીભી કીઇ, ખુનભી કીયા, કીસેભી કતર,
એક બાકી ભીકરી સો તુમડી મેરી ભર.—બાવા.
સોનાં દેદો, ચાંદી દેદો, દેદો ખુબસા માલ,
ભરદો ભરદો, તુમડી ભરદો, લાલાજીકે લાલ.—બાવા.

થા મએં નૌકર સાદીકુકા, અબ હો ગયા હું ભાટ,
ભાટકો રૂપએ દીજે સાટ, બનેગા ઊસકા ઠાટ.—બાવા.
ખાંનેકો તો ખુબ મીલા, નહીં માલી શરાબ,
સવાલ ઊસકા કરતા હું મએં દે દે કોઇ શીતાબ—બાવા.

[અમીરી પોશાકમે સાદીકુકા દાખેલ હોના, ઔર પાગલકો પહેછાંનકર ગોશમાલી દેનાં.]

અબીયાત.

સાદીકુ—

કયું છોડી નૌકરી મેરી તુને અએ નાબકાર,
કયા મેરે ઘર થા દુખ તુઝે કર મુઝસે આશકાર ?
ખાને વ કપડેસે થા હમેશા તુ શાદમાંન,
જો છોડ કર કયું ભીકકા આયા હએ તુઝકો ધ્યાંન ?
ચલ ઇન દીનો કહાતા હું આહલે સરીર મએં,
તુઝકોભી અબ બનાઊંગા પાગલ અમીર મએં.

પાગલખાંન—

તુમ અમીર હો જાઇયે ઔર રહેને દો મુઝકો ફકીર,
કારે શએતાંની મએં કરકે અબ નહીં બનતા શરીર.
પેહેલે કીઇ જો નૌકરી મએને તુમ્હારી નેકનાંમ,
કયા કયા મેરે હાતસે કરવાએ સાહેબ તુમને કાંમ.
જીસ અમીરે ખુશસીયરકી બીબી પર આશક થે તુમ,
ઘર જલા કર ઊસકા તુમને નામદી કર ડાલે ગુમ.
હાતસે મેરેહી જલવાયા હએ તુમને ઉસકા ઘર,
કીસ ખરાબીસે મરી હએ ઉસકી બીબી ઔર પીસર.

સાદીકુ—

એસે ઐસે કામ કરનેસે ન તુ લરજા જીગર,
સર ગુનાંહ મએં અપને લેતા હું, તુઝે કયા હએ ખતર ?
દેખ સુમરન કરતા હું ફનાસકે મએં નાંમકા,
આયા પાગલખાંન વકુત અબ અએશ ઔર આરાંમકા.

પાગલખાંન—

અએશ ઔર આરાંમ તુમકોહી મુબારક નેકનાંમ,
અપનેસેતો અબ નહીં હો સકતે હએં શએતાંની કાંમ.

સાદીક—

જબ્ર કરકે તુઝકો મએં તો અપને લે જાઊંગા સાત,
હાતસે મેરે કાંહાં જાતા હએ અબ તુ બદસીફાત.

પાગલખાંન—

બસ ન સુખા દમ દો મએં સમઝા બડે સરદાર હો,
જબ્ર કયું કરતે હો, કયા કુચ્છ તુમ મેરે મુખ્તાર હો ?

ખન્નાસ— [નમુંદાર હોના ખન્નાસકા.]

ર્હે નહીં મુખ્તાર તેરા, હએં વલે મુખ્તાર હમ,
કયું હમારે રાસ્તેસે ફેરતા હએ તુ કદમ.
બેહતરી ગર ચાહે હએ તો જલ્દ જા સાદીકકે સાત,
વર્ને બંદર બનકે તુ મલતા રહેગા અપને હાત.

પાગલખાંન—

જાતા હું રે જાતા હું, તુ મત બના બંદર મુઝે,
[ખુદસે] અએ સીઆહ સુરત ખુદા ગારત કરે જલ્દી તુઝે.

ખન્નાસ—

ચલ અએ સાદીક જા અમીરે ખુશસીયરકે જલ્દ ઘર,
કરતી હએ વાંહાં એક લડકી જીક્ર હક શામો સહર.
ના પીદર હએ ઊસકા, ના માદર હએ ઊસકી જીશઆર,
તુ બના પાગલકો વાલીદ ઊસકા, તો બન જાએ કાર.
ઇસ બહાંનેસે તુ ઊસ દુખ્તરકો જલ્દી લેકે આ,
ફેર કહુંગા ઊસકે હકમે જૈસા હો લાનાં બજા.

પાગલખાંન—

ઊસકા મુંહ કાલા હુવા, હો જાઊં મએં યાંહાંસે ફરાર,
વર્ને ર્હે કર લેંગે કુત્તે મુઝસે બકરેકા શીકાર.

ઝીન્ઝોટી—ગઝલ—બએતુસ સનમકો છોડકે.—તર્જ.

સાદીક—દુનીયાંએ દુંકે વાસ્તે કયા કાંમ કરતે હએં,
ઇસ કુફ્રકે લીયે તરક ઇસલાંમ કરતે હએં.—દુનીયાંએ.
શએતાંનાકે ગોલાંમોકી હએ આકેબત ખરાબ,
દો રોજ પહેલે દુનીયાંમે આરાંમ કરતે હએં.—દુનીયાંએ.
સબ હમ સમઝતે હએં વલે કરતે નહીં હએ કુચ્છ,
નૌશ એક શરાબે હાંસીકાલી જામ કરતે હએં.—દુનીયાંએ.
કયા હો ગયા ફરાર, ભલા જાએગા કાંહાં,
હમ હર તરાહસે જાકે ઊસે રાંમ કરતે હએં.—દુનીયાંએ.

[સાદીકકા જાના ઔર બાબે અવ્વલકા ઇખ્તેતાંમ પાનાં.]

તમામ હુવા બાબ પહેલા.

બાબ દુસરા—પરદા પહેલા.

બાગમે એક મહેલ.

[માઅસુમાકા સીતાઈશ પરવરદીગાર કરતે
હુવે ઈજહાર હોના.]

જીલા-પાહાડી-ઇંગ્રેજી તર્જ—યાદ કર આદમ તે દાતાર.—તર્જ.

માઅસુમા—

મેહેર કર હમ પર ઓ ગફ્ફાર, બંદે તેરે લાચાર,
નહીં તુઝ સીવા કોઈ ગમખ્વાર, અપની પનાહમે રખ્ખ તુ હરબાર.-મેહેર.
સબ અબ્દ, તુ માઅબુદ, સબ ફાની તુ મૌજુદ,
સબકા હએ તુ મકસુદ, હર હમ્દકા માહમુદ.-મેહેર.

[પાગલકા બરાએ ખએરાત તુમડી બજાતે આનાં.]

ભ ટા ઈ.

પાગલખાંન—

તુમડી ભર દરે મેરી તુમડી ભર દે
અલ્લાહકે લાલ મેરી તુમડી ભર દે.-તુમડી.
અરે કૌડી કોડી જોડ મેરી તુમડી ભર દે,
ઔર પૈસા પૈસા છોડ મેરી તુમડી ભર દે,
રૂપીયા જાંકે તોડ મેરી તુમડી ભર દે.-અલ્લાહકે.
ભરદે ભરદે ભરદે ભરદે ભરદે તુમડી ઝટપટ,
નેકી કરલે જબતક જીસમેં જાનકી હએ ગટપટ,
દોહી દીનકી ગીન અએ નાદા આલમકી તુ લટપટ,
તુટી કલ જો કલહી તેરી હોગા પલમે ચટપટ.-અલ્લાહકે.
અરે થોડી થોડી બાત મુઝે અબ યાદ આઈ,
સુન લીજો પાગલખાંન બાટકી બટાઈ,
જીતેજીકા મેલા, દુન્યા જીતેજીકા મેલા,
કોઈ કહાવે ગુરૂ ઈસમે કોઈ કહાવે ચેલા,
લડકોંસા ઈસ બાજીગાહમે ખેલ હર એક ખેલા,
પર જો જીતા બાજી હકકી હએ વોહી અલબેલા.-અલ્લાહકે.

ઔર થોડી થોડી બાત મુઝે ફૂર યાદ આઈ,
અચ્છા અટની પાગલખાંકી ઊસમે ખ્ગાઇ,
દુનીયાં નાટકખાંના હઐર દુનીયાં નાટકખાંના,
પીટ કીસીકા મસકન ગ્યાલરીમે કીસકા જાના,
બાક્સ ઔર ઇસ્ટાલસસેબી દરજ્જેકા હો પાંનાં,
લેકીન આખ઼ેર એકહી દરવાજ઼ેસે સબકો જાનાં.—અલ્લાહકે.

[માઅસુમાકો]—દે અલ્લાહકે નામ દે અલ્લાહકે નાંમ,
સુધરે તેરે કાંમ દે અલ્લાહકે નાંમ,
અએશ કર મુદાંમ દે અલ્લાહકે નાંમ,
જન્નત હો મુકામ દે અલ્લાહકે નાંમ.—અલ્લાહકે.

પાહડી ઝીન્ઝોટી.—જીસે ઇશ્કકા તીર.—તર્જ.

માઅસુમાં—લીયા તુમને ક્યા પ્યારા નામે ખુદા,
મેરી જાંન બસ નાંમ પર હએ ફીદા.
રહે દીલ ચાહાતા હએ અએ દાતા મેરે,
કે સર કાટ કર રખ્ દું આગે તેરે.
નહીં અબતો હાજ઼ીર હએ કુચ્છ મેરે પાસ,
મગર તંનકા લેલો રહે મેરે લીબાસ.

[ખુદકી ઓઢની ઊતાર કર દેના માઅસુમાકા પાગલખાંનકો.]

બ ટા ઈ.

પાગલખાંન—અમન હો બેટી તુઝે અમન હો બેટી,
શૌહર તેરા કોઇ ગુલબદન હો બેટી,
ગુલચેસા તો ઊસકા દહન હો બેટી,
નેક સારા ઉસકા ચલન હો બેટી.—અલ્લાહકે.

[પાગલકા માઅસુમાકો દોઆ દેના,
માઅસુમાકા જાનાં ઔર સામનેસે
સાદીકકા આનાં.]

અ બી યા ત .

સાદીક——ખડે હો જરા બાટજી કાં ચલે.
પાગલખાંન—[ખુદસે] બલા રહે પડી હાએરે! ફૂર ગલે.

સાદીક——અએ મુજી નહીં આઇ તુઝકો હયા!
મુઝે છોડ કર કયું ચલા તુ ગયા!

પાગલખાંન-ખુશી અપની કયા હએં તુમ્હારે ગુલાંમ,
[ખુદસે] જરા દમસેહી રખનાં પાગલખાં કાંમ.

[નમુદ હોના ખંન્નાસકા.]

ખંન્નાસ——એક બાર કયા? ગુલાંમ હએ સૌ બાર તુ મેરા,
મુંહજોરી કીઇતો કર દુંગા બંદરસા મુંહ તેરા.

પાગલખાંન--[ખુદસે]સબ અચ્છે હએં મગર યેહ હનુમાન હએ બુરા,
હુકુમ મેરે ઇસીકાહી ફરમાંન હએ બુરા.

ખન્નાસ——ચલ સોંચતા હએ કયા? જો કહું મએં વોહ કાંમ કર,
વોહ લડકી જો ગઇ ઊસે લે આ તુ જુદતર.

[ગાએબ હોનાં ખન્નાસકા.]

પાગલખાંન-સાહીબ વોહ લડકી ગએરકી હએ, ઔર હું મએ ગએર,
કયું કર વોહ આવે અફસોસ ઊસ દુંમએંકા હએ બએર.

સાદીક——જૈસા કહું મએં વૈસા બજા લા તુ જુદતર,
ઝુઠા પીદર વોહ લડકીકા જા બનકર ઊસકે ઘર,
ઔર કહેનાં હએ યેહ લડકી મેરી દેદો તુમ શીતાબ,
કર દુંગા અપની જાન અભી વર્ને મએં ખરાબ.

પાગલખાંન-તો કયા વોહ લડકીકા કોઇ હોગા પીદર નહીં?
ચલ જાવો યેહ ઠગાઇભી ચલ સકતી હએ કહીં?

સાદીક——માંદર હએ ઊસકી ઔર ન પીદર સુન તુ ધ્યાંનસે!

પાગલખાંન-અલ્લાહ મીયાંને ફૈંક દીઇ કયા આસમાનસે?

સાદીક——તકરીર કર ન ઇતની, જો કહેતા હું કર શીતાબ,
ખન્નાસકો બોલાઊંગા વર્ને મએં બે હીજાબ.

પાગલખાંન-ઊસ ભએંસાસુરકો લીલ્લાહ બુલાવો ન જાતા હું,
બન કર પીદર વોહ લડકીકા મએં લે કર આતા હું.
પર કોઇ દો લીબાસ તો અચ્છા અએ નેકનાંમ,
તો વાલીદ ઊસકા સચ્ચા મુઝે જાને ખાસો આંમ.

સાદીક——બેહેતર હએ મએં લીબાસભી દેતા હું તુઝકો ચલ,

પાગલખાંન-[ખુદસે.] ઇન મુજીયોંકીહી નહીં આતી હએ કયું અજલ?

[જાના સાદીકો પાગલખાંનકા.]

બાબ દુસરા—પરદા દુસરા.

દીવાંનખાંના.

[હુરવશકા ગીલમાનરકો તાઅરીફ ગાતે નજહાર હોના.]

ઝીન્ઝોટી—ગઝલ.—કીસીકા દર્દ દીલ.—તર્જ.

હુરવશ—

જફા જાને નહીં મુતલક, જો દીલબર હો, તો એસા હો,
સદા બુલબુલ પ હએ માઈલ, ગુલેતર હો, તો એસા હો.—જફા.
હું મીઝગાં દેખ દીલ ખસ્તા, ઔર અબરૂ દેખ કર મજબુહ,
અગર હો તેગ તો ઐસી, જો ખંજર હો, તો એસા હો.—જફા.
મએં પાસે માગે જાતી હું, વ્હો દેતે જાતે હએં મુઝકો,
હો શાહે હુસ્ન તો એસા, ગદા ગર હો, તો એસા હો.—જફા.
લબે રંગીનો દંદા દેખ, ઉસકે જોહરી બોલે,
અગર હો લાઅલ તો એસા, જો ગૌહર હો, તો એસા હો.—જફા.
મએં ગીલમાંનરૂ પ હું સદકે, હએ વ્હો મેરે પ નીત કુરબાં,
હો બીબી ગર તો ઐસી હો, જો શૌહર હો, તો એસા હો.—જફા.

[દાખેલ હોના ખુશસીયરકા.]

જીલા—કાફી-ગઝલ.—હું ન લાદે બોલી માંઇ મએંનું.—તર્જ.

ખુશસીયર—

માઅસુમાં કહાં હએ મુઝે અએ હુર દીખા દે,
ગાએબ મેરી આંખોંકા હએ કહાં નુર દીખા દે.—માઅસુમાં.
વ્હો જીકે ખુદા કરતી હએ, મએં સુનતા હું દીલસે,
હએ ઊસકા મુઝે દેખના મન્જુર દીખા દે.—માઅસુમાં.

[ખુદાસે દીલ લગાએ હુવે માઅસુમાકા આનાં હાતમે તસબીહ લીયે હુવે.]

એમન કલ્યાંન.—દુલહન માંગે સવારંન—તર્જ.

માઅસુમાં—

કહત હો કયું અએ બાંવરે આપનાં, અપનાં,
રહે સબ અપનાં, અપનાં, અરે સમજો સપનાં.—કહત હો.
ન સુન બુધ જગતકી તોહે કાંમ આવે,
બસ એક કાંમ આવેગા, હર નાંમ જપનાં.—કહત હો.

ઝીલા બરહન્સ—ઠુંમરી.—એકરે જાંની મારા.—તર્જ.
હુરવશ—નેકરે, એસી નહીં કોઇ દેખી.—નેકરે.
નીસ દીન યાદે ખુદામે રહત હએ,
ઇસકી રીત અજાએબરે, એસી નહીં કોઈ દેખી.—નેકરે.
[દાખેલ હોના પાગલખાંનકા દીવાંનેવાર.]
બીલાવલ—ઠુંમરી.—આવો પીતમ આવો.—તર્જ.
પાગલખાંન—
બેટી હમારી, બેટી હમારી, બેટી હમારી લાવો,
જાન મએં લુંગા વર્ને તુમ્હારી, બેટી હમારી લાવો.—બેટી.
યેહી હએ મેરો આંખ કલેજાં, યેહી હએ મેરો નાક કાંન,
યેહી હએ મેરી પુતલી પ્યારી, બેટી હમારી લાવો.—બેટી.
બ એ ત.
ખુરાસીયર—સાહેબ હો કૌન આપ કરો તો બયાંન કુચ્છ,
દીવાંને કયું બને, જરા દેખીયેગા ધ્યાંન કુચ્છ.
ભ ટા ઈ.
પાગલખાંન—ઇસકા હું મએં બાપ, હાએ! ઇસકા હું મએં બાપ,
હોગા તુમકો પાપ, દેખો હોગા તુમકો પાપ,
દે દો ઇસકો આપ, હાએ! દે દો ઇસકો આપ,
કયું હુવે ચુપ ચાપ, અરે કયું હુવે ચુપ ચાપ.
અ બી યા ત.
ખુરાસીયર—શાએદ અએ હુરવશ હએ વહે માઅસુમાકા પીદર,
દીવાંનાં ઇસકી જુસ્તજુમે હો ગયા મગર.
પાગલખાંન—
[ખુસ્સે] તબલે પર જમતા હએ જૈસા તાલ, લગાયા એસા તાલ,
વાહજી પાગલખાંન તુમસા કૌન હએ સાહેબ કમાલ.
હુરવશ——બાપ હો યા કોઈ હો, ઇસકો કરૂં કયું દુર મએં,
અપની આંખોંકા સમઝતી હું ઇસેતો નુર મએં.
ભ ટા ઈ.
પાગલખાંન—દે દો ઇસે ઝટપટ, દેખો દે દો ઇસે ઝટપટ,
વર્ને હોગી ખટપટ, યાંહાં વર્ને હોગી ખટપટ,
ફોડુંગા સર ફુટ ફુટ, દેખો ફોડુંગા સર ફુટ ફુટ,
લે જાઉંગા હટ હટ, અરે લે જાઉંગા હટ હટ.

બ એ ત .

ખુશસીયર—છોડ ઇસકો, લડકી હએ મેરે લડકેકી, બદ ખીઆલ,
દીવાંના હો ગયા તો ક્યા ગએરોંકા લેગા માલ ?

ભ ટા ઈ .

પાગલખાંન-મેરા હએ વ્હે માલ, બેશક મેરા હએ વ્હે માલ,
ડાલ મત તુ જાલ, મુઝપર ડાલ મત તુ જાલ.
છીકા હુંગા કાલ, તેરે છીકા હુંગા કાલ,
દે દે મેરા લાલ મુઝકો, દે દે ઓ ચંડાલ.

અ બી યા ત .

ખુશસીયર—હુરવશ ઊલફતસે સાબીત ઇસકે હોતા હએ સહી,
બાપ માઅસુમાકા હએ લારએબ દીવાંના પેહી.
પાગલખાંન-[ખુદસે]ખીંચ કર યા ઇંચ કર આએતો આખીર દાંમમે,
કૈસે પાગલખાં હએ દેખો ચુસ્ત અપને કાંમમે.
હુરવશ——ક્યા ચચા જબ હોગી માઅસુમાં મેરી મુઝસે જુદા,
ખુશસીયર—લેને આયા હએ તો પ્યારી છોડેગા વ્હો કબ ભલા?
માઅસુમાં—છોડ કર જાઉંગી તુઝકો મએં ન માદર જીનહાર,
હુરવશ——ક્યા કરૂં, લાચાર હું મએં, અએ મેરે દીલકે કરાર.

ભ ટા ઈ .

પાગલખાંન-દેતા હું મએં જાન, અપની દેતા હું મએં જાંન,
વર્ને દે શએતાંન, મેરી બેટી દે શએતાંન.
હો ગયા હએરાંન, મએંતો હો ગયા હએરાંન,
દમ ચલા તુ માન, મેરા દમ ચલા તુ માંન.

[પાગલકા છુરી નીકાલ કર અપને સીનેમે મારને ચાહના, ખુશસીયરકા હાત પકડ કર રોકના, ઔર છુરી છીન લેનાં.]

અ બી યા ત .

ખુશસીયર—
જાને દે અએ બેટી અપના ઇસ પ હએ અબ જોર ક્યા?
વ્હે લે જાનેકે સીવા છોડેગા અપનાં ચોર ક્યા?

હુરવશ—

દીજીયે ગર યેહી મરજી આપકી જીશાન હઅે,
આખેરી મુંહ દેખું બેટીકા યેહી અરમાંન હઅે.

[હુરવશકા માઅસુમાંકો સીનેસે લગાકે જારો જાર રોનાં,
હુરવશકા આહે સર્દ ભરના, ઔર ખુશસીવરકા
માઅસુમાકો પાગલકે હવાલે કરના.]

બ એ ત .

માઅસુમાં—લો અઅે પીદર જાતી હું મઅેં,
ખુશસીવર—જા અઅે હમારી નુરે અઅેન.
માઅસુમા—માં, લે તુ મેરી બંન્દગી,
હુરવશ——જા અઅે હમારે દીલકે ચઅેન.

[પાગલકા માઅસુમાંકો લે કર જાનાં, ઔર
ઊન દોનોકે પીછે ખુશસીવરકા રવાંના
હોના, સામનેસે શીલમાનરૂકા આના.]

પીલુ—લાવની.—દુખી દીલે હાલ કવેશ્વર.—તર્જ.

શીલમાનરૂ—પ્યારી હમારી માઅસુમાકો કયું દીએ તુમને જાન,
ઊસકે બીન નહીં ચઅેન પાવે દીલ મેરા એક આંન.
હુરવશ——વાલીદને જબ કહા તુમારે હો ગઈ મઅેં મજબુર,
લે ગયા દીવાંનાં ઊસે મઅે રોતી રહી રન્જુર.
શીલમાનરૂ—હો થા પીદરહી ઊસકા ગરતો કરતે યેહી મન્જુર,
ઊસકોભી ઘર અપનેહી હમ રખ લેતે અઅે હુર.
લાવું ઊસે મઅેં કરકે તલાશ અબ હો ન કહીં હઅેરાંન,
ઊસકે બીન નહીં ચઅેન પાવે દીલ મેરા એક આંન.

[શીલમાનરૂકા જાને ચહાનાં ઔર
હુરવશકા રોકનાં.]

દેસ—ઠુમરી.—ચાહે સૈયાં માર ડાલો.—તર્જ.

હુરવશ—જબતો મઅેંભી મોરે પ્યારે, સંગ ચલુ તુમ્હારે,
સંગ ચલું તુમ્હારે, પ્યારે, જીમે હઅે હમારે.—જબતો.
ભેસ બદલ કર સીપાહીકા જાની,
રન્જો ગમમે હમભી હીસ્સા લેવેંગે તુમ્હારે.—જબતો.

આબી યાત.

શીલમાનરૂ—મએં તો કહેતા હું કે નાહક રન્જો ગમ તુમ મત ઉઠાવ,
ઔર હમે મરજી યુંહી તો આવો બદલ કર ભેસ જાવ.

હુરવશ——તેરી દુરીસે જીયાદા પ્યારે કોઈ ગમ નહીં,
ગમ સહેંગે સબ, વલે યે ગમ સહેંગે હમ નહીં.

[હુરવશકા પોશાક બદલને જાનાં.]

કાફી—ગઝલ.—કતલ કરનેકો આશકકો.—તર્જ.

શીલમાનરૂ—

મેરી સુરતકો દેખો ઔર, જમાલે યારકો દેખો,
હમે ઈસ સુરત પ વ્હો માઈલ, ખાયાલે યારકો દેખો.—મેરી.
ભટકતે આએ આશક ઔર, રહે આરામમે મઆશુક,
વ્હો કહેતા હમે મએં ભટકુંગા સવાલે યારકો દેખો.—મેરી.
ગુલે નૌરોઝદા વ્હો ઔર, જંગલમે ભટકના હમે,
તુમ અએ શીલમાનરૂ સોચો જવાલે યારકો દેખો.—મેરી.
યે હમે બેહતર ચલો તુમ છોડ કર બસ ધરણી દીલબરકો,
ફીરોગે લોટકર જબ, તબ વીસાલે યારકો દેખો.—મેરી.

[મજબુર હો કર શીલમાનરૂકા જાના, ઔર
સીપાહીકે લીબાસમે હુરવશકા આનાં.]

બએત.

હુરવશ——ચલો અએ પીયારે ચલો અએ સનમ,
કયા જાતા રહા ? હાએ ! કેસા સીતમ !

જીલા—બરહન્સ.—કોઈ ઘડી ન વસ્લકી—તર્જ.

મુઝકો ન કરકે જુબ્હ વ્હો કાતીલ ચલા ગયા,
કયું મુર્ગે દીલકો છોડકે બીસમીલ ચલા ગયા.—મુઝકો.
જાલીમને લે ગયા નહીં મુઝકો તો અપને સાત,
પર લેકે દીલ વ્હો કર મુઝે બેદીલ ચલા ગયા.—મુઝકો.
ઐસા કુસુર કયા હુવા જો આજ મેરેસે,
હો કર ખફા વ્હો હુર શીમાઈલ ચલા ગયા.—મુઝકો.
ઉસ્સેહી જાકે લુંગી મએં અબ મરહમે વીસાલ,
જો એક નીગાહસે કર મુઝે ઘાઈલ ચલા ગયા.—મુઝકો.

[બેકરારી કરતે હુવે જાના હુરવશકા]

બાબ દુસરા—પરદા તીસરા.

ચણ્ડવે પર બાગ.

[પાગલકા ભંગ ઘોટતે નજર આંના.]

ચુરનવાલોંકી તર્જ.

ઓર ઘોટું ભંગ મએં મજેદાર,
જીસકો પૈસે ખર્ચે ચાર,
ઈસમે ખુશબોકી મહેકાર,
પીનેસે હો બેડા પાર.
ઓર દારૂ પીતે હએં બદકાર,
અફયુન ખાતે હએં મુરદાર,
ગાંજા પીવેં જલીલો ખ્વાર,
ભંગ જો પીવેં સો સરદાર.

અબી યાત.

સાદીક——કયા કમબખ્ત દીન સારા પીતા હએ ભંગ ?
પાગલખાંન—ન પીવે જો ભંગ વ્હો કરે કેસી જંગ ?
સાદીક——જો પીઈતા હએ ભંગ વ્હો તો બદકાર હએ.
પાગલખાંન—ન પીવે જો ભંગ વોહી મુરદાર હએ.

[હોના એક હએબતનાક આવાજકા, જીસસે પાગલકા ઘબરાનાં ઓર માઅસુમાંકી જબાનપર છુરી રખ્ખે હુવે મોઅલ્લક ઈજહાર હોના ખન્નાસ જાદુસાજકા.]

ખન્નાસ——નજર કુન નજર બર ઈં નકશો નીગાર,
સાદીક——[ખુદસે] જબાં કાટું ઈસકી હએ કયા બદ અહે કાર.
ખન્નાસ——બજા લા મેરા હુકમ ચલ અબ શીતાબ,
સાદીક——હું મએં ફરમાંબરદાર આલી જનાંબ.

[મોહીબ આવાજકે સાત ખન્નાસકા હવા હો જાનાં.]

બાબ દુસરા—પરદા ચોથા.

જંગલ.

[માઅસુમાંકી તલાશમે ગીલમાનરૂકા આના.]

બેહાગ—ગજલ.—મુઝે કૌન ઘરસે લાયા.—તર્જ.

ગીલમાનરૂ—ન જીયાદા તુ અએ ચર્ખ મુઝકો સતા,
મુઝે દેદે તુ માઅસુમાકા પતા.—ન જીયાદા.
પાએ બીન ઉસકે ન જાઉં મએં ઘરકો,
હએ કહાં યા રબ જો તુ બતા.——મુઝે.
કૈસી અંગુઠી પડી હએ જમાં પર,
નાંમ હએ સુલએમાંકા ઇસમે ખુદા.——મુઝે.

[આસમાનપરસે આનાં આસમાન પરીકા ગીલમાનરૂકી આવાજ સુન કર નાબીનાઓં કી તરફ.]

જીલા—કલ્યાન—મસનવી.—બીખર ચેહેરે પ જો જ્હો.—તર્જ.

આસમાનપરી—નામ કયું નીકલા સુલએમાંકા દહનસે તેરે,
હએ બહોત મુઝકો તાઅજ્જુબ યેહ સુખનસે તેરે.
ગીલમાનરૂ——રહેતી હએ કયું તુ બીયાબાંમે હએ કયા કાંમ તેરા,
કૌનસી કૌમ હએ તેરી કયા હએ ભલા નામ તેરા.
આસમાનપરી—હું પરીજાદી પ મસકન હએ દીનો રએન યહાં.
એક અંગુઠીકે લીયે રહેતી હું બેચએન યહાં.
ગીર ગઈ ઊંગલીસે જો મેરી નીકલ કર જો કહીં,
તબસે અંધી હુઈ આંખોંમે મેરે નુર નહીં.
ગીલમાનરૂ——અએ પરી દેતા હું લે તેરી અંગુઠી તુઝકો,
ગએરકી મીલ્ક નહીં લેની રવા હએ મુઝકો.

[અંગુસ્ત્રી દેના ગીલમાનરૂકા આસમાનપરીકો, ઔર ઉસકા આંખોંસે લગાના, ફૌરન બીનાઇકા આનાં.]

આસમાનપરી—હશ્ર તક માંનુગી અએ શખ્સ મએં એહસાંન તેરા,
સદા આંખોંસે બજા લાઉંગી ફરમાંન તેરા.
તેગ યેહ દેતી હું હદીયેકી તરાહ જાન ઇસે,
કહેતે હએં કાફમે સબ સએફે સુલએમાંન ઇસે.
હો અગર ઇસ્સે કીસી શએકી તલબ અએ આદમ,
પડના ઇસ તેગ પ તુ ફીકે યેહ સબ અએ આદમ.

ધી કે.

થા સુલેમાં જીશઆર, બહરે સઅેફ આબદાર,
હુજતે મન તુ બરઆર, અએ નબીએ કીરદેગાર.

[જાનાં આસમાનપરીકો ગીલમાંનરૂકા દેકે સઅેફે સુલેમાન ઔર ઉસકા બજા લાના શુક્ર યજદાન.]

કલ્યાંન—ઈંગ્રેજી તર્જ.

ગીલમાનરૂ—કમાલ મેહેર તુને સુબહાંન,
કમાલ મેહેર તુને રાહમાંન.
મેરે પ કીઈ હુએ અએ યજદાન,
માનું ન કયુ તેરા એહસાન.
મુદાંમ નેક ગોહો હુએ ઈનસાન,
તેરાહી જો રખ્ખે હુએ ધ્યાંન.
મેહેર તુ યું કર હર આંન,
બંદોપ તુ નીત અએ ગુફરાંન.

[શુક્ર અદા કર કર જાના ગીલમાનરૂકા.]

બાબ દુસરા—પરદા પાંચવાં.

જંગલ.

[દોજાનુ હોકર મુનાજાત કરના માઅસુમાં જીયાનકા, ઔર નુરાંનીકો બાંધા હુવા રસ્સા પકડ કર સો જાંના પાગલખાંનકા.]

જીલા—ઠુમરી—નીરદઅેકી પ્રીત કરે ન કોઈ—તર્જ.

માઅસુમા—

અય હરો બાહીર તુહી તુહી હુએ, બાતીનો જાહીર તુહી તુહી હુએ.-અય હરો.

કયા તાબ કોઇ કીસીકી પાએ, જેહાંકા પરવર તુહી તુહી હએ.—અંદરો.
બોટેરે બાટે ગની સબ જગકે, બરા તવંગર તુહી તુહી હએ.—અંદરો.
રાજીક હએ તુ; ખાલીક હએ તુ, માલેકે અકબર તુહી તુહી હએ.—અંદરો.
યઝદાંન હએ તુ, સુબહાંન હએ તુ, દાદારો દાવર તુહી તુહી હએ.—અંદરો.

[સાદીકકા આંના ઔર ગોશમાલી દેકર પાગલકો જગાનાં.]

ઓન્જોટી—ઇંગ્રેજી રાહ—સુન્તાં સુન્તાં બાડેરારે કાન—તર્જ.

પાગલખાન—યેહે કયા કીયા હએ તુમને કાર, કયું ખોયા હએ મેરા કરાર,
નીશાં થા મુઝકો બે શુમાર, થી ગોયા ખુલ્દકી બાહર
કહીં થી હુર ગુલએઝાર, કીસી જા પરીયોંકી કતાર,
હસીનો ખુબ સભી, કયા ઐસી વેસી સએર થી?—યેહે.

મજકુર તર્જ.

સાદીક———યેહે સ્વાંગ છોડ નાબકાર, વર્ને ખાવેગા તુ માર,
ખન્નાસને જો હમકો કાર, કહા હએ ઓહો કરેંગે પાર.
બાતે બાતે અકસ્યું તુ, બના હએ ઉલ્લુ હું બ હું,
ખન્નાસ ભુલાવું અરે, જો મસ્તી સુસ્તી તુ કરે.—યેહે.

ઓન્જોટી—જગત જીવના—તર્જ.

મારઅસુમા—
ફના જેહાં ફનાં, મકી મકાં ફનાં, હએ બાકી તેરી જાત, ઝમી ઝમાં ફનાં.
શજર હજર ફના, મેહેર કમર ફના, ફના મલાએક જીન, હએ કુલ બશર ફના.
ખુદાસે દીલ લગા, હએ દરસમેહી ભલા, ફના તુ એક રોજ હોગા બરમલા.
હએ દુન્યાં બેવફા, ન કસિપ હો ફીદા, હુવી હએ કીસકી યેહે, ખીયાલ કર જરા.
ખુદા, ખુદા, ખુદા, યેહે વીર્દ રખ સદા, યહાં વહાં તુઝે હએ ઉસકા આસરા.

અબી યાત.

સાદીક———સુપ અએ લડકી નામ કયુ લેતી હએ તુ સુબહાનકા?
કયા નહીં યેહે જાનતી, ખાદીમ હું મએં શએતાનકા?
કાટ લુંગા મએં જબાં, ગર ફેરસે લેગી નામ યેહે,
યા અજાજીલ! યા અજાજીલ! જપ તુ સહેરો શામ યેહે.

મુસદદસ.

માઅસુમા—છોડું જીક્રે હક નહીં, બન જાએ ગએ જાન પર,
ક્યા હુએ કટ જાએ જબાંતો, દીલ હુએ ઉસકે ધ્યાંન પર.
જાનો દીલસે સદકે હું મએં ખાલીકે જીશાન પર,
ઔર લઆનત કરતી હું હરદમ તેરે શએતાંન પર,
નાંમ અજાઝીલ ઉસકા હુએ, જો દુશમને ઇનસાન હુએ,
છોડ કર ક્યું દોસ્ત દુશમન પર ફીદા નાદાન હુએ?

સાદીક——દોસ્ત ઉસકો કહેતે હુએં, મુશકીલમે જો આતા હુએ કાંમ,
દેખા મએંને દોસ્ત સબ આસુદગીકે હુએં તમાંમ.
પાસ માલો જર હો તો, કરતે હુએં ઝુક કર સબ સલાંમ,
હો ગએ મુફલીસ તો લેતા કોન હુએ ફેર અપનાં નાંમ?
દોસ્તી ઐસોંકીતો મજહબમે અપને હુએ હરાંમ,
બેહેતર હુએ ઇસ દોસ્તીસે હોના શએતાંકે ગુલાંમ,

માઅસુમા—હો ગએ નમરૂદ ઔર શદદાદ શએતાંકે ગુલાંમ,
હો ગયાથા ગોકે ઉનકે કબ્જેમે આલમ તમામ;
લેકીન ઉનકા જીક્ર જબ આતા હુએ તો સબ ખાસો આમ,
પહેલે તો કરતે હુએ લઆનત, લેતે હુએં ફેર ઉનકા નામ,
યુંહી જાં શએતાં પરસ્તીશમે જો તેરી જાએગી,
ખલ્ક બારીશ તુઝપે લઆનતકી સદા બરસાએગી.
અલ્લાહ, અલ્લાહ, અલ્લાહ, અલ્લાહ, કર અરેહર આન તુ,

[ગઝબનાક હોકર આનાં ખન્નાસકા.]

ખન્નાસ——ક્યું અએ સાદીક નહીં બજા લાતા મેરા ફરમાંન તુ?

[હુશીયાર કરના સાદીકકા પાગલકો અફયુનકે નીશેસે.]

સાદીક——ક્યા રહે અફયુનહીમે મર જાએગા પાગલખાંન તુ?

[ઘબરાંના પાગલકા ખન્નાસકો દેખ કર.]

પાગલખાંન—ક્યા અએ ભએ સાહર હુવા હુએ યાંહાંભી હાજીર આંન તુ?

ખન્નાસ——ચલ જબાં કો કતઆ ઇસકી જલ્દ કર, મત કર તુ દેર,

[સાદીકકા જબરન વ કાહરન માઅસુમાકો
જમીનપર પટકના.]

સાદીક઼—

ચલ અએ પાગલખ઼ાંન ખ઼ંજર તુ શીતાબ અબ ઇસપ ફેર.

[ડરતે ડરતે પાગલકા ખ઼ંજર ફેરને જાના, ઔર મર્દાનાં લીબાસ પહેને હુવે જોબેદાકા બ હુલે તબાહ દૌરતી હુવી આન કર માઅસુમાકો બગએર પહેછાંનકે બચાના.]

અબીયાત.

જોબેદા———ઐસા કયા એક બેગુનાહ બચ્ચે પ કરતે હો સીતમ!

ખ઼ન્નાસ———જલ્દી કર જલ્દી અએ સાદીક઼ પહેલે સર ઇસકા કલમ.

[સાદીક઼કા જોબેદાકો ખ઼ન્જરસે બેજાન કરના]

જોબેદા———લઆનત હએ શએતાં પ, હું મએં તો ફીદાએ કીરદેગાર,

ખ઼ન્નાસ———લાશા ઇસકા ફેંકદે દરીયામે સાદીક઼ નામદાર.

પાગલખ઼ાંન—એકતો હાતીકા પાઊં, ઔર દુસરા ભએં સેકી દુમ,
દોનો ગદ્દેમે હો છોટે કુત્તે પાગલખ઼ાંન તુમ.

ઝીંન્જોટી—આજકા યહે દીન—તર્જ.

ખ઼ન્નાસ———સાદીક઼ તુ ગુલામ અબ મેરા બેશક હએ વફાદાર,
કર દેતા હું ચલ તુઝકો તીલસમ એક મએં તેયાર.—સાદીક઼.
જો નેક હએં ઇનસાંન ઉન્હે ઊસમે તુ લા કર,
હર ફ઼નસે હરએક હીલેસે બરબાદ કીયા કર.—સાદીક઼.
ઇસ લડકીકોભી લેજા ઉસીમે મેરે બંદે,
ઔરોંકે લીયેભી તુ લગા હર જગે ફ઼ંદે.—સાદીક઼.

કાફી—ગત.

સાદીક઼———દીલસે તાબએદારી તેરી કરતે આએ હમ હરદમ,
ફ઼રમાન તેરા હમપર જો હુવા, લાવેંગે બજા બંદો હમ,
નેકોકો દુખ દેનેમે કયા હએ ગમ—દીલસે.

[ખ઼ન્નાસકા જાના.]

બ એ ત.

પાગલખાંન—ઉઠાતા હું મએં લાશા, લડકીકો તુ લેકે ચલ પાગલ,
બહોત અચ્છા, બહોત અચ્છા, કરો કાંમ એસેહી દુર ચલ.
[સાહીરકા જોબેદાકી લાશકો ઔર પાગલકા માઅસુમાકો ખીંચકર લેજાંનાં, ઔર દુસરે બાબકા ખ્તેતામ પાનાં.]

બાબ તીસરા—પરદા પહેલા.

તીલસ્માતી કીલ્આ.

[ખન્નાસકે તીલસ્માતકે નજદીક એક દેવકા પાસબાંની કરનાં, ગીલમાનરૂકા આંનકર તીલસ્મ નાબુદ કરનેકે લીયે આગે કદમ ભરના, દેવકા અટકાંના.]

અબીયાત.

દેવ————ઓ મરદુદ ખબરદાર બડા મત કદમ,
તુઝે વર્ના ખા જાએંગે ફોરન હમ.
ગીલમાનરૂ——હએ વાલી મેરે સરપે જુલ જલાલ,
મેરા કૌન કર સકતા હએ બાંકા બાલ.
દેવ————તુ કયું જાંનસે અપની બેઆસ હએ,
અરે યેહ તીલસ્માતે ખન્નાસ હએ.
ગીલમાનરૂ——ન ખન્નાસકા ડર, ન શએતાંકા ડર,
મએં હું બંદએ ખાલેકે બહરો બર.
દેવ————તુઝે કચ્ચા ખા જાતું ઓ નાબકાર,
ગીલમાનરૂ——મદદસે ખુદાકી તુઝે ડાલુ માર.

[હમ્લા કરના ગીલમાનરૂ પર દેવ બદજાતકા, ઔર ગીલ-માનરૂકા શમશેરકા વાર કરનેસે જાહાંનમવાસીલ હોના દેવ બદસુરત સીફાતકા, જીસ્સે કીલ્એકા નાબુદ હો જાનાં ઔર કીલ્એકે અંદર માઅસુમાકો બાંધ કર સાહીરકા મારને ચહાના, ગીલમાનરૂકા સાહીરકો અટકાના, પાગલકા ખુશ હો જાના.]

ખબરદાર ઓ મુઝ્‌ન કર તુ સીતમ,

[ખન્નાસકા નમુંદ હોના ઔર ગીલમાનરૂકો પકડ કર આહીમે ફેક દેના.]

ખન્નાસ——રખ્ખા મૌતકી રાહામે કયું કદમ?

[ગીલમાનરૂકા આહીમેસે પોકારના.]

ગીલમાનરૂ—ખુદાયા વહે કયા હુએ અન્જામે શદીદ,

ખન્નાસ——તુ અબ બનકે નીકલેગા રીચ અએ ખબીસ.

[સાદીકકો] ચલ ઈસ લડકીકો લેકે ચલ અબ શીતાબ.

પાગલખાન—બહોત ખુબ અએ મેરે ગધ્ધે જનાબ.

[ખન્નાસકા ગાએબ હો જાનાં ઔર સાદીકકે ઈશારેકે બ મુજીબ પાગલકા માઅશુમાકો લેકર રવાનાં હોનાં સાદીકકે હમરાહ, ઔર હુરવશકા મરદોંના લીબાસમે ગીલમાનરૂકી તાલાશમે આંના.]

ભઅેરવી—ગઝલ.—તેરે માનીન્દ અગર—તર્ઝ.

હુરવશ—

અદમકો છોડકર હસ્તી તલક કરતે કુગાં આએ,
તલાશે યારમે દેખો કહાંસે હમ કહાં આએ.—અદમકો.

નહીં પાયા પતા તેરા કહાં જા કર છુપા હુએ તુ,
મકાંકો છોડ તુઝકો ધુંડતે તા લા મકાં આએ.—અદમકો.

મુઝે મીઝ્‌ગાનો અબરૂસે ઈશારા કરતા હુએ કાતીલ,
નીશાંના તુઝકો કરને લેકે હમ તીરો કમાં આએ.—અદમકો.

સબા બહરે ખુદા મેરા સુનાના હાલ જા કર તુ,
પસંદ ઉસ ગઅરતે ગુલકો જો મેરી દાસ્તાં આએ.—અદમકો.

તુમ્હારી હુરવશ મરતી હુએ ઓ ગીલમાનરૂ પ્યારે,
નહીં અએ કાશ તુમ લેને ખબર તકભી યહાં આએ.—અદમકો.

[ગીલમાનરૂકા રીચકી શકલમે આંનાં ઔર હુરવશકે નઝદીક જાને ચહાંના, હુરવશકા ઘબરાના.]

બરવા—ઠુંમરી—ડર પવન લાગે મોહે કારી રે.—તર્જ.

દુર ડરન લાગા મોરા જીઆરે,
મોરી છતીયાં અબ યહાં ફડકે ધડકે,
નીકસ કાહે મોહે લીપટે, અરે ઓ રીચ, સમઝ સમઝ.—દુર.

કહા કરૂં, કોઇ મોહે બચાવો, કોઇ દીસેતો કહું,
મનવા મોરા લરજે, મએં નારી ડરપોક થર થર ધ્રુજ રહી,
ના ધીર ધરત હઅે જીયા, અબ સુન તુ યા રબ અરજ અરજ.—દુર.

[આસમાનપરીકા નમુંદ હોના ઔર રીચકા ચલા જાનાં.]

પીલુ—ઠુંમરી.—મોરે બાંકે સાવરીયા—તર્જ.

આસમાનપરી—રહેતો તેરા સજન હએ, અરી દીવાંની,
કાંપને તેરા કયું લગા મન હએ.—રહેતો.
ખુન્નાસકે જાદુસે રીચ યહે બન કર,
સહેતા રંજો મોહન હએ, અરી દીવાંની.—રહેતો.
ગીલમાનરૂ અસ્લી શકલમે આકર,
મીલતા અએ સીમતંન હએ, અરી દીવાંની—રહેતો.
દેખ કરાંમતસે મેરા યહે જંગલ,
અભી હોતા ચમન હએ, અરી દીવાંની—રહેતો.

[આસમાનપરીકા અફસુંન ફુંકના, જંગલકા નાબુદ હો કર બાગકા નકશા દીખલાઇ દેના, ગીલમાનરૂકા અસ્લી શકલમે આનકર હુરવશસે મીલનાં.]

બએત.

ગીલમાનરૂ—ઓ પ્યારી હુરવશ, ઓ મેરી દીલબર ગુલએઝાર!
હુરવશ——ઓ મેરે ગીલમાનરૂ! ઓ મેરે જાની! મેરે યાર.

આંસાવરી—મસનવી—રાજા હું મએં કોમકા—તર્જ.

આસમાનપરી—

ફજલે ખુદા તુમ દોનો પર રહે અરે હર આંન,
બાકી ન દુનીયાંમે કોઇ તુમસે રહે અરમાંન—ફજલે.

સુનસે અરે ગીલમાનરૂ કહેતી હું મએં જો બાત,
માઅસુમા પર જુલ્મ એક કરતા હએ બદજાત—ફ્જલે.
મએંને તુઝકો બખ્શી હએ ઊસ દીન જો શમશેર,
આસમાની તેગ હએ જો બેશક અએ દીલેર.—ફ્જલે.
ઉસકો લેકર તુ બચા માઅસુમાકી જાન,
કરતી રહુંગી મએં તેરી ખુદબી મદદ હર આન—ફ્જલે.
[હુરવશો ગીલમાનરૂકા હોજાનુ ઝોકર પરીકા એહેસાન માનનાં.]

બાબ તીસરા—પરદા દુસરા.

જંગલમે ઝોપડી.

[શબે તારીકમે પાગલકા દાખેલ હોનાં.]

લાવની—કાલીંગડા—હું તો ગામરેની ગોરી—તર્જ.

પાગલખાન—

હુ મએંતો પાગલખાં દાનાંરે, હું મએંતો પાગલખાં દાનાં,
આકીલ હું, સબ દીવાંને મુઝે કહેતે હએં દીવાનાં.—હું.
અગ્મે બહાદુર પાગલ સાદીકને ફરમાયા,
તુને ગીલમાનરૂકા કાટકે સર જો લાયા,
ફેરતો લાખોંકા માંલો જર મેરેસે પાયા.
કાંમ હએ હતનાં બજા લાનાંરે, કાંમ હએ હતના બજા લાનાં,
આકીલ હું, સબ દીવાને મુઝે કહેતે હએં દીવાનાં.—હું.
[પાગલકો ચોર સમઝ કર ઝોપડીમેસે ગુલરૂકા હાતમે શમશીર લીયે હુવે બાહેર આનાં ઔર પાગલકો શમશીર દેખાંનાં.]

ગુલરૂ————ખબરદાર ઓ ચોર! [પાગલકા હક્કા બક્કા હો જાનાં.]

ચી-ઓટી-દાદરા-હીંગ્રેજી રાહ-દર આવે હાથે દીલમાં નાખી લેવ—તર્જ.

પાગલખાંન—કોન હએ વહ યા રબ મુઝકો બચા,
વહે વહો ઓરત દીયા મએંને જીસકો જલા.
ભુતની હોકે ખડી હએ આંન, લેગી બેશક મેરી જાન,
જીનેકાતો નહીં અરમાંન, મુઝકો અબતો મેરે ખુદા.
[મારે ડરકે કાંપ કર પાગલકા આંખે બંધ કર જમીનપર લેટ જાના, ઓર ચોરકે બદલ પાગલકો પહેછાન કર ગુલરૂકા ઘબરાંના.]

મજકુર તર્જ.

ગુલરૂ———હાએ! મુઝસે કયા વહે કામ હુવા,
નોકર સાદીકકા હએ વહે મુવા.
ઘસને જલાયા ઘર મેરા, મોતકા ફેરભી હુવા ફેરા,
આસરા હએ બસ તેરા, મુઝકો અબતો મેરે ખુદા.
[ગુલરૂકા ઝોપડામે છુપ જાનાં ઓર હુરવશો ગીલમાંનરૂકા સામનેસે દાખેલ હોના.]

મજકુર તર્જ.

ગીલમાંનરૂ—મએંને ચોરોંકા સુના શોરો ગુલ,
હુરવશ———હુવી આવાજ બંદ વહો અબ બીલકુલ.
,, ———હએ કાંહાં સએફે સુલેમાંના,
,, ———થી કમરસે તેરે વહો જાની,
,, ———ભુલા કાહાં હએ હએરાંની, મુઝકો અબતો મેરે ખુદા.
ગીલમાનરૂ—જાંહાં હએ વહો વાંહાંસે લે આવું,
હુરવશ———મએં જા વહો ઝાડીમે છુપ જાવું.
ગીલમાંનરૂ—બેહેતર હએ અએ મેરી જાંન,
હુરવશ———જાવો સીધારો મએં કુરબાંન,
[દોનોકા જાના ઓર પાગલકા ઉઠનાં.]
પાગલખાંન—બચા તુ મુઝ પર કર અહેસાંન, મુઝકો અબતો મેરે ખુદા.
[નમુદ હોના ખન્નાસકા.]

અબીયાત.

ફન્નાસ——અએ પાગલ હો હુશીયાર, સુન મેરી બાત,
છુપી હુએ હય ઔરત વહાં બદસીફાત,
સો આ ફીઅતા જીસકો સાદીકકે પાસ,
તા દીલકી તેરે આવે બર સારી આસ.

પાગલફાન——બહોત ખુબ જાતા હું આલી વીકાર,
ખુદાકી પડે ઇસએ સાહેર તુઝપે માર.

[ફન્નાસકા હવા હો જાનાં ઔર પાગલકા ઝાડીમે જા કર
હુરવશકો ખીચ લાનાં.]

ટેસ—ઠુમરી—કાંઇ બોલો માહરાજ—તર્ઝ.

હુરવશ——છાંડ મોહે બદકાર, કાહે પકડત હએ મોરા બૈયાં,
તોપે ખુદાકી માર—છાંડ.

નારી પરાઇ હું મએં ઓ જાલીમ, હાત તુ નાંહી મોહે લગા.
પાપકો કાજ ન કર ઓ પાપી, દેખત હએ કીરતાર.—છાંડ.

[પાગલકા હુરવશકો ઘસીટ લે જાનાં.]

બાબ તીસરા—પરદા તીસરા.

મેહલ.

[દાફીલ હોના સાદીકકા પૈસેકે લીયે ફીક્ર કરતે.]

દેસ—ગઝલ—મએં હું સાકી—તર્ઝ.

સાદીક—
ઇધર પૈસા, ઉધર પૈસા, યાંહાં પૈસા, વાંહાં પૈસા,
કહો હમકો કે કામ આતા નહીં સાહેબ કાહાં પૈસા?—ઇધર.
કહીં ટકસાલ ઢલતી હએ, ખજાના હએ કહીં પર દફન,
કીસી જાં હએ અથાં પૈસા, કહીં પર હએ નેહાં પૈસા—ઇધર.

પુછે મએને અપને દીલસે પુછા, કયા શએ સબસે હએ બેહેતર?
સબ વહી મુઝસે કહેનેકો, મીયાં પૈસા, મીયાં પૈસા—ઇધર.
હએ પૈસેવાલોંકે સબ યાર, મુફલીસ હએ હમેશાં ખ્વાર,
વાંહાં મરતે હએ સબ, દીખલાઇ દેતા હએ જહાં પૈસા—ઇધર.

[દાખેલ હોના પાગલકા ફુરવશકો લેકર.]

પીલુ—લાવની—કાંન ઉઠાવો ખોલોજી આંખેં—તર્ઝ.

પાગલખાંન—

કૈસા પકડ કર, મએને જકડ કર, લાયા સાહેબ દેખો શીકાર,
પાગલખાંન બહાદુરકો દો ઇનઆમ અબ અએ આલી વીકાર—કૈસા.

સાદીક.——કર તુ બયાં અએ નાજની હએ શોહર કૌન તેરા જીશાન?

ફુરવશ——શોહર હએ ગીલસાનરૂ મેરા, ઉસપર હુવી હું મએ કુરબાન.

સાદીક——તુઝસી પરીકે તો જોડા લડકા લાયક કબ હએ અએ નાદાન?

પાગલખાંન-સચ હએ સાહેબ, ઉસ્સેતો હએ બહેતર પાગલ ખાંકા જવાન.

સાદીક——ચલ નીકલ જા અંદર બક બક બીચમે મત કર ઓ સુરદાર,

પાગલખાંન—પાગલખાંન બહાદુરકો દો ઇનઆમ અબ અએ આલીવીકાર.
કૈસા.

[સાદીકકા પાગલકો ધકકા માર કર અંદર ભેજનાં]

બીલાવલ—ગઝલ—અદાએ તેરી સહુ જાદુભરી હએરે—તર્ઝ.

સાદીક—

હએં રૂખ અચ્છે, હએ આંખ અચ્છી, દહન અચ્છા,
સરાપા તેરા હએ અએ, ગુલબદન અચ્છા.—હએ.
દીલો જાંસે ન કયું હું તુઝપે મએં માઇલ,
હએ કદ અચ્છા, હએં લબ અચ્છે, બદન અચ્છા.—હએ.
તેરી રફતાર અચ્છી, અચ્છી હએ ગુફતાર,
હએ નાજ અચ્છા, અદા અચ્છી, ચલન અચ્છા.—હએ.
મરે પર મેહરબાં અબ હોકે કર જાનાં,
હુ બાત અચ્છી, કલાંમ અચ્છા, સુખન અચ્છા.—હએ.

ભએરવી—ગજલ—બુલબુલે શએદાને પુછ—તર્જ.

હુરવશ.—

ગો મએં યુસફ હું મગર મેરા ખરીદાર ઔર હએ,
દેખનેવાલા મેરી ખુબીકા બાજાર ઔર હએ.—ગો.
હમકો ગુલતા સમઝા હએ અએ જાગ, પર વહુ યાદ રખ,
ગુલશને દીલકા હમારે બુલબુલે જાર ઔર હએ.—ગો.
છોડ કર ગીલમાનરકે તુઝપ માએલ કેસી હું?
તુ અએ બદકાર ઔર હએ, ઔર વ્હો મેરા યાર ઔર હએ.—ગો.
બુત તો હું મએં, પર પુજારી તુ નહી મેરા પલીદ,
ચલ નીકલ હો દુર અરે મેરા પરસ્તાર ઔર હએ.—ગો.

ઝીન્જોટી—ઠુંમરી—પરદેસન જુગની—તર્જ.

સાદીક.—

નહીં મુઝસે કરે તુ જો યારી, હોગી તેરા બહોતહી ખ્વારી,
મુઝે ઓ બુત જાંન પુજારી—દુર અરે ઓ દુર—નહીં.
તુ હએ શમ્આ તો મએં પરવાંના, તુ હએ પરી તો મએં હું દીવાનાં,
તુઝે કબતક જાં સમઝાનારે.—નહીં.

હુરવશ.—

ન મએં શમ્આ ન તુ પરવાનાં, મએં પરી ન હએ તુ દીવાંનાં,
દમ દેકે ન દાંમમે લાનારે, વ્હો કરેગા તેરી ખ્વારી,
મએં જીસકી હું રે પ્યારી, મેરા ગીલમાંનર હએ પુજારી.
દુર અરે હો દુર—વ્હો.

સાદીક.—

મેરા દરજા જીસ્સે હએ બેહતર, જો કહાતા હએ તેરા દીલબર,
હએ ઉસકેસે મેરે નોકરરે—નહીં.

હુરવશ.—

વ્હો હએ હાથી તુ હએ મચ્છર, તુ ગદા હએ વ્હો હએ તવંગર,
તુ ગુલાંમ હએ વ્હો અફસરરે—વ્હો.

સાદીક—

હમને મુજકો હમે તેરી ઉલફત, કર તુજપે સદકે દૌલત,
તેરી પડ જાએગી હયમતરે—નહીં.

કુરવશ—

સબ જગકી હો દૌલતો હશમત, ઉસપે કરતી હું મએ લઅનત,
રખે દામન ખુદા ને સલામતરે—જો.

અબી બાત.

સાદીક———માનતી ગર તુ નહીં તો લુંગા તેરી જાન મએ,
ઔર જો માને મેરા તો ખીજમત કરૂં હરઆન મએ.

કુરવશ———જાન આસાનીસે દુંગી તુજકો અપની જાન મએ,
પર નહીં દામન બીગડને દુંગી અએ શએતાન મએ.

સાદીક———હં ? હં ? હએ એસી બાત, અએ પાગલ કીધર ગયા?

[હાઝીર હોના પાગલકા]

પાગલખાન—અફસુંન ખા રહાથા નીશાં સબ ઉતર ગયા.

સાદીક———યે જો કે ઉસકો દરીયા કીનારે તુ જાઉસે માર,

પાગલખાન—સાહેબ યેહ કામ મુજસે નહીં હોગા જીનહાર.

સાદીક———ફરમાન મેરા તોડતા હએ કયું ઓ નાસમજ?

પાગલખાન—મર કર યેહ હો ચુડેલતો લેવેગી જી મેરા.

સાદીક———મર કરભી કોઇ દુન્યામે આતા હએ બદસીફત?

પાગલખાન—જો આગમે જલી જો ઔરત હએ કયું હયાત?

સાદીક———કયા? જો હયાત તુજકો કહીં આઇ હએ નજર?

પાગલખાન—આએગી કયા નજર, મએ તો દેખ આયા ઉસકા ઘર,

સાદીક———ઉસકો તો કએદ કર ઔર મુઝે ઉસકા ઘર બતા,

પાગલખાન—ચલીયેગા બેકીરાએકે ઘરમે અએ માહલકા.

[સાદીકકા જાના ઔર કુરવશકો પાગલકા
ખીંચકર લે જાના]

બાબ તીસરા—પરદા ચૌથા.

દીવાનખાના

[ગીલમાંનરૂ વ હુરવશકે ફીરાકમે ખુશસીયરકા બેકરારી કરતે હુવે દાખેલ હોના.]

બેહાગ—ઠુમરી—જી ંદગી બરબાદ હુએ—તર્જ.

ખુશસીયર—
જબસે જુદા મેરસે જો વહો તુરે અએન હુએ,
તબસે ન એક પલભી મેરે દીલકો ચએન હુએ.—જબસે.
હુએ મુઝે નીત ઉનકા ધ્યાંન, મુઝસે મીલેંગે વહો કબ આંન,
જલ્દ મીલા તુ અએ સુબહાંન, વહુ અર્જ દીન ઔર રએન હુએ.—તુરે.
મરતા હું મએ મેરે પીસર, હુરવશ લેતી નહીં ખબર,
તુમ્હારે બીન શાંમો સહર ગમકાહી શોરો શએન હુએ.—તુરે.

[ગીલમાંનરૂકા દાખેલ હો કર ખુશસીયરસે બગલગીર હોનાં]

જીલા—ઠુમરી.—કયા જરાસી બાતમે—તર્જ.

ગીલમાનરૂ—હું કદમ બોસીકો હાજીર ઇન્તેજારી મત કરો,
અએ મેરે કીબલા જીયાદા બેકરારી મત કરો.—હું.
તુમસે મીલ કર ખુશ હુવા તો હુરવશસે દુર હું,
બસ સકુનત મેરી વાલીદ તુમ પીયારી મત કરો.—હું.
હુર ઔર માઅસુમાકો લે આવુંગા કરકે તલાશ,
બાઅદ મેરે આપ સાહેબ આહો જારી મત કરો—હું.

ગજલ—તાહતુલ લફ્જી.

ખુશસીયર—ઉસેહી સોંપા તુઝકો હુએ વોહી તેરા સદા હાફીજ,
તેરા બાહીરો ભીતર હુએ વોહી સુબ્હો મસા હાફીજ.
સવારોંકો મએ ઉસકી જુસ્તજુમે ભેજતા હું અબ,
રવાનાં તું ભી હો જા અએ મેરે પ્યારે ખુદા હાફીજ.

[બગલગીર કરકર જાનાં ખુશસીયરકા.]

ખમાચ—ઠુંમરી—દરસન બીન અંખીયાં—તર્જ.

ગીલમાનરૂ—

હાએ! મીલતી મોહે તુ ઓ હુર નહીં.—હાએ!
દરસ સરસકો તરસ ગયા હું, બરસ બરસ નએન નુંર નહીં.—હાએ!

[ગુલરૂકા હુમ્બાલા કાંપે હુવે સાદીકૂકા દોડ આનાં.]

સીધડા—ઈંગ્રેજી—રંગ ખુશ રંગ—તર્જ.

ગુલરૂ———બચા મુઝે બચા, યેહ મર્દ પુર જફા હએ,
સાદીક———યેહ છોડ અપના મર્દ આઈ બેવફા,
ગુલરૂ———નહીં, નહીં, કોઈરે મર્દતો મેરા હએ,
ગીલમાનરૂ——અએ સાદીક ઈસકો છોડ ગર્યે ચાહે તુ ભલા.—બચા.
સાદીક———યે જાનેદે ઈસે અએ મેરે યાર તુ,
ગીલમાનરૂ——નહીં, નહીં, નહીં, યેહ હોગા જીનહાર,
સાદીક———કયું ઈસકે મર્દસે છુડાકે કરતા ખ્વાર તુ,
ગીલમાનરૂ——લી ખુશસીયરકે ઘરમે પનાંહ હએ ઈસને યાર.—બચા.

[અપને ખાવીન્દ ખુશસીયરકા નામ સુન કર ગુલરૂકા ચોંકના]

અબીયાત.

ગુલરૂ———કીસકા હએ યેહ ઘર! લીયા તુને અભી યેહ કીસકા નામ!
કોન હએ વોહ ખુશસીયર કહેદે મુઝે આલી મુકાંમ.
ગીલમાનરૂ——તારા નગરકે બાદશાહકા ખુશસીયર હએ એક અમીર,
ઉસકાહી ઘર હએ યેહ, વોહ હએ સબ અમીરોંમે કબીર.

[તાઅજ્જુબ હોનેસે સાંસકા ચડ આનાં.]

ગુલરૂ———ઓ ખુશસીયર! આહ! ખુશસીયર! ખાવીંદ મેરે તુ હએ હયાત!
હએ કીધર શોહર મેરા જલ્દી બતા અએ નેક જાત?
સાદીક———કયું? સુનાં ગીલમાનરૂ તુને યેહ દીવાંનીકી બાત,
ખુશસીયરકો કહેતી હએ શોહર યેહ અપના બદ સીફાત,
ગીલમાનરૂ——હાં, હકીકતમે યેહ દીવાંની હએ, લેજા ઈસકો જીદ,
વોહી કર તુ ઈસકે હકમે, જીસ્સે ઈસકો હોવે સુદ.
સાદીક———ચલ ઓ પાગલ જલ્દતર,

[દાખેલ હોના પાગલકા.]

પાગલખાન—હાજીર હું મએં ખાલી મુકાંમ,
સાદીક—લેજા ઈસકો જલ્દ ઘર,
પાગલખાન—કરતે રહો એૈસેહી કાંમ
[પાગલો ગુલરૂકા જાના ઔર ગીલમાનરૂકે કુચ્છ દીકમે સર ખ ગીરેખાંન હોનાં.]
સાદીક—[ખુદસે] હુકમ મએં ખાનાસકાભી લાતા હું ફેરન ખજા,
હએ એકેલા લડકા કર હું તનસે સર ઈસકા જુદા.
[સાદીકકા ખંજરસે મારને ચાહના ગીલમાનરૂકો, દીલફોર આસમાન પરીકા નમુંદ હોના ઔર સાદીકકો જાદુઈ છડીકે અસરસે જમીનપર પટક દેના, સાદીકકા ભાગ જાનાં.]
આસમાનપરી-અએ ગીલમાંનરૂ તુને યહે કયા કીયા?
જો ઔરત કયું મકકારકો દે દીયા?
હએ માચાસુમાં ઔર દુર ઊસકેહી ઘર,
સીતમ ઊસ પ કરતા હએ જો બદ ગોહર.
લે યહે નામાં, દે ખુશસીયરકો શીતાબ,
તેરી દુર પર હો રહા હએ અજાબ.
[આસમાનપરીકા નામાં દેકર જાનાં ઔર ખુશસીયરકા આનાં.]
ખુશસીયર—સીપાહી હએં તૈયાર ગીલમાંનરૂ,
મેરી દુરવશકી કરો જુસ્તજુ.
[ગીલમાનરૂકા નામાં દેનાં ઔર જો પડ કર ખુશસીયરકા તાઅજજુબ હોનાં.]
યહે કયા દેખતા હું! હએ ગુલરૂ કાંહાં?
કોઈ ઔરત આઈથી બેઠા યાંહાં?
ગીલમાનરૂ—હાં, એક દુખીયા આઈતી થી અએ પીદર,
તુમે અપનાં કહેતીથી શૌહર મગર.
ખુશસીયર—મએં શૌહર હું ઉસકાહી અએ નુરે ચઅેન,
જો ગુલરૂથી બેશક મેરે દીલકી ચઅેન.
ગીલમાનરૂ—મએં લે આતા હું ઉનકો કરકે રેહા,

ન ગમ ખાટયો આપ બહેરે ખુદા.

ખુશસીયર—તુ જા તેરે પીછે અએ જાને જહાં,
મએં આતા હું લેકર સીપાહી વહાં.
[દોનોકા જાનાં.]

બાબ તીસરા—પરદા પાંચવાં

નદીકા કીનારા.

[બીચ નદીકે એક જજીરા, કીનારે પર એક છોટી નાવ, કીનારેકે નજદીક છોટા બંદીખાનાં,ફુરવશકા ગીરીયાઓ જારી કરનાં, પાગલકા ગુલરૂકો બાંધા હુવા રસ્સાં પકડ કર બંદીખાંનેકી સીડીપર બએઠ કર હુક્કા પીનાં.

કાલીંગડા—કાહરવા.—છોરા બમ્મનકા—તર્જ.

પાગલખાન-તુમને રોના નહીંરી, તુમને રોનાં નહીં,
શોર કર કર નીન્દ મેરા ખોના નહીં.—તુમને.
હુક્કા કહેતા ગુડ ગુડ ગુડ ગુડ, ચીલમમે નહીં ચતરાઇ,
તંબાકુ તો સડી મીલી ઔર અફચું નલી નહીં બાઇ.—તુમને.
દીન નીકલેહી મએં તુમ્હારે દુશમનકી લું જાંન,
સચ્ચા મુઝકો તબહી સમઝના તુમને પાગલખાંન.—તુમને.
[ગુલરૂકો બાંધા હુવા રસ્સા પકડ કર સો જાનાં પાગલખાનકા, ગીલમાનરૂકા તાલાશકે લીયે જજીરેકે નજદીક આના, ઔર ગુલરૂકો પુકારના.]

અબીયાત.

ગીલમાંનરૂ—ઓ ગુલરૂ કાંહાં હએ મુઝે દે જવાબ,
મએં આયા તેરા દુર કરને અઝાબ.

ગુલરૂ———યાંહાં મએં ગીરફતાર હું અએ જવાં,
સીતમગરકે હાતોંસે જાવું કાંહાં?
[ગીલમાનરૂકા દાખેલ હોના ઔર ગુલરૂકો બંદસે રેહા કરના.]
મુઝે સુમને દે મીયાં તેરા હાત,
[જલા હુવા હાત દેખ કર.]
તુ કીસકા પીસર હએ અએ આલી સીફાત!

ગીલમાંનરૂ—નહીં મુઝકો મઅલુમ હું કીસકા પીસર,
ઉઠા લાયા જંગલમેસે ખુશસીયર.
ગુલરૂ———અએ મેરી જાં હએ તુ મેરા નુરે અએન,
મએં હી તેરી માંદર હું અએ દીલકે ચએન.
ગીલમાંનરૂ—તુ માંદર મેરી? શુક્ર અએ દાદગર,
મેરા બાપહી જાણતા હએ ખુશસીયર.
[હાતમેં રસ્સા છોડ કર બગલગીર હોના ગુલરૂસે ગીલમાનરૂકા.]
ગીલમાંનરૂ—ખડી હો યાંહાં માંદરે દીલ ખરાશ,
કરૂં હુરો માઅસુમાંકી મએં તલાશ.
[ગીલમાંનરૂકા બંદીખાનેમે હુરવશકી રેહાઇ કે લીયે જાનાં, સાદીકકા દાખેલ હો કર પાગલકો ગોશમાલી દેકર ઉઠાંના.]
સાદીક———અરે ઊઠ બહોત સોયા ઓ નાબકાર,
પાગલખાન—ફકત સોયા એક માસા ભર નામદાર.
સાદીક———અભી ગુલરૂકી લેની જાં હએ શીતાબ,
[સાદીકકા બંદીખાનેકે તરફ જાનાં.]
પાગલખાન—તેરાહી મએં કરતાં હું ખાના ખરાબ.
[સાદીકકા ગુલરૂકો બંદસે રેહા દેખ કર ઘબરાંના.]
સાદીક———અરે વ્હેતો ખડી બાહેર કીયા કીસને રેહા ઇસકો?
પાગલખાન—નીરોમે અફયુંકે થા પુછતેહો કહીયેતો કીસકો?
સાદીક———ભલા ખએર! અબભી મેરે હાતસે કબ બચતી હએ ઇસ આંન,
[સાદીકકા ગુલરૂકો જમીનપર પટકનાં.]
ગુલરૂ———અરે ગીલમાંનરૂ મુઝકો બચા વર્ના લ્હે લેગા જાન.
[ગીલમાંનરૂકા અંદરસે દોડતે આનાં.]
ગીલમાંનરૂ—અએ સાદીક છોડ દે ઇસકો વગર ન મારા જાએગા.
[સાદીકકા ગુલરૂકો છોડ ગીલમાનરૂકો મારને ચહાના.]
સાદીક———અએ લડકે હાતસે મેરે તુ કયા અબ જી બચાએગા.
[ગીલમાંનરૂકા સાદીકકો શમશેર દીખલાનાં.]

ઘ્રી કે.

ગીલમાનરૂ—યા સનેમાં જી શમ્આર, બહુરે સઅેદે આબદાર,
મી શવદ નાપાક ખ્વાર, અઅે નબીએ કીરદીગાર.
[શમશીર દેખ કર સાદીકુકા પીછે હટ જાના, ખુશસીયરકે હમરાહ સીપાહીયોંકા આનાં ઔર ગીલમાનરૂકે ઇશારેસ સીપાહીયોંકા સાદીકુકો ગીરફતાર કરના, ગુલરૂકા ખુશસીયરસે બગલગીર હોના.]

અ બી યા ત.

ગુલરૂ———ઓ શૌહર ખુશસીયર જીન્દા હુવી હું આજ મર કર મઅે,
ન થી ઉમ્માદકે દેખુંગી તુઝકો બારે દીગર મઅે.

ખુશસીયર—ખુદાને ફઝલસે અપને ઘડી દીખલાયા હઅે ઐસી,
મગર ર્હેતો બયાં કર તુ બચી ઉસ આગસે કૈસી?

ગુલરૂ———કહું કયા અઅે માયાં જબ હર તરફસે ઘર લગા જલને,
લગી રોજસને બાહીર આ, કરૂં અફસોસ મઅે મલને.
યહે સમઝી કે મેરા કુન્બા હુવા હઅે જલકે સાર ખાક,
કરૂં દુન્યામેં રહેના તનહા કયા મઅે અબ ગવાર પાક!
ખુદાકો સોંપ જો બચ્ચા ગહથી રાસ્તેમેં લાઇ,
ઉસે પાઈ હું જીન્દા આજ, મેગ હઅે વોહી પહેલાઇ.
[ગુલરૂકા ગીરમાનરૂસે બગલગીર હોનાં.]

ખુશસીયર—હઅે જબતો મેરાહી ફરજંદ યહે પ્યારા હકીકતમેં,
તેરા હઅે શુક્ર હક કર દીઇ ખુશી તુને મુસીબતમેં.
[ખુશસીયરકા ગીલમાનરૂસે બગલગીર હોના.]

સુકૂપ્યા—ઘ્રીક.

ગીલમાનરૂ—[સાદીકુકો]
યહે સઅેફકા અઅે પુર ગુરૂર, હઅે હુકમ અબ તુઝકો જરૂર
માઅસુમાં પ્યારી ઔર હુર, હઅે કાં દીયા અઅે બેશઉર.

સાદીક———લો હઅે પડે જીન્દાનમે,
પાગલખાન—લાતા હું મઅે એક આનમે.
ગીલમાનરૂ—મત દેર કર ફરમાનમે,
પાગલખાન—યહે બાત પાગલખાનમે?

[પાગલકા જાકર હુરી માઅસુમાંકો લે આના ઔર અપસમે સબોંકા બગલગીર હોના.]

પાગલખાન—હો આયા કરકે કાર મઝે, લાયા ઊન્હે સરદાર મઝે,
ઈનઆમ પર દો ચાર મઝે, હું મોતીયોંકે હાર મઝે.

હુરવશ———મેરે ચચા ઓ ખુરસીયર! [બગલગીરી.]

ખુરસીયર——બેટી મેરી નુરે બસર! [બગલગીરી.]

માઅસુમા——ઓહો મેરે પ્યારે પીદર! [બગલગીરી.]

ગીલમાનરૂ——ઓ હુરવશ રશકે કમર! [બગલગીરી.]

હુરવશ———યેહ કોન હએ દીજે બતા, [ખુરસીયરકો]

ખુરસીયર——ગુલરૂ હએ મેરી દીલરૂબા,

હુરવશ———મેરી ચચી! શુક્રે ખુદા! [બગલગીરી.]

ગીલમાનરૂ——માં હએ મેરી અએ માહલકા. [બગલગીરી.]

[ગુલરૂકા માઅસુમાકે લીયે હુરવશકો પુછના.]

ગુલરૂ————કરતો બયાં મુઝસે અએ હુર, યેહ હએ તેરી આંખોકા નુર?

હુરવશ———નહી બેટી હએ ગો ઝીશકોર, હએ બેટીસે અફઝું જરૂર.

[હુરવશકા માઅસુમાકો છાતીસે લગાના.]

ગુલરૂ————કોન ઇસકે હએ માદર પીદર,

ખુરસીયર——અબતક નહીં કીસકો ખબર.

ગીલમાનરૂ——એક દીન કીસીને ડાલ કર,

ખુરસીયર——દર પર ગયા અપને મગર.

માઅસુમા——વાલીદ લીફાફા હએ કાંહાં, જો દે ગઈ હએ મેરી માં,
ખુશહાલી આજ હએ બેગુમાં, દીજે મુઝે પઢને યહાં.

[ખુરસીયરકા માઅસુમાકો કાગઝ દેના પાગલકા
મોકા દેખ કર સાદીકકો બનાના.]

સુદસ.

પાગલખાંન—સાહેબ અબ હુરવશકા ખરીદાર આ ગયા
માઅસુમાકે લીયેભી મદદગાર આ ગયા.
ગુલરૂ ગરીબકાભી તો ગમખ્વાર આ ગયા,
હો કર જહાજ દરીયામે તૈયાર આ ગયા,
અબ ગર્ક કરને કહીયે કીસે લેકે જાએંગે?
સબીયે ગોવજમે સબકે તુમ્હેહી ડુબાએંગે.

[લીફાફા ખોલ કર માઅસુમાકા પઢના.]

અબીયાત.

માઅસુમા——પીદરકી તેરેતો યેહ તસવીર હએ,
અએ બેટી યેહ માં તેરી દીલગીર હએ.

[માઅસુમાકા કઇ બાર સાદીકકો દેખકર તસવીર દેખના]

પીદર હએ તઆજજુબકી યેહ સુરતસે,
યેહ તસવીર સાદીકસી હએ હુ બ હુ.

[સબકા સાથ મીલકર દેખનાં તસવીરકો]

સાદીક——અએ શીલમાનરૂ મુઝકોભીતો બતા,
શીલમાનરૂ——ઇસે કરદો તુમ અએ સીપાહી રેહા.

[દેના શીલમાનરૂકા સાદીકકો તસવીર ઔર દેખ કર બાલ નોચકર સર પીટનાં સાદીકકા.]

સાદીક——હાએરે! બસ મર ગયા મએં નાબકાર,
વાએરે! યેહ કયા કીયા હએ મએંને કાર.
દોલતે દુનીયાકે ખાતીર હાએ! કયા!
દારે ફાનીકે લીયે અએ વાએ! કયા!
અપને લખ્તે દીલપે કરતાથા અઝાબ,
મુઝસા મુજી કૌન હએ ખાના ખરાબ.
માઅસુમાં——જબતો સચ્ચા હએ યેહી મેરા પીદર,
બસ કરો અફસોસ તુમ અએ નામેવર.

[બગલગીર હોના સાદીકસે માઅસુમાકા.]

જોર કીસમતપર કભી ચલતા નહીં,
બખ્તકા લીખ્ખા કભી ટલતા નહીં.
હોના થા સો હો ગયા, મત રોઇયે,
અબસે તુમ્મે નેકી દીલમે બોઇયે.
સાદીક——ન મુઝસે લીપટ અએ ફરીશ્તા ખીસાલ,
મએં હું અહરેમન દોજખી પુર મલાલ.
તુ માઅસુમાં હો દુર સુન મેરી બાત,
નજીસકે કરીબ આતે નહીં પાક જાત.

માઆસુમા—ગો આગે જમાનેકે તુમ પાક હો,
મગર મેરે આગે તો અફ્લાક હો.
પીદરકા અગર નેક યા બદ હો નામ,
હુએ ઔલાદકો તો ગુલામીસે કામ.

સાદીક—ન કહો અબ જીયાદા અએ તુરે બસર,
તેરી બાતોંસે હું મએં ખસ્તા જીગર.

[મુંહપર થપડ મારના સાદીકકા.]

ખુદાયા કીયા મએંને કીસ પર સીતમ,
જીગરબંદ પર? તુ હવા હો અએ દમ.

[ઇજહાર હોના ખન્નાસકા.]

ખન્નાસ—તેરી મદદકો આએ હુએં, સાદીક તુ ખા ન ગમ,
બરબાદ ઐબ કરતે હુએં એક પલમે સબકો હમ.

સાદીક—તેરી મદદ નહીં મુઝે દરકાર હુએ તુ જા,
મેરી મદદકો અબ તો વહો ગફ્ફાર હુએ તુ જા.
લઅ્નત તેરે પ અબ મેરી હરબાર હુએ તુ જા,
મુઝકો બુરાઇસે અરે ઇનકાર હુએ તુ જા.

ખન્નાસ—જીલ્લત બદીકે છોડનેસે હોવેગી હુસુલ.
માંગેગા ભીક બનકે તુ મુફલીસ, કયું હુએ કુબૂલ?

સાદીક—બરબાદ હું, ભીકારી હું, મએં ખ્વાર હું, પલીદ,
પર અબ ગુલામીસે તેરી બેજાર હું પલીદ.

ખન્નાસ—પછતાએગા બહોત તુ, મેરા વર્ને સુન કલાંમ,
હુંગા દીયા હુવા મેરા મએં માલો જર તમામ?

સાદીક—તુઝકોભી હુએ તલાક, તેરે માલકો તલાક,
દુન્યાંકોભી તલાક, સબ અફ્આલકો તલાક.

ખુરાસીબર—તુ કોન હુએ જો કરતા હુએ બદ નેકકો ખબીસ.
અલ્લાહ બચાવે તુઝસે તો હરએકકો ખબીસ.

સાદીક—ઇસે ખન્નાસ કહેતે હુએ પડે ઇસ નામ પર લઅ્નત,

ખુરાસીબર—અરે ઓ લઅ્નતી મલઊન, તેરે કામ પર લઅ્નત.

માઅસુમા—નીકલ મરકુદ શએતાં, હુએ વહો મેરા બાપ નેકોમે,
પીદર મીલ જાઇએગા આજસે બસ આપ નેકોમે.

તાલીકે અદા.

ગુલરૂ——તેરે અફઆલ પર લઆનત, તેરે અકવાલ પર લઆનત,
અરે ઓ દોજખી હરદમ તેરે હર હાલ પર લઆનત.
હુરવશ——નીકાલો ઇસ સીઆહ સુરતકો કૈસા લઆનતી હુએ રહું,
ન હોગા એસા જગમે કોઇ જેસા લઆનની હુએ રહે.
પાગલખાન——અરો અએ ભએં સાહુર કાલા હુવા મુંહ જાઇયે ફીલહાલ,
વગર ન મારે પએજારોંકે ભીડ જાએંગે સરકે બાલ.
[પાગલકા જુતી નીકાલ કર ખન્નાસકો દીખલાના.]
ખન્નાસ——અદબ કર બકતા હુએ કયા તુ હમારી શાનમે બંદર,
બના દેતા હું મએં સબકો અભી એક આનમે બંદર.
ગીલમાનરૂ——રહે માહરૂઆલ નેકોંકી હુએ, જો યહાંસે તુ પરે મરદુદ,
[શમશેર નીકાલકર ગીલમાનરૂકા ખન્નાસકો દીખાના.]
નહીં કયા જાનતા સએફુલ સુલેમાંકો અરે મરદુદ.
[ગીલમાનરૂકા શમશેરકા વાર કરનેસે ખન્નાસકા વહાંસુ
નાર હોનાં ઔર નદામેસે એક હુસ્ન પર સવાર હો
કર આસમાનપરીકા આના.]
આસમાનપરી——બદીકા શબ હુવી નાબુદ અયા ખુરશીદે નેકી ...
અએ નેકો શાદ હો તુમ આજ બેશક ઇદ્દે નેકી ...
અએ શાદીફઆજસે તુ યાદે ખાલીક કરતા રહે
સબબકે તુને બદકારીસે આલમકો ...
... આજસે ...